

mggyoe.com

SAMPLE BOOK

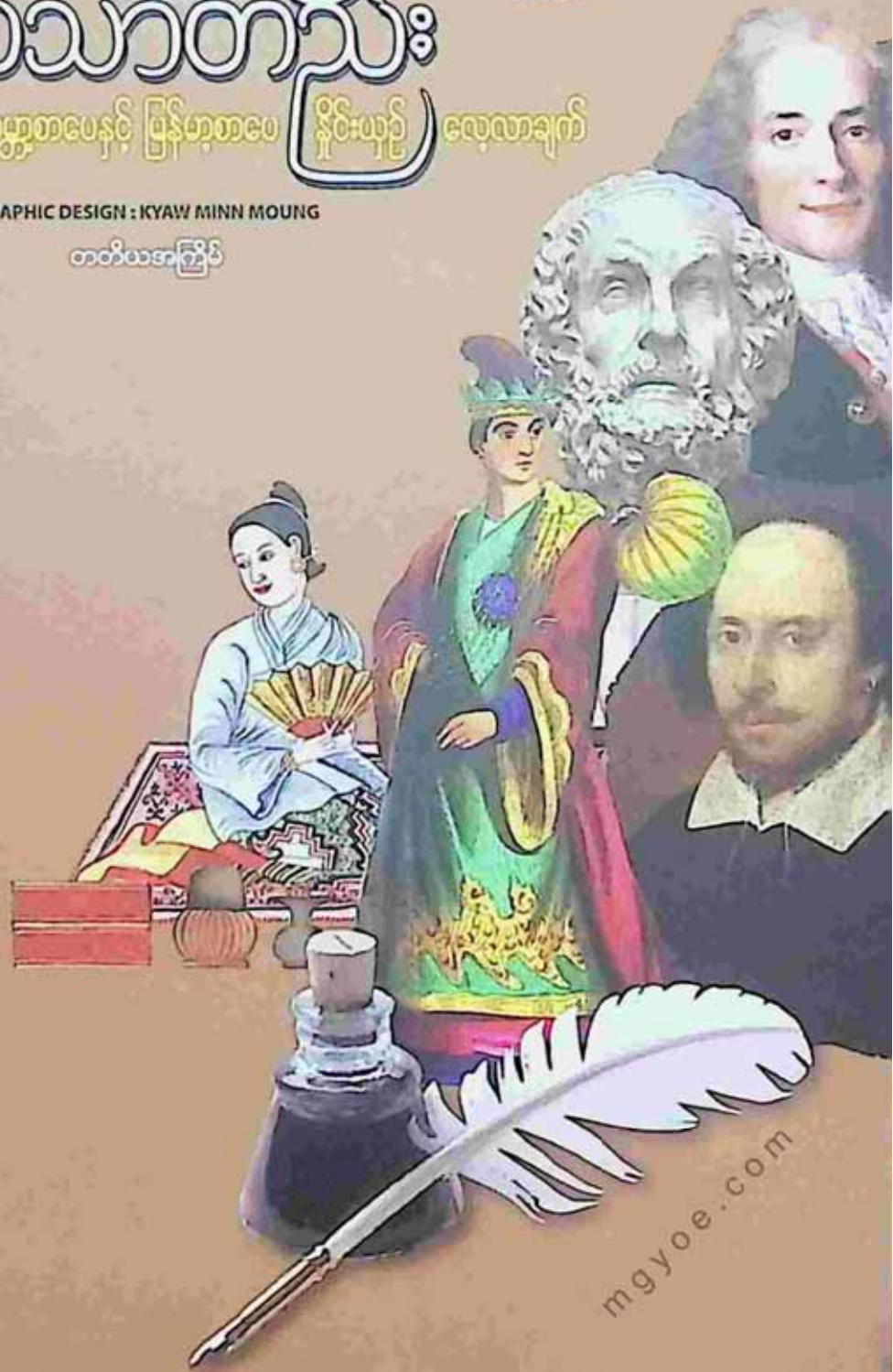
တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်

ဆပ်သမားတရား ပြုဖယ်သာတသား

ကမ္ဘာ့စာပေနှင့် မြန်မာ့စာပေ နှိုင်းယှဉ် လေ့လာချက်

2022.GRAPHIC DESIGN : KYAW MINN MOUNG

တတိယအကြိမ်

mggyoe.com

mgyc.com SAMPLE BOOK

တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်

ဆပ်သမီးတလျှောက် ပြုဖယ်သာတည်း

ကမ္ဘာ့စာပေနှင့် မြန်မာ့စာပေ နှိုင်းယှဉ် လေ့လာချက်

ISBN 978-99971-44-74-4

K0462

9 789997 144744 >

mgyc.com

ပုံနှိပ်ပုတ်တမ်း

ထုတ်ဝေသူ - ဦးကျော်ဇင်၊ ကံ့ကော်ဝတ်ရည်စာပေ(၀၀၄၅၄)
 ၅၁၊ ရေကျော်လမ်း၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၁၉၈၉ ခုနှစ်၊ မေလမှ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ သြဂုတ်လအထိ
 ကလျာမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။

●-ဆုံး ပုံနှိပ်ခြင်း

ပထမအကြိမ် - ပထမတွဲ၊ ဇန်နဝါရီလ၊ ၁၉၉၄ ခုနှစ်။
 ဒုတိယတွဲ၊ သြဂုတ်လ၊ ၁၉၉၄ ခုနှစ်။
 ရေတမာစာပေ။

ဒုတိယအကြိမ် - ဧပြီလ၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ကံ့ကော်ဝတ်ရည်စာပေ။

တတိယအကြိမ် - သြဂုတ်လ၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ကံ့ကော်ဝတ်ရည်စာပေ။

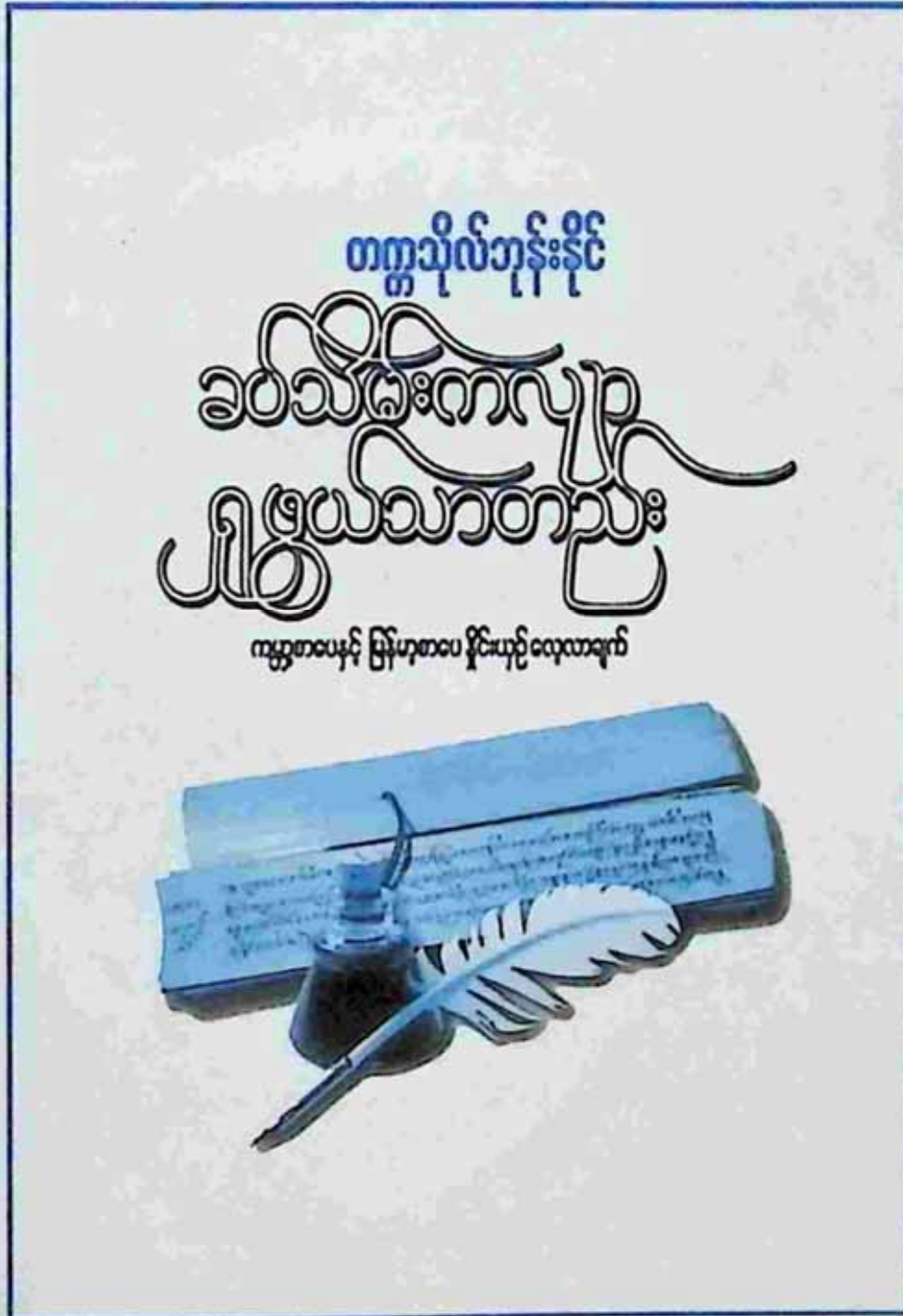
အုပ်ရေ - ၁၀၀၀

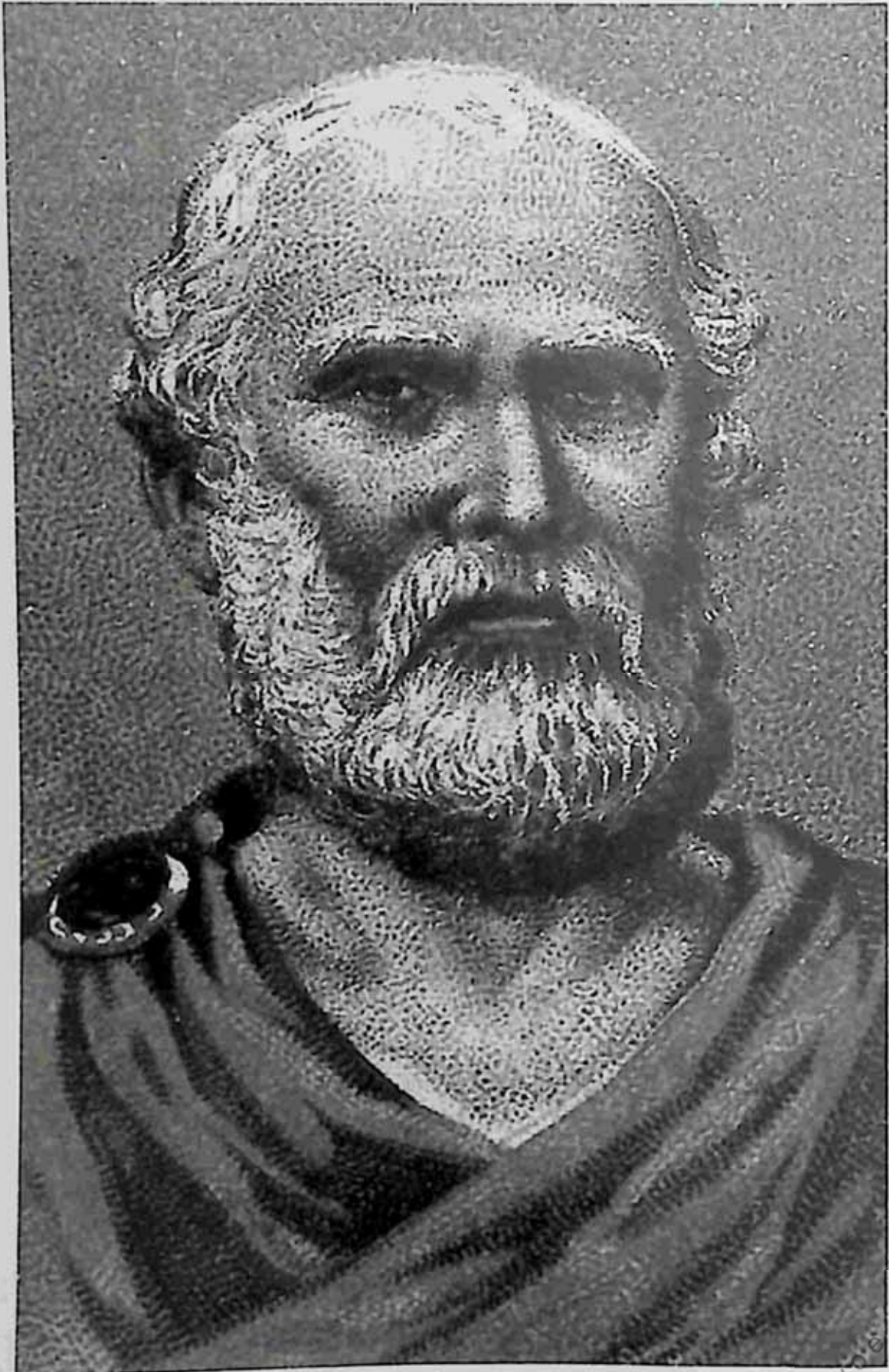
မျက်နှာပုံးနှင့် ဦးအေးဝင်း၊ အေးကမ္ဘာပုံနှိပ်တိုက် (၀၀၂၉၀)

အတွင်းပုံနှိပ် - အမှတ် ၄၆၊ ၄၆ လမ်း၊ ဗိုလ်တထောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

မျက်နှာပုံးသရုပ်ဖော် - ကျော်မင်းမောင်

တန်ဖိုး - ၁၀၀၀၀ကျပ်

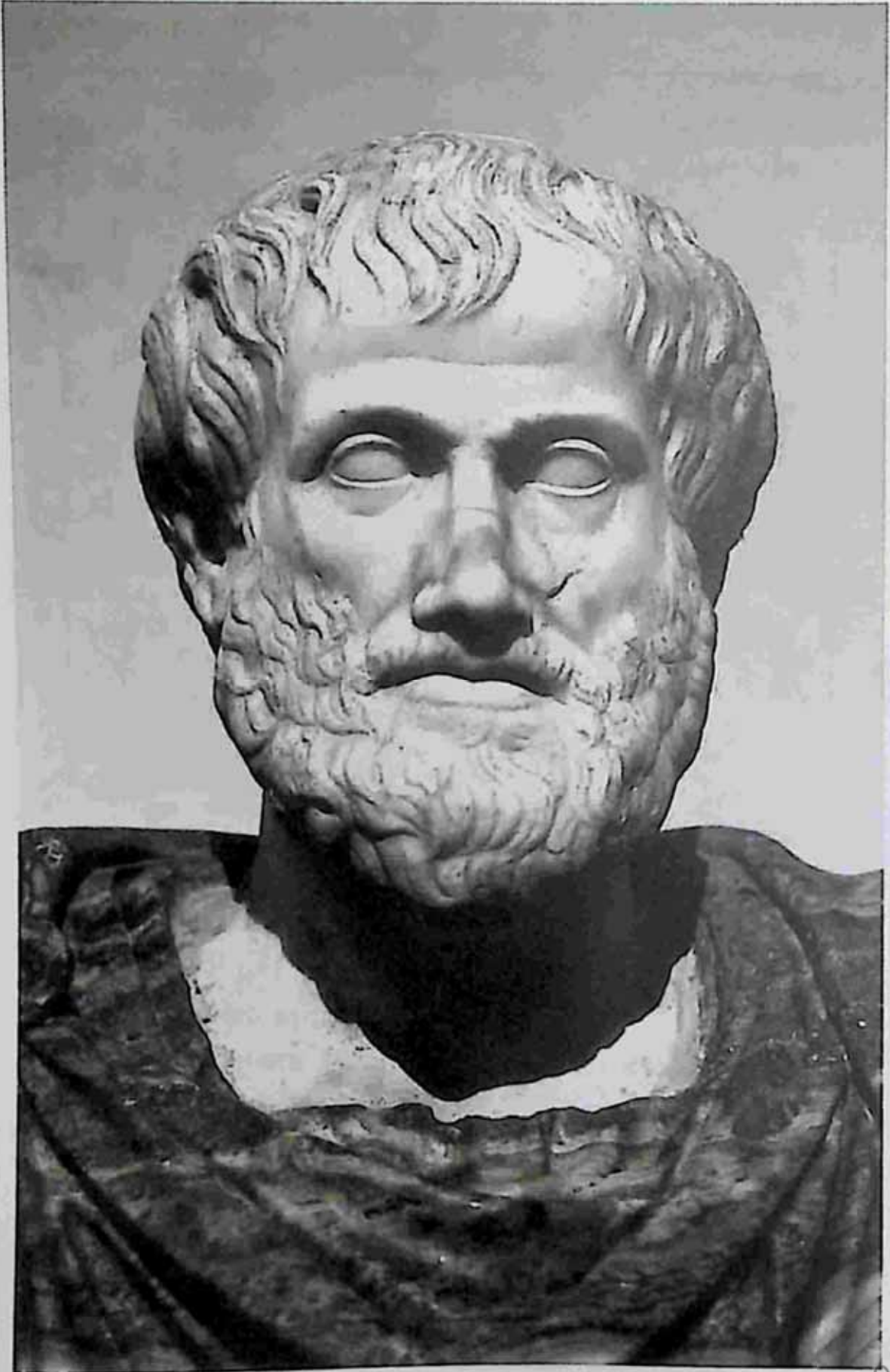

ပလေတို: (Plato)

စကားသစ္စာ
 မှန်သောခါကား
 ဩဇာလေးနက်
 ပေါ်ဆီတက်၍
 နွယ်မြက်သစ်ပင်
 ဆေးဖက်ဝင်၏။ ။
 ရှင်မဟာသီလဝံသ

သစ္စာ

ငါ့စာဖတ်၍၊ မမြတ်တိုင်စေ
 မရုံးစေသာ။ ပျင်းပြေနှစ်ခြိုက်
 တွေးဖွယ်ထိုက်ရာ၊ တစ်ပိုဒ်တလေ
 တွေ့ငြားပေမှု၊ စာပေကျေးကျွန်
 ငါ့ဝတ်ပွန်ပြီ၊ ငါ့မွန်အမြတ်
 ငါ့အတတ်ဟု၊ စာဖတ်သူ့ပေါ်
 ခေါင်းကိုကျော်၍၊ ငါ့သော်ဆရာ
 မလုပ်ပါတည်း။ ။
 တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်

အရစ္စတိုတယ်(လ်) (Aristotle)

စာရေးသူ ကိုယ်ရေးမှတ်တမ်း

- ကလောင်အမည် - တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်
  - အမည်ရင်း - ဦးခင်မောင်တင့်၊ (ဘ) ဦးထွန်းဖေ (အမိ) ဒေါ်ကြင်မေ
  - ဇာတိ - သန်လျင်မြို့
  - မွေးသက္ကရာဇ် - ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်။
- မွေးချင်းငါးဦးအနက် ဒုတိယမြောက် ဖြစ်သည်။
- ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ပေါင်းတည်မြို့၊ အစိုးရအထက်တန်းကျောင်းမှ တက္ကသိုလ်ဝင် စာမေးပွဲ အောင်သည်။
  - ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် စိတ်ပညာဂုဏ်ထူးတန်း (ပထမဆင့်) ဘီအေဘွဲ့နှင့် ပညာထူးချွန်မှု တံဆိပ်ကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ရရှိသည်။
  - ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ စိတ်ပညာဌာနကို တည်ထောင်ပြီး လက်ထောက်ကထိက ဌာနမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။
  - ၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် ကိုလံဘီယာတက္ကသိုလ် (အမေရိကန်ပြည်)သို့ ပညာတော်သင် သွားခဲ့ပြီး ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ထိုတက္ကသိုလ်မှ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ ရရှိသည်။
  - ၁၉၆၂ မှ ၁၉၇၂ အထိ တောင်ကြီးကောလိပ် ကျောင်းအုပ်ကြီး၊
  - ၁၉၇၂ မှ ၁၉၇၇ အထိ ပုသိမ်ဒီဂရီကောလိပ် ကျောင်းအုပ်ကြီး၊
  - ၁၉၇၇ မှ ၁၉၈၈ အထိ မော်လမြိုင်ဒီဂရီကောလိပ် ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့် မော်လမြိုင်တက္ကသိုလ် ဒုတိယပါမောက္ခချုပ်။

- ၁၉၈၈ မှ ၈၉ အထိ ပညာရေးတက္ကသိုလ် ပါမောက္ခချုပ်အဖြစ် တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။
- ပြည်ပခရီးအဖြစ် ၁၉၇၇ တွင် ဂျပန်၊ ၁၉၈၁ တွင်လည်း ဂျပန်၊ ၁၉၈၃ တွင် တရုတ်ပြည်တို့သို့ ပညာရေးလေ့လာရေးအဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်အဖြစ် သွားရောက် လေ့လာခဲ့ပါသည်။
- ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ‘နှင်းငွေတစ်ထောင့် မိုးတစ်မှောင့်’ ဝတ္ထုရှည်ဖြင့် အမျိုးသား စာပေ ဝတ္ထုရှည်ဆု ချီးမြှင့်ခံရသည်။
- ဆရာဝတ္ထုများထဲမှ ‘သူ့ကျွန်မခံပြီ’ ကို ရုရှဘာသာ၊ ‘စွန့်ခွာရသော နွေညများ’ ကို တရုတ်ဘာသာ၊ ‘မုန်းရစ်လေဦး’ကို အိန္ဒိယတွင် ဟိန္ဒူဘာသာဖြင့် ဘာသာပြန် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ‘မိုးညအိပ်မက်မြူ’ ဝတ္ထုကို ဂျပန်နိုင်ငံ အိုဆာကာ တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန၌ ဖတ်စာအုပ်အဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။
- ‘ရသစာပေဖန်တီးမှု စာတမ်း’၊ ‘လူ့သမိုင်း’၊ ‘လောကအမြင်နှင့် စာပေ လှုပ်ရှားမှုများ စာတမ်း’၊ ‘ဝတ္ထုရှည်ဟူသည်မှာ စာတမ်း’ တို့ကို ရေးသား ပြုစုခဲ့သည်။

လှိုက်လှဲစွာ ကြိုဆိုပါသည်
(ပထမအကြိမ် ပုံနှိပ်ခြင်းမှ)

(၁)

တစ်နေ့တွင် ဤစာအုပ်ကို စီစဉ်ထုတ်ဝေသူများက စာမူဖိုင်ကြီးတစ်ခုကို ပိုက်ပြီး ကျွန်တော့်ဆီ ရောက်လာကြပါသည်။ ခရီးရောက်မဆိုက်ပင်-

“ဒီစာမူကို စာအုပ်ရိုက်ဖို့ ကျွန်တော်တို့ စီစဉ်နေတာပါ။ ဆရာကြီးကလည်း သဘောတူခွင့်ပြုပြီးပါပြီ။ ပုံနှိပ်တိုက်လည်း စီစဉ်ပြီးပါပြီ။”

ဟုပြောရင်း စာမူဖိုင်ကို ကျွန်တော့်လက်ထဲ ထိုးပေးပါသည်။ ဖွင့်ကြည့်လိုက်တော့ ကလျာမဂ္ဂဇင်းမှာ ဆရာတက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင် လစဉ်ရေးသားခဲ့သော ‘ခပ်သိမ်းကလျာ ရှုဖွယ်သာတည်း’ အခန်းဆက် ဆောင်းပါးရှည်ကြီးဖြစ်နေမှန်း သိလိုက်ရပါသည်။

ကျွန်တော် အလွန် ဝမ်းသာသွားပါသည်။ ‘ခပ်သိမ်းကလျာ ရှုဖွယ်သာတည်း’ ကို ‘ကလျာ’မှာ စတွေ့ရကတည်းက ကျွန်တော် စိတ်ဝင်စားသည်။ အဆုံးအထိ စောင့်ဖတ်မည်ဟုလည်း စိတ်ကူးခဲ့သည်။ သို့သော် ဟိုအလုပ် သည်အလုပ်တွေကြားမှာ တစ်လနှင့်တစ်လ စောင့်ဖတ်ရသည်က အဆက်ဝေးလွန်းသလို ဖြစ်နေသည်။ မဂ္ဂဇင်း မဖတ်ဖြစ်သည့် လများမှာ လွတ်သွားသည်များလည်း ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ‘တစ်စုတစ်စည်းတည်း စာအုပ်ထွက်လာရင် သိပ်ကောင်းမှာပဲ’ဟု တောင့်တမိသည်။ ယခု ကျွန်တော့် တောင့်တချက် ပြည့်ဝတော့မည်။ ကာယကံရှင် ဆရာတက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင် ကိုယ်တိုင်က သဘောတူ ခွင့်ပြုပြီးပြီဆိုတော့ စာအုပ်ထွက်ဖို့ သေချာနေပါပြီ။

သူတို့ကို ဝမ်းသာစကား ဆိုရင်း စာအုပ် မြန်မြန်ရိုက်ဖို့ တိုက်တွန်းမိသည်။ သည်တော့ သူတို့က ကျွန်တော် မျှော်လင့်မထားသော စကားကို ဆိုလာပါသည်။

“အဲဒါကြောင့် ဆရာ့ဆီ ကျွန်တော်တို့ လာတာပါ။ ဒီစာအုပ်မှာ ဆရာ အမှာစာ ရေးပေးပါ။ ဆရာကြီးကိုယ်တိုင်က ဒီစာအုပ်မှာ ဆရာ့ကို အမှာစာ ရေးစေချင်တဲ့ဆန္ဒ ရှိပါတယ်”

ကျွန်တော့်စိတ်ထဲမှာ ဝမ်းသာစိတ် တစ်ဝက်၊ မရွံ့မရဲစိတ် တစ်ဝက် ခံစားလိုက်ရပါသည်။ မိမိ ငယ်ငယ်ကတည်းက လေးစားခဲ့ရသော စာရေးဆရာကြီးတစ်ယောက်၏ စာအုပ်မှာ အမှာစာ ရေးရန် အခွင့်ကြုံသည့်အတွက် ဝမ်းသာမိသည်က အမှန်ပင်။ ထို့အတူ ထိုကဲ့သို့သော စာရေးဆရာကြီး၏ စာအုပ်မှာ အမှာစာရေးရမည် ဖြစ်သည့်အတွက် မရွံ့မရဲ ဖြစ်မိသည်ကလည်း အမှန်ပင်။ သို့သော် ကာယကံရှင်ကလည်း လိုလိုလားလား ရှိသည်။ စီစဉ်သူများကလည်း ရေးစေချင်သည်ဆိုတော့ ကျွန်တော်ကလည်း လေးလေးစားစား တုံ့ပြန်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

အမှာစာကို ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ရေးပေးပါမည်ဟု ကတိပြုလိုက်ပါသည်။

(၂)

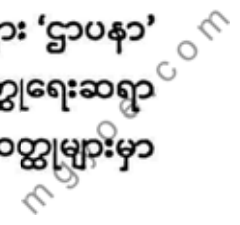
ဆရာ့ဝတ္ထုအတော်များကို ကျွန်တော်ဖတ်ဖူးပါသည်။ ဆရာ့ဆောင်းပါးများနှင့် သုတေသနစာတမ်းများကိုမူ သိပ်များများ မဖတ်ဖူးပါ။

ဆရာက ဝတ္ထု အရေးများသည့်အတွက် ကျွန်တော် များများဖတ်ဖူးခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ သို့သော်...

ဆရာ များများရေးခဲ့သော ဝတ္ထုများကိုလည်း နှစ်သက် စွဲမက်ခဲ့ရပါသည်။ ဆရာနည်းနည်း ရေးခဲ့သော ဆောင်းပါးများ၊ သုတေသနစာတမ်းများကိုလည်း နှစ်သက် စွဲမက်ခဲ့ရပါသည်။

ဆယ်ကျော်သက်အရွယ် ဝတ္ထုဖတ်ရိုက် ကောင်းနေချိန်မှာ ဆရာ့ဝတ္ထုတွေနှင့် ကျွန်တော် စတွေ့ခဲ့ရသည်။ ၁၉၅၈ ခုနှစ်လောက် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းမှာ စဖတ်ခဲ့ရသော ‘နှင်းရက်ကြွေစော’၊ ငြိတော့ ‘မုန်းရစ်လေဦး’၊ ငြိတော့ ‘ညီမလေးရယ် ဖိုးရိုမ်မိတယ်’ သည်ဝတ္ထု သုံးပုဒ်မှ စ၍ ဆရာ့ဝတ္ထုများကို စွဲမက်ခဲ့ရသည်။ နောက်ပိုင်းမှာ မဂ္ဂဇင်း ဝတ္ထုတိုတွေ၊ ဝတ္ထုရှည်တွေ၊ လုံးချင်းဝတ္ထုတွေကို မလွတ်တမ်း ဖတ်ခဲ့သည်။ ယခုအထိလည်း ထွက်သမျှ ဖတ်နေဆဲ၊ နှစ်သက် စွဲမက်နေဆဲပင်။

ထိုစဉ်ကပင် ဝတ္ထုထဲမှာ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ၊ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သုတများ ‘ဌာပနာ’ ထားသော ဝတ္ထုမျိုးကို တစ်မူထူးသော ဝတ္ထုမျိုးအဖြစ် ဂရုပြုမိခဲ့ပါသည်။ ဝတ္ထုရေးဆရာ အတော်များများ၏ ‘သုတဌာပနာ’ ဝတ္ထုများကိုလည်း ဖတ်ခဲ့ရပါသည်။ အချို့ဝတ္ထုများမှာ

သုတဋ္ဌာပနာပုံ သေသေသပ်သပ် မရှိ။ ဇွတ်အတင်း ထည့်ထားသလို ထိုးထိုးထောင်ထောင် ဖြစ်နေသည်။ ဖတ်ချင်စဖွယ် မကောင်း။ အချို့ဝတ္ထုများကျတော့ သုတဋ္ဌာပနာပုံ သေသပ် သည်။ ဝတ္ထုနှင့် တစ်သားတည်းကျအောင် ထည့်သွင်းနိုင်သည်။ ဖတ်ချင်စဖွယ် ကောင်း သည်။ ထို့ကြောင့် ဖတ်ချင်စဖွယ်ကောင်းသော သုတဋ္ဌာပနာ ဝတ္ထုများကို နှစ်နှစ်သက်သက် ဖတ်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း သုတများ ဌာပနာထားသော ဆရာကြယ်နီ၏ ကိုတံငါဝတ္ထုများ၊ လယ်ယာလုပ်ငန်း သုတများ ဌာပနာထားသော ဆရာ ဆင်ဖြူကျွန်းအောင်သိန်း၏ ကိုဆေးရိုး ဝတ္ထုများ၊ ဆေးပညာသုတများ ဌာပနာထားသော ဆရာမောင်သင်၏ ဝတ္ထုများမှစ၍ မုဆိုးလုပ်ငန်း၊ ထန်းလုပ်ငန်း စသည့် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သုတများ၊ ဂီတပညာ၊ ဗေဒပညာ စသည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သုတများ ဌာပနာထားသော ဝတ္ထုအမျိုးမျိုးကို ဖတ်ရပါသည်။ ထိုဝတ္ထုမျိုးတို့တွင် ဆရာတက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်၏ ဝတ္ထုများက ပို၍ပင် တစ်မူထူးသည်ဟု ယူဆမိပါသည်။

ဆရာဝတ္ထုများတွင် စိတ်ပညာ၊ ဒဿန၊ ဘာသာရေး၊ စာပေ၊ ဂီတ၊ ပန်းချီ စသည် ဖြင့် စိတ်နှင့်ပတ်သက်သည့် အလွန်သိမ်မွေ့သော ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သုတများကို သေသေ သပ်သပ် လှလှပပ ဌာပနာလေ့ ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ လယ်လုပ်ငန်း စသည့် ခြပ်ဝတ္ထု အကောင်အထည်မြင်သာသော လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သုတများထက် ပို၍ သိမ်မွေ့သည်။ စိတ်ကူးဉာဏ်ဖြင့် ဖန်တီးရသော ဝတ္ထုထဲတွင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သုတများ ဌာပနာခြင်း ဖြစ်သည့်အပြင် ထည့်သွင်းပုံကလည်း အနုပညာမြောက်သည့်အတွက် ဝတ္ထုနှင့် သုတ တစ်သားတည်း ပေါင်းစည်းသွားပြီး ပို၍ နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပို၍ တစ်မူ ထူးသည်ဟု ဆိုရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ငယ်ငယ်က ဆရာဝတ္ထုများနှင့် စပြီး ထိတွေ့ရသလို အသက်ကလေး နည်းနည်း ရလာချိန်မှာ ဆရာဆောင်းပါးများ၊ စာတမ်းများနှင့် စပြီး ထိတွေ့ရပါသည်။ တစ်စုတစ်စည်း တည်း စတွေ့ရသည်က 'ဘုန်းနှင့်အတွေး၊ ဘုန်းနှင့်အမြင်' ဟူသော ဆရာ စာအုပ်မှာ ဖြစ် သည်။ ထိုစာအုပ်တွင် 'ရသစာပေဖန်တီးမှု' ဟူသော ဆရာဟောပြောချက်လည်း ပါသည်။ လူမှုရေးသိပ္ပံပညာရပ်ဆိုင်ရာ သုတေသန ဆွေးနွေးပွဲမှာ ဆရာ ဖတ်ကြားခဲ့သော 'လူသမိုင်း၊ လောကအမြင်နှင့် စာပေလှုပ်ရှားမှုများ' ဟူသော သုတေသန စာတမ်းလည်း ပါသည်။ ဝိုင်အမ်စီအေ ခန်းမတွင် စာဖတ်သူများ မေးမြန်းသည်ကို ဖြေကြားခဲ့သော ဆရာဖြေကြား ချက်များလည်း ပါသည်။

ထို့နောက် စာပေဗိမာန် ဝတ္ထုရှည်စာတမ်းဖတ်ပွဲတွင် ဆရာ ဖတ်ကြားခဲ့သော 'ဝတ္ထုရှည်ဟူသည်' စာတမ်းကို လေ့လာပြန်သည်။ ထို့နောက် ပေဖူးလွှာမဂ္ဂဇင်းမှာ စာရေးသူ နှင့် 'အင်တာဗျူး' လုပ်သည့် အခန်းတွင် 'ခိုင်... သူငယ်ချင်း မောင်၊ သို့မဟုတ် တက္ကသိုလ်

mgyoe.com

ဘုန်းနိုင်' ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဆရာ့ဆွေးနွေးချက်များကို ဖတ်ရပြန်ပါသည်။ သည့် နောက်မှာတော့ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်းများမှာ ကြိုးကြားကြိုးကြား ဖတ်ရသော ဆရာ့ဆောင်းပါး များနှင့်အတူ ယခု အမှာစာ ရေးရန် အခွင့်ကြုံလာသော 'ခပ်သိမ်းကလျာ...။'

ဆရာ့ဝတ္ထုများကို ဖတ်ပြီး ရသစာပေကို ပြောင်မြောက်စွာ ဖန်တီးနိုင်စွမ်းရှိသော စာရေးဆရာတစ်ဦးအဖြစ် ဆရာ့ကို ကြည်ညို လေးစားရသည့်နည်းတူ ဆရာ့ ဆောင်းပါး စာတမ်းများကို ဖတ်ပြီး ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သဘောတရားများကို ကျေကျေညက်ညက် ဆစ်ပိုင်း ဖွင့်ဆိုနိုင်စွမ်းရှိသော ပညာရှင်တစ်ဦးအဖြစ်လည်း ဆရာ့ကို ကြည်ညို လေးစားရပါသည်။

(၃)

ဆရာစာများတွင် ဆရာ့အရိပ် ထင်ဟပ်နေပါသည်။ စာရေးဆရာအရိပ်များလည်း ထင်ဟပ် သည်။ ပညာရှင်အရိပ်လည်း ထင်ဟပ်သည်။ ဆရာ့စာများမှာ ရသနှင့် သုတတို့ တစ်သား တည်း ပေါင်းဖွဲ့နေသည့်နည်းတူ ဆရာ၏ စာရေးဆရာအသွင်နှင့် ပညာရှင်အသွင်တို့သည် လည်း တစ်သားတည်း ပေါင်းဖွဲ့နေသည်ဟု ဆိုရပါလိမ့်မည်။

ဆရာ့ကို ပညာရှင်အဖြစ်ရော စာရေးဆရာအဖြစ်ပါ နှစ်ဖက် မြင်နိုင်သည်သာ မကသေး၊ အဖြစ်အပျက်ကလေး တစ်ခုကိုလည်း အမှတ်ထင်ထင် သတိရနေမိပါသည်။ စာပေဗိမာန် ဝတ္ထုရှည် စာတမ်းဖတ်ပွဲမှာ ဆရာတင်သွင်းသော 'ဝတ္ထုရှည်ဟူသည်' စာတမ်း တွင် ဆရာက စာပေသဘောတရား ကျမ်းအစောင်စောင်ကို ကိုးကားလျက် ဝတ္ထုရှည်၏ သဘောကို ဖွင့်ဆိုပြသည်။ ဆရာသည် ထိုစာတမ်းမှာ အသုံးပြုထားသော ဝတ္ထုသဘော တရားများကိုပင် ဌာပနာ၍ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ် ရေးဖွဲ့ပါသေးသည်။ ထိုဝတ္ထုကား 'စွန့်ခွာရသည့် နွေညများ' ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဝတ္ထုထဲမှာ ဇာတ်ဆောင်တစ်ဦးက မော်လမြိုင် ဒီဂရီကောလိပ် (ထိုစဉ်က တက္ကသိုလ် မဖြစ်သေး) မှ မြန်မာစာအထူးပြု ကျောင်းသူကလေး ညိုလတ်။ သူက မြန်မာစာအထူးပြု ကျောင်းသူပီပီ ဝတ္ထုသဘောတရားများကို စိတ်ဝင်စားသည်။ လေ့လာ ဆည်းပူးသည်။ ဝတ္ထုဆိုင်ရာ ဘွဲ့ယူစာတမ်း တစ်စောင်ပင် ရေးသား တင်သွင်းသေးသည်။ နှုတ်ဖြေစာမေးပွဲတွင် ဆရာ၊ ဆရာမများ မေးမြန်းသော ဝတ္ထု သဘောတရားများကို ခိုးခိုး ဒေါက်ဒေါက် ဖြေကြားနိုင်သည်။ ကြိုးစားအားထုတ်ရင်း အောင်မြင်သော စာရေးဆရာမ တစ်ဦး ဖြစ်သွားသည်။ ဝတ္ထုတွေ ရေးသည်။ ဝတ္ထု သဘောတရားကို စာတွေ့ရော ကိုယ်တွေ့ ပါ နားလည်တတ်ကျွမ်းသွားသည်။

ဆရာ၏ 'ဝတ္ထုရှည်ဟူသည်' စာတမ်းနှင့် 'စွန့်ခွာရသည့် နွေညများ' ဝတ္ထုတို့ကို ယှဉ်ဖတ်ပြီးသည့်နောက် ကျွန်တော့်စိတ်ထဲမှာ လင်းခနဲ ဖြစ်သွားပါသည်။ ဆရာသည် သူ လေ့လာဆည်းပူးထားသော ဝတ္ထုသဘောတရားများကို တစ်ဖက်တွင် ပညာရှင်အဖြစ်

သုတေသနစာတမ်း ရေးသားပြသလို တစ်ဖက်တွင် ရသစာပေ ဖန်တီးသူ စာရေးဆရာ အဖြစ် ဝတ္ထုထဲမှာ ဌာပနာပြီး ဝတ္ထုရေးဖွဲ့ခြင်းပါတကား။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် ဆရာက စာရေးဝါသနာပါသော လူငယ်များအား ‘အဲဒီ ဝတ္ထုသဘောတရားတွေကို ဟောဒီလို သုတေသနစာတမ်း ရေးရင်လည်း ရတယ်ဟေ့၊ ဟောဒီလို ဝတ္ထုရေးရင်လည်း ရတယ်ဟေ့’ ဟူ၍ လက်တွေ့ သင်ကြား ပြသနေသကဲ့သို့ ရှိပါသည်။

စာရေးဆရာ ဖြစ်ချင်သူများအား ‘ဟင်းစား’ ပေးရုံသာမကဘဲ ‘ကွန်ချက်’ ပါပြသော ဆရာစေတနာကို ပို၍ သဘောပေါက်လာရသည်နှင့်အမျှ ဆရာ့ကို ပို၍လည်း ကြည်ညိုလေးစားမိပါသည်။

(၄)

ထုတ်ဝေသူတို့ ပေးခဲ့သော စာမူပိုင်ကြီးကို တစ်ရွက်ပြီး တစ်ရွက် လှန်ပြီး ဖတ်သွားရင်း မြင်ကွင်းကျယ် ပန်းချီကားကြီး တစ်ချပ်ကို ကြည့်ရသကဲ့သို့ ခံစားမိပါသည်။ ဤဆောင်းပါး ရှည်ကြီးတွင် ဆရာ ဖြန့်ကြက်ပြသော ပန်းချီကားကြီးကား ပလေတိုးတို့၊ အရစ္စတိုတယ် တို့က အစပြုခဲ့သော ‘အနုပညာသဘောတရား’ ဟူသည့် ပန်းချီကားကြီး ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာသည် အနုပညာသဘောတရားများ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းလာပုံကို အကိုးအထောက်များဖြင့် ခြေခြေမြစ်မြစ် ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုသည်။ ဖွင့်ဆိုရုံ သက်သက်မျှသာ မဟုတ်၊ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုထဲမှာ နက်ရှိုင်းစွာ ကိန်းဝပ်နေသော ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်များမှ ဘာသာရေး သဘောတရားများ၊ မြန်မာစာပေ၊ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုများနှင့်လည်း လိုအပ်သလို ဆက်စပ် ညှိနှိုင်းပြသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက်မှ ပညာရှင်တို့၏ အနုပညာသဘောတရားကို ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုရင်း အားနည်းချက်၊ အားသာချက်များကိုလည်း ထောက်ပြသည်။ ဝေဖန်သုံးသပ်စရာ တွေ့လျှင် ဝေဖန်သုံးသပ်သည်။ စာပေအပါအဝင် အနုပညာ၏ ဂုဏ်ကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် ပြသည်။

ဆရာ ဖွင့်ဆိုချက်များကို ဖတ်သွားရင်း ‘တစ်စပေါ်လျှင် ချည်စင်သို့’ ဟူသော ဥပမာကို သတိရမိပါသည်။ ချည်မျှင်တစ်စကို ဆွဲငင်လိုက်ရုံနှင့် နောက်က ချည်မျှင်များ အလိုက်သင့်ပါလာသကဲ့သို့ စကားတစ်ခုကို စလိုက်ရုံနှင့် ဆက်စပ်နှီးနွယ်ရာများ နောက်က အလိုက်သင့်ပါလာအောင် ရှင်းလင်းဖွဲ့ဆိုပုံမှာ အားပါးတရ ရှိလှပါသည်။ နှံ့စပ် ကျယ်ဝန်းသော သုတချည်ခင်ကြီးကို အလိုက်သင့် ဆွဲပြသကဲ့သို့ ရှိပါသည်။ ထိုမျှ ကျယ်ကျယ်ဝန်းဝန်း ရှင်းပြသော်လည်း ချည်ခင် ရှုပ်ထွေးသွားခြင်း မရှိဘဲ စခဲ့သည့် ချည်စကို အလိုက်သင့်ကလေး ပြန်ချိတ်ဆက်မိအောင် ရေးပြနိုင်ခြင်းကလည်း ဆရာ၏ ချီးကျူးဖွယ် ဂုဏ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

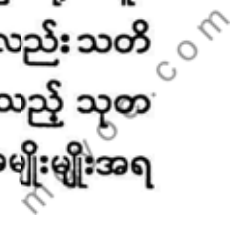
ဆရာသည် ရသစာပေဖြစ်သော ဝတ္ထုကို ရေးဖွဲ့ရာတွင် သုတ ထည့်ရေးသည် နည်းတူ သုတစာပေဖြစ်သော ဤဆောင်းပါးကို ရေးသားရာတွင် ရသစွက်ကာ ဖတ်ချင့် စဖွယ်ဖြစ်အောင် ရေးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဆရာက ဤဆောင်းပါးကို ဣန္ဒြေကြီး ဖြင့် လေးလေးပင်ပင် မရေး။ စာဖတ်သူကို 'အဆွေစာရှုသူ' ဟူ၍ တိုက်ရိုက် ရည်ညွှန်း ခေါ်ဝေါ် ကာ ရင်းရင်းနှီးနှီး ပြောဆိုနေဟန် ပေါ့ပေါ့ပါးပါး သွက်သွက်လက်လက် ရေးသည်။ အာဝဇ္ဇန်း ရွှင်ရွှင် ဟောပြောနေသည့် အသံ ပေါ်လာအောင် ရေးသည်။ ဆရာက အနုပညာ သဘော တရားတွေ အကြောင်းကို ပြောပြရာ၌ ပျော်စရာကောင်းသည့် နေရာမှာ ပျော်သည့် အသံဖြင့် ပြောသည်။ ဝမ်းနည်းစရာ ကောင်းသည့် နေရာမှာ ဝမ်းနည်းသံဖြင့် ပြောသည်။ သနားစရာ ကောင်းသည့် နေရာမှာ စုတ်သပ်ပြသည်။ ထေ့ဖို့၊ ငေါ့ဖို့ ကောင်းသည့်နေရာမှာ ထေ့သံ၊ ငေါ့သံကလေး ပါသွားသည်။ လေးလေးနက်နက် တည်တည်ခုံခုံ ပြောရမည့် နေရာမှာ လေးလေး နက်နက် တည်တည်ခုံခုံ ပြောသည်။ သည်တော့ ဆရာစာကို ဖတ်ရသည်မှာ အဟောအပြော ကောင်းလှသော ပညာရှင်တစ်ယောက်၏ ဟောပြောပွဲကို ကိုယ်တိုင် တက်ရောက် နားထောင် ရသလို အသက်ဝင်လှပါသည်။ လေးလေးပင်ပင် ရေးလျှင် အလွန် ပျင်းစရာကောင်းမည့် အနုပညာသဘောတရား အကြောင်းကို စာဖတ်သူ စိတ်ဝင်တစား ဖတ်ချင်လာအောင် ဤရေး ဟန်မျိုးဖြင့် ရေးခြင်းဖြစ်သည်ဟု သဘောရပါသည်။

(၅)

ဤဆောင်းပါးကြီးကို လူငယ်တွေ များများ ဖတ်ဖြစ်ကြစေချင်ပါသည်။ ဤသို့လျှင် ကျွန်တော့် စိတ်ထဲမှာ ဆန္ဒတစ်ခု ပြင်းပြစွာ ပေါ်ပေါက်လာရပါသည်။

ယနေ့ လူငယ်အချို့သည် အနုပညာနှင့် 'စိမ်း' နေသည်ဟု သဘောရပါသည်။ သူတို့က ဘာကိုကြည့်ကြည့် 'သိပုံနည်းကျမှု' တို့၊ 'လက်တွေ့' တို့၊ 'သရုပ်မှန်' တို့ ဟူသော စံများဖြင့် ချိန်ထိုး ကြည့်ချင်တတ်ကြသည်။ စာပေ၊ ဂီတ၊ ပန်းချီ စသည့် အနုပညာများကို ထဲထဲဝင်ဝင် မလေ့လာကြသေးဘဲ အထင်သေးသယောင် လေသံမျိုးဖြင့် သံယောင်လိုက်ချင် တတ်ကြသည်။ ဤဆောင်းပါးကြီးတွင် ဆရာက အနုပညာ၏ သဘော၊ အနုပညာ၏ ဂုဏ်၊ အနုပညာ၏ အမှန်တရား စသည်တို့ကို စာဖတ်သူ ဘဝင်ကျလောက်အောင် ခြေခြေမြစ်မြစ် ရှင်းလင်းဖွင့်ဆို ပြထားပေရာ လူငယ်အချို့တွင် စွဲကပ်နေသော အနုပညာဆိုင်ရာ အတွေး များ၊ အမြင်များကို ရှင်းလင်း ပယ်ဖျောက်ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု သဘောရပါသည်။ ထို့အတူ-

ယနေ့လူငယ်အချို့၏ နှလုံးသားကလေးတွေ ရိုင်းပျနေကြသည်ကိုလည်း သတိ ပြုရပါသည်။ ထိုလူငယ်များသည် တစ်ဖက်တွင် ခေတ်နှင့်အညီ သိမှတ်အပ်သည့် သုတ အမျိုးမျိုးကို ကျောင်းအတွက်၊ လုပ်ငန်းခွင်အတွက် ဟူသော လိုအပ်ချက် အမျိုးမျိုးအရ

အမောတကော ရှာဖွေဆည်းပူးကြသည် မှန်ပါ၏။ ထိုသို့ သုတရှာသည့်ဘက်မှာ အားသန် ပြီး အကျင့်ပါနေသောကြောင့်လားတော့ မသိပါ။ သူတို့၏ နှလုံးသားကလေးများသည် ရသခံစားမှုနှင့် 'စိမ်း'နေတတ်ကြပါသည်။ ဝတ္ထုဖတ်လျှင်၊ ကဗျာဖတ်လျှင် ဝတ္ထုထဲက၊ ကဗျာထဲက အချက်အလက်ဆီသို့သာ အာရုံရောက်သည်။ မှတ်စုထုတ်သလို အချက်အလက် တွေ မှတ်မိဖို့သာ အာရုံရောက်သည်။ ထိုဝတ္ထု၊ ထိုကဗျာကို ဦးနှောက်နှင့်သာ မှတ်တတ်ကြ သည်။ ရင်နှင့် မခံစားတတ်ကြ။ 'ဘာကို' ရေးထားသည် ဆိုသည့်ဘက်ကိုသာ အာရုံရောက် သည်။ 'ဘယ်လို' ရေးထားသည် ဆိုသည့်ဘက်ကို အာရုံ မရောက်ကြ။ ရသ မခံစားတတ်ကြ။ သည်တော့ သူတို့နှလုံးသားကလေးတွေက ချစ်စရာ တွေ့လို့မှ ချစ်ရကောင်းမှန်း မသိ၊ သနား စရာတွေ့လို့မှ သနားရကောင်းမှန်း မသိဘဲ ရိုင်းပျနေတတ်ကြသည်။ ရသမြောက်အောင် ဖွဲ့ဖွဲ့နဲ့နဲ့ ရေးထားသည့် စာမျိုးကို 'လျှာရှည်တယ်' ဟူသော စကားဖြင့် ရိုင်းရိုင်းပျပျ တုံ့ပြန် တတ်ကြသည်။ သနားစရာဖြစ်ရပ်ကို ဟားတိုက်ရယ်ချင် ရယ်တတ်ကြသည်။ အနုပညာ သဘောတရား၊ အနုပညာဂုဏ်ကို ထင်ထင်ရှားရှား ပြထားသော ဆရာဆောင်းပါးက ထိုသို့ သော လူငယ်များ၏ နှလုံးသားကလေးများကို ယဉ်ကျေး ပျော့ပျောင်းလာအောင် စွမ်းဆောင် ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟုလည်း ယုံကြည်မိပါသည်။

ဤသို့သော ထင်မြင်ချက်၊ ယုံကြည်ချက်တို့ဖြင့် 'ခပ်သိမ်းကလျာ ရှုဖွယ်သာ တည်း' ဟူသော 'အနုပညာသဘောတရားကျမ်းကြီး' ကို လှိုက်လှဲစွာ ကြိုဆိုလိုက်ရပါ သည်။

မောင်ခင်မင် (ဓနုဖြူ)

ဟောရစ်(စ်) (Horace)

ဗားဂျီး(လ်) (Virgil)

(၁)

အလှ....

တန်ခိုးကြီးလှသော စကားတစ်လုံး။ စာပေနှင့် အနုပညာနယ်မှ စကားတစ်လုံး။
ဪ... အမှန်တော့ လူ့လောက၌လည်း တန်ဖိုးကြီးလှပါပေသော စကားတစ်လုံး။

သူ့ကို လူတိုင်း နားလည်သည် ထင်သည်။ နားလည်သကဲ့သို့ပင် လူတိုင်းက ပြော
နေကြသည်။ နားလည်သည်ဟု လူတိုင်းက ဆုံးဖြတ်ထားတော့ သူ့အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို
အထူး မဖွင့်ဆိုကြတော့။ နားလည်သည်လေ။ နားလည်သည့်အတိုင်း ပြောမည်။ နားလည်
သည် မဟုတ်လား။

တန်ခိုးကြီးလာလျှင် လူတိုင်းက သိသည် ထင်ကြသည်။ ပေါ်ထင်သည် မဟုတ်
လား။ ပေါ်ထင်တော့ သိသည်ပေါ့။ ဘာများ လျှို့ဝှက်ချက်တွေ ရှိနေ၍နည်း။ ပေါ်ထင်နေ
သည့် နောက်မှ လျှို့ဝှက်ချက်ဆိုသည် ရှိနိုင်ပါဦးမည်လား။

တစ်ခုတော့ ရှိသည် ...။ ပလေတိုးကတော့ သည်လို ပြောသည်လေ။ အရစ္စတိုတယ်
ကလည်း သည်ပုံ ပြောခဲ့သေးသည်။ ကိ(တ်)တို့၊ ရယ်လီတို့ ပြောတာလား သိသပေါ့။ သူတို့
က ရိုမင်းတစ်ဆစ်(တ်)တွေပဲ။ ရိုးရဲလစ်ဇင်းကတော့ အဟင်း ... ဟင်း ... သိတယ်ပေါ့ဗျာ၊
သိပ်သိတယ်ပေါ့။ ခင်ဗျာ... အရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၊ သူက ပြောလို့လား။ ဦးပုည၊ သူ့ သောနုတ္တိရ်
ကြီးတို့၊ ရေသည်လင်မယားတို့ကတော့ အရပ်ဆိုးပါဗျာ။ သူ့စာလား၊ လှတယ် ပြောရမှာ
ပေါ့။ ဘာပြုလို့လဲဆိုတော့ အင်း ... ဦးပုည မဟုတ်လား။ ဗျာ... မြတ်စွာဘုရား၊ ဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓက
ဘာဟောလို့တုံး၊ အဲဒါတော့ အဲဒါတော့ ...။

ကျွန်တော်တို့က အလှကို ဤမျှ နားလည်ကြသည်။

ကျွန်တော်တို့ ဆိုသူများတွင် ကျွန်တော် ထိပ်က ပါသည်။ အမှန်က ကျွန်တော် သည် ဖီလိုဆိုဖာ မဟုတ်။ စာရေးသူ၊ ကဗျာရေးသူ။ ကိုယ့်ရင်ထဲ လှသည်ထင်ရာကို စာရေး ချလိုက်သည်။ ကဗျာဖွဲ့ချလိုက်သည်။ သို့ရာတွင် စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာဟု ဘွဲ့အတပ် ခံရပြီမင့် အလှနှင့်ဆိုင်သော ဒဿနလေးများကို ဟိုနည်းနည်း၊ သည်နည်းနည်း ပြောတတ် ရသည်။ ပြောတတ်အောင်လည်း ဟိုနည်းနည်း၊ သည်နည်းနည်း လေ့လာထားရသည်။ ငြင်းကြ ခုံကြတော့လည်း ကိုယ်သိသမျှကို ကိုယ့်အစွဲနှင့်ကိုယ် အားကိုးပြီး ငြင်းသည် ခုံသည်။

ယခုတော့ အသက်ကလေး ရလာသည်။ နွယ်ကြိုးကို အဖျားမှာတင် ကိုင်ပြီး ပြောမိ လေသလား။ အလယ်ကသာ ဆုပ်ပြီး ငြင်းနေမိလေသလား။ ဪ... နွယ် ဆိုသည်က လည်း ဘယ်က နွယ်နည်း၊ သူ့ရေမြေမှာ ပေါက်သည့် နွယ်လော၊ ကိုယ့်ရေမြေမှာ ပေါက် သည့် နွယ်လော။

သူ့ရေမြေမှာ ပေါက်သည့် နွယ်ကို ဆုပ်ကိုင်ပြောနေမိသည်ဟု မကြာခဏ ကျွန်တော် ထင်မိသည်။

မှားလျှင်လည်း ခွင့်လွှတ်ကြစေလိုပါသည်။

(၂)

စာပေနှင့် အနုပညာနယ်တွင် အလှူဟူသော စကားကို သုံးလာကြသည်မှာ မကြာသေးပါ။
ရှေးကတော့ ကောင်းသည်၊ ရသပေါ်သည်၊ ဂုဏ်မြောက်သည်။ ဤသို့သာ သုံးကြသည်။

အနောက်တိုင်း စာပေများကို ဖတ်လာကြသောအခါ အလှူဟူသော စကားနှင့်
ကျွန်တော်တို့ ရင်းနှီးလာကြသည်။

လူအများ သိကြပြီးဖြစ်သော ကီ(တ်)၏ ကဗျာမှ စပြောရမည် ထင်သည်။

ကီ(တ်)က 'အင်ဒီမီအင်' (Endymion) ဟူသော ကဗျာရှည်ကြီးကို စပ်သည်။
အင်ဒီမီအင် ဆိုသည်မှာ သိုးကျောင်းသားလေးတစ်ဦး၏ နာမည် ဖြစ်လေသည်။ သူ့ကိုမှ
ချစ်မိသူ။ ဪ ... ညအခါများတွင် ချစ်ခင်သမှုနှင့် သူ့အပေါ် ယုယရသူက 'ဆီလီးနီး'
(Silene) ။ ဆီလီးနီး ဆိုသည်က လနတ်သမီး၏ အမည်။

ကျွန်တော် ငယ်စဉ်က အလှမဖုရားတစ်ဦးအတွက် ကဗျာတစ်ပိုဒ် စပ်ဖူးသည်။
ပုံမနှိပ်ဖူးပါ။ သူ့အတွက်သာ ဖြစ်သဖြင့် ပုံမနှိပ်ပါ။

'စန်းငွေယုန်ပျံ
ဗိမာန်နန်းရှင်
သက်လည်လျှင်သို့
အံ့ထင်မှူးရိပ်
ရွန်းရွန်းဖိတ်ခဲ'

သည်တုန်းက ဆီလီးနီးကို ကျွန်တော် မသိပါ။ အင်ဒီမီအင်ကိုလည်း မသိပါ။

mgyoe.com

ကျွန်တော် သိသည်က သူ။ ကျွန်တော့် သူ။ သူ့ကို ဟောသည်မြေသို့ ခဏသက်
လည်လာသည့် စန်းငွေယုန်ပျံ ဗိမာန်နန်းရှင်ဟု ကျွန်တော် ထင်သည်။ ကိ(တ်)၏ ကဗျာကို
ဖတ်ထားဖူးလျှင် သူ့ကို ဆီလီးနီးဟု ကျွန်တော် ခေါ်မိမည်လော မသိ။ ကိုယ်ကတော့
အင်ဒီမီအင်ပေါ့။ အမှန်က ဤမျှ ကျွန်တော် ကံမကောင်းခဲ့ပါ။

အင်ဒီမီအင်နှင့် ဆီလီးနီးတို့က ခေါ်မဂန္ထဝင်မှာ လာသည်။ လှပသော လွမ်းဖွယ်
ဂန္ထဝင်။

ကိ(တ်)က ဤကဗျာကြီးကို လှလှပပ ဖွဲ့ဆို၏။

ဤကဗျာ၏ ပထမဆုံး စာကြောင်းကပင် စာပေသမိုင်းတွင် ကျန်ရစ်သည်။ ကမ္ဘာ
လူသားအများ၏ နှုတ်ဖျားတွင် ရေပန်းစား၏။

‘အလှ ဟူသည်မှာ
ထာဝရ ပျော်ရွှင်စရာ’

ထိုစဉ်က ကိ(တ်)သည် ငယ်ပါသေး၏။ ငယ်သူပီပီ သူမြင်သော အလှကို သူ ခံစား
ရသကဲ့သို့ပင် ရိုးရိုးလေး ပြောချခဲ့သည်။
ဟိုးရှေးရှေးတုန်းက အဘိုးကြီး ပလေတိုး ပြောသည်နှင့်တော့ မတူပါ။
အလှချင်းတော့ မတူပါ။ ဪ ... မတူဟု ထင်စရာပါ။

(၃)

ပလေတိုးက ခက်သည်။

ဪ ... ခက်ခက်ကိုမှ တွေးသော ဖီလိုဆိုဖာကို ခက်သည်ဟု ပြောရသည်မှာ အားနာဖို့တော့ အကောင်းသား။

ခေါမလူမျိုးတွေမှာ ပြဿနာခြောက်ရပ်အတွက် အစဉ် ခေါင်းရှုပ်နေတတ်ကြသည်။ အချစ်၊ အလှ၊ အကောင်း၊ တရားမျှတခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်း၊ အမှန်တရား။

အဲသည့်အရာတွေက ဘာတွေနည်း။ ဘယ်သို့နည်း။ ဘယ်သဘောနည်း။

အနောက်ကမ္ဘာမှာ သည်ကိစ္စကို စတေးမိကြသူတွေဖြစ်တော့ ကိုယ့်ဘာသာ ကိုယ်ပဲ တွေးကြရသည်။ တခြား ဘယ်သူ့ကိုမှ အားကိုး၍ မရ။ တခြား လှမ်းလှမ်း ငှားစရာ၊ လှမ်းချေးစရာ မရှိ။ ကိုယ့်ဟာနှင့် ကိုယ်၊ ကိုယ့်လမ်း ကိုယ်ထွင်၊ ကိုယ့် စကားလုံးလေးတွေ ပင် ကိုယ်ထွင်သုံးရသည်။ သည်တော့ အနှစ်ထောင်နှင့်ချီ ကွာသည့် သည်မှာခေတ်ကနေ ပလေတိုးကို နားလည်ရန် လှမ်းပြီး ကြိုးစားရသည်မှာ ခက်သည်။

ဖီလိုဆိုဖီ ဆိုသည်မှာ အမှန်တရားကို ဆွေးနွေးသည့် ပညာရပ်ဟု ယခုခေတ်တွင် လူတော်တော်များများက နားလည်ထားကြသည်။ ဖီလိုဆိုဖီဟု ဆိုလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ခြောက်သွေ့သော၊ ခက်မာသော၊ နှလုံးသားကိစ္စမှ ကင်းသော၊ ခံစားမှုသဘောများ သည်းသော ပျင်းစရာ၊ ငြီးငွေ့စရာတွေကို ဆွေးနွေးတော့မည် ထင်တတ်ကြသည်။

အဘိုးကြီး ပလေတိုးနှင့် သူ့ထက်ပင် အဘိုးကြီးဖြစ်သော ဆိုကရေးတီး(စ်)တို့ က အချစ်နှင့် အလှအကြောင်းကို ဆွေးနွေးကြသောအခါ မျက်လုံးပြူးချင်ကြသည်။ မပြူးပါနှင့်။ သူတို့အတွက် အချစ်နှင့် အလှမှာ သေရေး ရှင်ရေး။

တစ်ခုတော့ ရှိသည်။ သည်အဘိုးကြီးတွေနှင့် ခေါ်မလူမျိုးတွေအတွက် သေရေး ရှင်ရေးဖြစ်နေသော အချစ်နှင့် အလှမှာ ကောင်လေးတွေ၊ ကောင်မလေးတွေအတွက် သေရေး ရှင်ရေး ဖြစ်နေသည့် အချစ်နှင့် အလှမျိုးတော့ မဟုတ်။ သို့ဖြစ်လျှင် ဘာကြောင့် အချစ်နှင့် အလှ ဟူသော စကားကို သုံးရသနည်း။ ကျုပ်တို့အချစ်နှင့် ကျုပ်တို့အလှ နေပါရစေ။ သည် အဘိုးကြီးတွေက တခြားစကား ရှာသုံးပေါ့။ ခုတော့ ...။

ခေတ္တ သည်းခံပါဦး။ ဟိုးမာ (Homer) ဆိုသည့် အဘိုးကြီးတစ်ဦး ရှိသေးသည်။ ပလေတိုး၏ဆရာ ဆိုကရေးတီး(စ်)ထက်ပင် များစွာ များစွာ ပို၍ အဘိုးကြီး ဖြစ်လေသည်။ သူကတော့ ကဗျာဆရာကြီးပါ။ လောကမှ ဟိုအကြောင်း သည်အကြောင်းတွေကို ဖီလိုဆိုဖာ တွေထက် စောပြီး ကဗျာဆရာတွေက ပြောကြသည်။ ကဗျာဆရာ တကယ် ပြောလာသည် ဆိုတော့ ဖီလိုဆိုဖာတွေ သတိထား နားထောင်ကြရသည်။ ဟိုးမာကို ဆိုကရေးတီး(စ်)ရော ပလေတိုးပါ နားထောင်ကြရသည်။

ဟယ်လင်ဟု ခေါ်သော မိန်းမချောလေးတစ်ယောက်ကြောင့် ခေါ်မတွေ စစ်တိုက် ကြရသည်။ ထရွိုင်မြို့ကြီးကို ဝိုင်းတိုက်သည့် ထရိုဂျင်စစ်ပွဲကြီးပါလေ။ ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင်ခန့်မှာ တကယ်ကြီးများ တိုက်ခဲ့ကြသည်။ ကြားဖူးကြမည် ယုံသည်။ ဟိုးမာက ထိုဧရာမစစ်ပွဲကြီးကို 'အီလိယက်' (Ilied) ဟူသော ကဗျာကြီး ဖွဲ့သည်။ ခေါ်မစာပေ၊ နောက် ဥရောပစာပေအပေါင်း၏ ကဗျာဘိုးအကြီး ဖြစ်သည်။ စာပေအကြောင်း ပြောပြော၊ လူ့သဘာဝ လူ့စရိုက်အကြောင်း ပြောပြော သူတို့လောကမှာ ဟိုးမာနှင့် အီလိယက်အကြောင်း မပါလျှင် မပြည့်စုံတတ်။

သူ ဧရာမကဗျာကြီး၏ ဧရာမသင်ခန်းစာကြီးနှင့် ပတ်သက်၍ ဟိုးမာက ဟော သည်ပုံ ကြွေးကြော် မြွက်ဟခဲ့သည်။

Two things greater than all things are:
One is love, the other is war.

'အရာခပ်သိမ်းတို့ထက် ကြီးကျယ်သော အရာနှစ်ခု ရှိသတည်း။
တစ်ခုကား အချစ်၊ တစ်ခုကား စစ်'

ကောင်လေးတွေ၊ ကောင်မလေးတွေ ဟိုးမာကို အရမ်း ပစ်ကြည်ညိုသွားကြမည် ထင်သည်။

စစ်ကို အသာထားဦး။ အချစ်အကြောင်းသို့ သွားကြမည်။

ဟိုးမာကြီး ကိုယ်၌က အချစ်ကိုရေးကြီးခွင့်ကျယ် လုပ်လိုက်သောအခါ ဆိုကရေးတီး(စ်) တို့၊ ပလေတိုးတို့လည်း ရေးကြီးခွင့်ကျယ် လုပ်လာကြရတော့၏။

အချစ်အကြောင်း ပြောသောအခါ အလှအကြောင်း ပါလာရသည်။ မပါမဖြစ်။ အလှ အကြောင်း ပြောသောအခါ အချစ်အကြောင်း ပါလာရသည်။ မပါမဖြစ်။

ကောင်လေးတွေ၊ ကောင်မလေးတွေလည်း သည်အတိုင်း ပြောနေကြသည်။
အဘိုးကြီး ပလေတိုးတို့လည်း သည်အတိုင်း ပြောခဲ့ကြသည်။ အချစ်နှင့် အလှ၊ ပြီးတော့ အလှ
နှင့် အချစ်။

ပြောရမည်။ အချစ်ဆိုသည်က လူမှာ ဖြစ်သည်။ အခြားမှာ မဖြစ်။ တိရစ္ဆာန်တွေ
မှာ ဖြစ်ချင် ဖြစ်မည်။ သို့ရာတွင် သူတို့စကားမပြောတတ်။ သည်တော့ သူတို့အချစ်အကြောင်း
က သိပ်မရေရာ၊ မသေချာ။ လူမှာ ဖြစ်သော အချစ်ကမူ သေချာသည်။ ရေရာသည်။ အလှ
ဆိုသည်မှာလည်း လူမှာ ဖြစ်သည်။ အခြားမှာ မဖြစ်။ အခြားမှာ ဖြစ်ချင်တာ ဖြစ်နေတာသည်
'ဖြစ်နေတာ' ပဲ ဖြစ်သည်။ အလှ မဖြစ်သေး။ လူက လှလိုက်တော့မှ အလှ ဖြစ်သွားသည်။

ဤအထိ ကောင်လေးတွေ၊ ကောင်မလေးတွေနှင့် အဘိုးကြီး ပလေတိုးတို့တူကြ
သည်။ အဘိုးကြီး၊ အမယ်ကြီးတွေသည် ကောင်လေးတွေ၊ ကောင်မလေးတွေ ဖြစ်ပြီးမှ
အဘိုးကြီး၊ အမယ်ကြီး ဖြစ်လာရသည်။

ဤသဘောကို ကဗျာဆရာ ဝတ်(စ်)ဝတ်(သ်) (Wordsworth) က အားမနာ ပါးမနာ
ပြောချခဲ့သည်။

'The child is Father of the Man'

'ကလေးဘဝ ဆိုသည်မှာ လူကြီးဘဝ၏ ဖအေပါ'

ဖီလိုဆိုဖာတွေ၊ စိတ်ပညာရှင်တွေ ရေးကြီးခွင့်ကျယ် လုပ်၍ ကိုးကားရ၊ ဆွေးနွေး
ကြရသည့် ကဗျာဆရာ၏ စကားတစ်ခု ဖြစ်ပြန်သတည်း။

သည်တော့ ကောင်လေးတွေ၊ ကောင်မလေးတွေနှင့် အဘိုးကြီး ပလေတိုးတို့မှာ
အခြေခံ တူညီမှုတွေ များစွာ ရှိသည်။

"အချစ် ဟူသည်မှာ ပိုင်ဆိုင်လိုခြင်းပါ"

သူ့ဆရာ ဆိုကရေးတီး(စ်)ကို ကိုးကားပြီး အဘိုးကြီး ပလေတိုးက ပြောသည်။

"ကန့်ကွက်ရန် ရှိပါသလား"

အဘိုးကြီး ပလေတိုးက ထပ်ဆင့်၍ ကြွေးကြော်ပြန်သည်။

"အချစ်ပိုင်ဆိုင်လိုသော အရာမှာ အခြား မဟုတ်၊ အလှတည်း"

ဘာမှ ပြောကြမည် မဟုတ်ပါ။ ကောင်လေးတွေ၊ ကောင်မလေးတွေ အပြောနှင့်
ပြောကြည့်မည်။

ထောက်ခံသည်။ အရမ်းကြီး ပစ်ထောက်ခံသည်။

အဘိုးကြီး ပလေတိုးက အလှဆိုသည်ကို ဆက်လက် ဖွင့်ဆိုသည်။

အဲသည်မှာတော့ ခွကျချင်လာသည်။ ခွကျသည်ဟု မပြော။

ခွကျချင်လာသည်။

(၄)

အဘိုးကြီး ပလေတိုးက အချစ်ပိုင်ဆိုင်လိုသော အလှဆိုသည်မှာ ကောင်းခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဖွင့်ဆိုလိုက်သည်။

ကောင်းခြင်း။ အဲ... ကောင်းတာပေါ့။ အချစ် ပိုင်ဆိုင်ချင်တဲ့ အလှ ဆိုတာဟာ ... ကောင်းတာ။

အလှ ဆိုတာဟာ ကောင်းတာ။ အင်... အင်... တစ်မျိုးကြီးပဲ။

ကျွန်တော် ကိုယ်တိုင်လည်း တစ်မျိုးကြီးပဲဟု ထင်ခဲ့သည်။

မြန်မာလို ရိုးရိုးပြောကြည့်မည်။ အချစ်ဆိုတာဟာ လှတာကို လိုချင်တာပေါ့။

အဲသည် လှတာ ဆိုတာကလည်း ကောင်းတာပဲပေါ့။

အဘိုးကြီး ပလေတိုးက နောက်တီးနောက်တောက် ပြောနေသည် မဟုတ်။ ရှုကြီး အတည်ကြီးနှင့် ပြောနေသည်။

ခေါမတစ်ယောက်အနေနှင့် မူလပြဿနာကြီး ခြောက်ရပ်ဆီ သူ ပြန်ရောက်သွား ၏။

အချစ်၊ အလှ၊ အကောင်း၊ တရားမျှတခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်း၊ အမှန်တရား...။

သည်ပြဿနာ ခြောက်ရပ်နှင့် ကင်းပြီး သူမစဉ်းစားတတ်။ သည်ပြဿနာ ခြောက်ရပ် ကလည်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကင်းပြီး စဉ်းစား၍က မရ။

အလှကို သူချစ်သည်။ လှသော လောကမှာ သူ နေလိုသည်။ အနည်းဆုံး လှသော လူ့ဘောင်မှာ သူ နေလိုသည်။ လူ့ဘောင်ကြီး လှအောင် သူ ဘယ်သို့ လုပ်မည်နည်း။ လူ့

ဘောင်ကြီး လှပအောင်၊ လူတွေကို လှအောင် လုပ်ပစ်ရမည်။ လူတွေ လှအောင်ဆိုတော့
လူကြီးဘဝ၏ ဖခင်ဖြစ်သော ကလေးဘဝကို လှအောင် လုပ်ပစ်ရမည်။

ကလေးတွေကို အလှချစ်တတ်ပြီး အရုပ်ဆိုးမှု မုန်းတတ်အောင် သင်ကြားပေး
ရမည်။ သည်တွင် မပြီးသေး ...။

ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်ဆင်ခြင်မှုကို ဂရုစမ္မပြုကာ နှစ်လိုလက်ခံတတ်ရန်လည်း
သင်ပေးရဦးမည်။ သည်တော့မှ ပညာရှိမည်။ ပညာ ဆိုသည်ကလည်း အလှတစ်မျိုး။
ပညာစစ်ဆိုလျှင် လှရမည်။ အလှစစ်ဆိုလျှင်လည်း ပညာ ဖြစ်ရမည်။

အလှနှင့် ပညာ ဆိုသည်မှာ ဘုရားသခင် ဆိုသည့် သဘော၏ အနှစ်အသား၊
အမြူတေ။ ပညာတတ်သည် ဆိုခြင်းမှာ ဘုရားသခင်၏ သဘောကို မျက်မှောက်ပြုလိုက်
ခြင်း ဖြစ်ဘိသကဲ့သို့ လူသားအကျိုးကို ရွက်ဆောင်ခြင်းလည်း မည်သည်။

အဘိုးကြီး ပလေတိုး၏ အထင်ရှားဆုံး ကျမ်းဖြစ်သည့် 'သမ္မတနိုင်ငံ' (The
Republic) ခေါ်သော ကျမ်းမှ အချစ်၊ အလှ၊ ပညာတို့အကြောင်း ဖြစ်သတည်း။

(၅)

ခေါမတိုင်းထက် နေစောထွက်သော နေရာတွေ ရှိသည်။

အဲသည်နေရာတွေတွင် ဟိုးမာ၏ ကဗျာထက် စောသော ကဗျာတွေ၊ စာတွေ ရှိခဲ့၏။ ပလေတိုးတို့ထက် စောပြီး တွေးခဲ့သူတွေ ရှိသည်။ ပလေတိုးတို့နှင့် ခေတ်ပြိုင် တွေးသူ တွေလည်း ရှိသည်။

ပလေတိုးတို့ထက် လွန်အောင် တွေးနိုင်သူတွေလည်း ရှိခဲ့၏။ ပေါ်ခဲ့၏။

အနောက်ဘက်မှ အရိပ်ထိုးထားတော့ အစက ကျွန်တော်လည်း သတိမပြုမိ။
ဪ... သတိမမူ ဂူတောင်မမြင်ဟု ဆိုသည်။ သတိမူတော့ မြူတောင် မြင်နိုင်သည်။

ကျန်သည်ကို ထား။ ပလေတိုးတို့၏ ပြဿနာခြောက်ခုကို ယခုအခါ မြန်မာပိုင် ဖြစ်နေသော စကားများနှင့် ယှဉ်ကြည့်ကြမည်။

အချစ်နှင့် မေတ္တာ၊ အလှနှင့် သီရိ၊ အကောင်းနှင့် ကလျာဏ၊ တရားမျှတခြင်းနှင့် ဓမ္မ၊ လွတ်လပ်ခြင်းနှင့် ဝိမုတ္တိ၊ အမှန်တရားနှင့် သစ္စာ ...။

မြင်ကြပြီ ထင်သည်။ အဓိပ္ပာယ်ချင်း ဆင်သည်။ လေးနက်မှု၌ ခြားနားသည်။

ဥပမာ... အချစ်နှင့် မေတ္တာ၊ တူသည့်သဘောတွေ များစွာ ပါသည်။ မတူသည့် သဘောတွေလည်း များစွာ ပါသည်။

ဤဆောင်းပါးရှည်နှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သော စကားနှစ်တွဲကို ရှေးဦးစွာ အလေးပေး ဆွေးနွေးလိုသည်။

အလှနှင့် သီရိ ...။ အကောင်းနှင့် ကလျာဏ။

ရှေးအခါက စာပေကို ကောင်းသည် ဟူ၍ ပြောကြကြောင်း ကျွန်တော် တင်ပြ
ခဲ့ပြီးပါပြီ။

ဘယ်သို့ ကောင်းသနည်း။ ဘယ်လောက်ထိအောင် ကောင်းသနည်း။

အစ၏ကောင်းခြင်း၊ အလယ်၏ကောင်းခြင်း၊ အဆုံး၏ကောင်းခြင်း။ ဤသို့
သုံးသည်ကို တွေ့ဖူးကြမည်။

သည်အသုံးမှ ကောင်းခြင်း ဆိုသည်မှာ ကလျာဏ ဟူသော ပါဠိစကားကို ကျွန်တော်
တို့ ဘာသာပြန်လိုက်ကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဪ... ကလျာဏကိုသာ မသိရှိမည်။ သူ့ထံမှ ဆင်းသက်လာသော ကလျာ ဟူသည့်
စကားကိုမူ ကျွန်တော်တို့ ကောင်းကောင်းသိကြသည်။

‘ဝဏ္ဏပဘာ

ကလျာဖူးစသစ်

ပျိုမျစ်မျစ်လျှင်

ကျစ်လျစ်တင့်စံပယ်

လှမျိုးကြွယ်သား...’

အရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ ကလျာ ...။

‘မြရည်ကြောစိမ်း

လဲ့လဲ့ရှိမ်းသည်

ခပ်သိမ်းကလျာ

ရှုဖွယ်သာတည်း...’

နတ်သျှင်နောင်၏ ကလျာ ...။

ကလျာ ဟူသော စကားကို မိန်းကလေးတစ်ဦး၏ အလှနှင့် စပ်၍သာ ကျွန်တော်
တို့ အသိများနေကြသည်။ အကျဉ်းပြသော ပါဠိအဘိဓာန်များ၌လည်း ကလျာဏကို ကောင်း
သော၊ လှပသောဟု အဓိပ္ပာယ်ပေးကြသည်။ ဆံပင်၏ ကောင်းခြင်း၊ နှုတ်ခမ်းနီနီလေးများ
၏ လှပခြင်း၊ သွားလေးများ၏ လှပခြင်း၊ အသားအရေ၏ လှပခြင်း၊ အရွယ်၏ လှပခြင်း
တို့ကို ပဉ္စကလျာဏီဟု ခေါ်သည်။ ကောင်းခြင်းငါးဖြာတည်း။

ချိုင်း(လ်)ဒါး(စ်) (Childers) ၏ ပါဠိဘာသာ အဘိဓာန်ကဲ့သို့သော အကျယ်ဖွင့်
သည့် အဘိဓာန်များ၌ ကလျာဏကို နာမဝိသေသနအဖြစ် အဓိပ္ပာယ် ရှစ်မျိုး၊ နာမ်အဖြစ်
အဓိပ္ပာယ် လေးမျိုး ပြဆိုသည်။

နာမဝိသေသနအဖြစ်ဆိုလျှင် ကံကောင်းသော၊ ဆုတောင်းပြည့်သော၊ ပျော်ရွှင်သော၊ လှပသော၊ စွဲလမ်း နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်သော၊ ကြည်နူးနှစ်လိုဖွယ်သော၊ ကောင်းသော၊ မင်္ဂလာကျက်သရေရှိသောဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ နာမ်အဖြစ်နှင့်ဆိုလျှင်... ပါရမီကုသိုလ်ကံအမှု၊ ကုသိုလ်ကံ၊ အလှ၊ စွဲလမ်း တပ်မက်စေသော အရာ ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

ကမ္ဘာပေါ်၌ အချို့ဘာသာစကားများမှာ အလွန်နက်နဲသည်။ အခြားဘာသာနှင့် အလွယ်တကူ ဘာသာပြန်ဆို၍ မရ။ ပါဠိဘာသာစကားမှာ ဤသို့သော ဘာသာစကား ဖြစ်သည်။

‘ပါဠိတစ်ချက်၊ အနက်ကယ် ဆယ်ထွေ၊ သွက်သွက်ကယ်ဝေ ...’ ဟူသော စကား ရှိသည်။ ကလျာဏ ဟူသော စကားမှာ ဤသို့ အနက်ဝေသော စကား ဖြစ်လေသည်။

ကလျာဏမိတ္တ ဟူသော စကားကို ‘ခင်ပွန်းကောင်း’ ဟု ဘာသာပြန်ကြသည်။ ဤစကားမှ ‘ကောင်း’ သည် အတုမရှိ ကောင်းသည်။ ဗုဒ္ဓက မိမိကိုယ်ကိုယ် ကျွတ်ထိုက်သူ၊ သတ္တဝါအပေါင်း၏ ကလျာဏမိတ္တဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း ချိုင်း(လ်)ဒါး(စ်)က ဖော်ပြသည်။

မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်များသည် အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး သုံးပါးသော ကောင်းခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်။ ပါဠိဘာသာဖြင့် ‘တိဝိဓ ကလျာဏ’ ဟု ခေါ်သည်။

- အာဒိ ကလျာဏ ... အစ၏ ကောင်းခြင်း။
- မဇ္ဈေ ကလျာဏ ... အလယ်၏ ကောင်းခြင်း။
- ပရိယောသာန ကလျာဏ ... အဆုံး၏ ကောင်းခြင်း။
- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၌ ဤသို့ ပြသည်။

အနောက်တိုင်းမှ ပြောကြသော ‘ဗျူတီ’ ဟူသည့် အလှကို ရေးကြီးခွင့်ကျယ် လုပ်၍ ကျွန်တော်တို့ ပြောကြသည်။

ကလျာဏသဘောကိုတော့ မသိကြပါတကား၊ သို့မဟုတ် မေ့ပစ်ကြလေသလား၊ သို့မဟုတ် နားမလည်ကြလေသလော။

ကလျာဏ ဟူသည့် ကောင်းခြင်းသဘောနှင့် သီရိဟူသည့် လှပခြင်း၊ တင့်တယ်ခြင်း သဘော နှစ်ခုသည် ဆက်စပ်နေသည်။

မသိကြ၊ မေ့ကြ၊ နားမလည်ကြတော့ တစ်ခါတစ်ရံ စာပေတွေမှာ ကလျာဏ အားပျော့လာသည်။ သီရိသဘော ကင်းချင်လာသည်။

- စာပေမှန်က ကလျာဏ ... ။
- ဤသဘောကို ကျွန်တော် ဆိုချင်သည်။
- ထို့ကြောင့်လည်း ဤဆောင်းပါးရှည်ကို ရေးမိသည်။
- ခပ်သိမ်းကလျာ ရှုဖွယ်သာတည်း... ။

(၆)

စာပေ ဆိုသည်မှာ လူ့လောက၌ ဖြစ်သည်။ အခြား၌ မဖြစ်။ ဤကဲ့သို့ စတင် ပြောချင်ပါသည်။

မင်း ပြောမှလား။ စာပေဆိုတာ လူ့လောကမှာ ဖြစ်တာ လူတိုင်း သိသဟေ့။ လူလည် လုပ် မပြောနဲ့။ ဤသို့ အပြစ်တော်တင်မည့်သူများကို တောင်းပန်ပါသည်။ စာပေဆိုသည်မှာ လူ့လောက၌ ဖြစ်သည် ဆိုခြင်းကို သိတော့ သိကြပါသည်။ သို့ရာတွင် မကြာခဏ သတိမေ့ ကြသည်ကို တွေ့ရသောကြောင့် သတိပေးရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဟုတ်ကဲ့...။ စာပေဆိုသည်မှာ လူ့လောက၌ ဖြစ်သည်။ လူ့လောက၌ဖြစ်သော စာပေသည် လူ့လောကနှင့် မကင်းပါ။ လူလည် ထပ်လုပ်ပြန်ပြီလားဟု မျက်မှောင် မကြိုက် ကြပါနှင့်။ ပြောချင်၍ ပြောရသည် မဟုတ်ပါ။ မပြောမဖြစ်၍ ပြောရခြင်း ဖြစ်သည်။

ပါဠိဘာသာဖြင့် 'လောကာဓိပတေယျ' ဟူသည့် စကားရှိသည်။ လောကကြီး ၏ အရှိန်ဩဇာဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။ လူမှန်လျှင် လူ့လောက၏ အရှိန်ဩဇာနှင့် မကင်း။ ဩော်... အရစ္စတိုတယ်(လ်)တို့ကလည်း လူသည် လူမှုရေးတိရစ္ဆာန် (Social Animal) ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ကျွန်တော်က မြန်မာ ဖြစ်ပါသည်။ လူကို တိရစ္ဆာန်ဟု ပြောခြင်းကို မကြိုက်ပါ။ အရစ္စတိုတယ်(လ်)က ပြောပြော၊ ချား(လ်)ဒါဝင်က ပြောပြော မကြိုက်ပါ။ လူက လူ၊ တိရစ္ဆာန် က တိရစ္ဆာန် ဘာမျှမဆိုင်။ လူကို လူမှုရေးတိရစ္ဆာန်ဟု ပြောလိုက်ကြခြင်းမှာ ပါဠိ မတတ် ကြ၍ဘဲ ထင်သည်။ သူတို့စကား၌ သတ္တဝါဟူသော စကားမရှိ၍ဘဲ ထင်သည်။ သို့မဟုတ် လူကို အကယ်ပင် တိရစ္ဆာန်တစ်မျိုးဟု ရိုးသားစွာ ယုံကြည်ကြ၍များလော မသိ။ ကန်တော့ ပါရဲ့၊ လူကို တိရစ္ဆာန်တစ်မျိုးဟု ထင်သူများ၏ တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုများကို ကျွန်တော့် အထင်မကြီးပါ။ လူသည် လူသာ ဖြစ်သည်။ အခြား ဘာမျှ မဟုတ်။

သူရိုဘာသာစကား၌ သတ္တဝါဟူသော စကား မရှိ၍သာဟု လျှော့လျှော့ပေါ့ပေါ့ စဉ်းစားပေးပါမည်။ သူတို့၌ မရှိသော စကားနှင့် အစားထိုးပေးပါမည်။ လူသည် လူမှုရေး သတ္တဝါ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် လက်ခံနိုင်ပါသည်။

လူသည် လူမှုရေးသတ္တဝါဟု ဆိုကြခြင်းမှာ လူသည် လူ့လောက၏ အရှိန်ဩဇာ နှင့် မကင်းဟု ပြောကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။ လောကဓိပတေယျသည် လူပေါ်၌ စိုးမိုးလွှမ်းခြုံ နေသည်ဟု ဝန်ခံကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။

နိဒါန်းတယ်ရှည်သကိုးဟု ဝေဖန်လျှင်လည်း ခံပါမည်။ ကျွန်တော် ပြောချင်နေ သည်မှာ အဲသည်အချက် ဖြစ်ပါသည်။

လောက၏ အရှိန်ဩဇာသည် လူပေါ်၌ ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးထားသည်။ သို့မဟုတ် စိုးမိုးလွှမ်းခြုံထားသည်။ မည်သို့ပြောပြော အတူတူပါ။

လူလုပ်ထားသော စာပေတွေ၊ စာပေဝါဒတွေ၊ စာပေသဘောတရားတွေ ဆိုတာ တွေပေါ်၌လည်း လောက၏ အရှိန်ဩဇာက ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးထားသည်။

ခက်သည်က ဘယ်လောကနည်း။
သူ့လောက ရှိသည်၊ ကိုယ့်လောက ရှိသည်။
ဟေ့ ... လောကကြီးဆိုတာ တစ်ခုတည်းပဲ မဟုတ်လားကွဟု (ရှိခိုးပါရဲ့) မငေါက် ပါနှင့်။

သူ့လောက၊ ကိုယ့်လောက ရှိပါသည်။ အဟုတ်ကြီးကို ရှိပါသည်။
အထူးသဖြင့် စာပေအနုပညာမှာ သူ့လောက၊ ကိုယ့်လောက ရှိပါသည်။
သည်တော့ သူ့ကလျာဏနှင့် သူ၊ ကိုယ့်ကလျာဏနှင့် ကိုယ်။

(၇)

လူ့လောကကြီးမှာ ...

ဤသို့ဆိုလိုက်လျှင် ကျွန်တော်တို့က တစ်လောကလုံးကို ဆိုလိုက်သည် ထင်၏။ ဆိုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထင်လည်း ထင်နိုင်ပါသည်။

လူ့လောကကြီး ဆိုသည်မှာ လူဟူသော သတ္တဝါအပေါင်းအစု သက်သက်မျှကိုသာ ဆိုလိုသည်ဆိုလျှင်မူ လူ့လောကကြီးဟူသော စကားသည် တော်တော် ကျယ်ကျယ်ဝန်းဝန်းကြီး အဓိပ္ပာယ်နယ် ဖြန့်နိုင်သည်။

လူ့လောကကြီး ဆိုသည်ထဲ၌ လူတွေ၏ သိခြင်းတွေ၊ ခံစားခြင်းတွေ၊ အကောင်းအဆိုး ဆုံးဖြတ်မှုတွေ၊ ချစ်ခြင်းတွေ၊ မုန်းခြင်းတွေ စသည်တို့လည်း ပါသည်ဆိုလျှင် ကျွန်တော်တို့ တော်တော် စဉ်းစားကြရမည်။ အကြောင်းမှာ ဤကိစ္စမျိုး၌ လူတစ်စုနှင့် တစ်စုကြား ခြားနားခြင်းကြီးတွေ အလွန်ရှိသည်။

ကြီးကြီးကျယ်ကျယ်တွေကို ခေတ္တ အသာထား၊ ကြီးကြီးကျယ်ကျယ်တွေကို နောက်ပိုင်း၌ ပြောစရာ ရှိပါသည်။ အများကြီးကို ပြောစရာ ရှိပါသည်။ သေးသေးဖွဲဖွဲနှင့် အရင် စကြည့်မည်။

ကျွန်တော်တို့ဆီ၌ ကောင်လေးတစ်ယောက်က ကောင်မလေးတစ်ယောက်ကို ပြောသည်။

“မင်းဟာလေ မျက်နှာတော် ဝါဝါဝင်း ရွှေလမင်းကြီးပုံနယ်”

ကောင်မလေးသည် ကောင်လေးကို ပြန်ကြိုက်ချင်မှ ကြိုက်မည်။ ကောင်လေး ပြောတာကိုမူ သေချာပေါက် ကြိုက်သည်။ အကြောင်းမှာ မိမိကို လှသည်ဟု ပြောနေကြောင်း သေချာပေါက် သိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

အနောက်နိုင်ငံသူ တစ်ဦးကို ဤအတိုင်း သွားပြောပါ။ အနည်းဆုံး မျက်လုံး ပြူး သွားမည်။

ဘယ့်နှယ် မျက်နှာကို ဝါသည်ဟု ပြောရသနည်း။ ဂျန်းဒစ်(စ်)ရောဂါ တို့မှာ မရှိဘူး ဟေ့။ မျက်နှာကို လဝန်းကြီးလို့ ပြောရအောင် တို့မျက်နှာက ပြားချပ်ပြီး သည်လောက် အရပ် ဆိုးနေသလား။ လပြည့်ဝန်း မျက်နှာရှင် (Fullmoon-Faced) ဆိုသည်မှာ သူတို့အတွက် အလှလက္ခဏာ မဟုတ်။ သည်လိုပင် အဝါရောင်အသားကို သူတို့ လှသည် မထင်။ နေရောင် ရှားသဖြင့် အားလျှင် မျက်နှာ ဖြူဖပ်ဖြူရော်နှင့် စိတ်ညစ်နေရသည့်ဘဝမို့ နှင်းဆီသွေး နီနီလေး ရဲနေသည်ဆိုလျှင် သဘောကျမည်။ နေလောင်ထား၍ နီညိုနေတာပဲနော် ဆိုလျှင် ကား သဘောကျလိုက်မည့် အမျိုး။

မြန်မာမလေးတစ်ယောက်ကို ...

“မင်းဟာ လှလိုက်တာ၊ ကျားသစ်မလေး ကျနေတာပဲ” ဟု ဆိုလျှင် ဘာတွေ ဖြစ်ကုန်မည်နည်း။

အလယ်ခေတ်ဥရောပ၊ အထူးသဖြင့် ပြင်သစ်နှင့် မြောက်ပိုင်း အီတလီတွင် ကျားသစ် ဆိုသည်မှာ ချစ်သူအလှ၏ သင်္ကေတတည်း။ ဖြစ်ပုံကား ထိုခေတ်က ထိုပြည်များ၌ Bestiary ခေါ် တိရစ္ဆာန်ပုံပြင်များ ခေတ်စားခဲ့သည်။ ထိုပုံပြင်များတွင် တိရစ္ဆာန်များကို ဂုဏ်ဆိုး၊ ဂုဏ်ကောင်း တပ်ပေးပြီး အဆင့်အတန်း ခွဲပေးထား၏။ ကျားသစ်က ဂုဏ်မြင့်မြင့်နေရာ ရထားသည်။ သူ့နှာခေါင်းက ဝင်လေ၊ ထွက်လေသည် စာဖွဲ့မရအောင် မွှေး ဆိုသတည်း။ ကျွန်တော်တို့ စာတွေတွင် ခံတွင်းမှ ကြာညိုနဲ့မွှေးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တွေအကြောင်း ဖတ်ဖူး သည်။ ကျားသစ်နှာခေါင်းမှ ဘာနဲ့မွှေးသည် မသိ။ ကြာညိုနဲ့ကို ပြိုင်နိုင်လိမ့်မည် ထင်သည်။ သည်ရနံ့ကြောင့် သတ္တဝါအပေါင်းက သူ့ထံ ချဉ်းကပ် ခညောင်းကြသည်။ မိမိ၏ ချစ်သူကို လည်း သူ့အလှကြောင့် လူအပေါင်း ချဉ်းကပ် ခညောင်းရသည်။

ထို့ကြောင့် ကျားသစ်မလေး၊ ဘုန်းမောင့်ချစ်သူ ကျားသစ်မလေး။

ကျွန်တော်တို့ စာတွေတွင် ချစ်သူကို လမင်းကြီးနှင့် နှိုင်းနှိုင်းပြီး ပစ်ပစ် ဂုဏ်တင် ကြသကဲ့သို့ ထိုခေတ်က သူတို့စာတွေတွင် ချစ်သူကို မမောနိုင် မပန်းနိုင် ကျားသစ်နှင့် ပစ်ပစ် အရမ်းနှိုင်းခဲ့ကြသည်။ ယခုခေတ်အထိ အခါအားလျော်စွာ နှိုင်းကြတုန်း။ ကျွန်တော် တို့မှာ စန္ဒကိန္နရီ ရှိသည်။ သူတို့မှာလည်း ကျားသစ်မလေး ရှိသည်လေ။ ဘာပြောချင်ကြ သနည်း။

ချစ်သူ၏ အပြုံးလေးက အေးချမ်းသည်။

ဪ- ကိုယ့်မေတ္တာကလည်း အေးမြသည်။

ဤသည်က ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ မဟုတ်သော အာရုံတွေကို ကာယပသာဒနှင့် ဖမ်းမိသည့် ပမာ ကျွန်တော်တို့ ပြောလေ့ရှိသည့် ထုံးစံ။ ပူသော တိုင်းပြည်မှာ မဟုတ်လား။ အေးချမ်းတာ တို့၊ အေးမြတာတို့ကို ကြိုက်သည်။

အားလျှင် ချမ်းနေသော သူတို့က အေးတာဆိုလျှင် မကြိုက်။ အေးချမ်းသော အပြုံး ဆိုသည်မှာ ရက်စက်မှု၏ သဘော။ အေးမြသော မေတ္တာ ဆိုသည်မှာ မုန်းခြင်း။ သူတို့က တော့ အပြုံးဆိုလျှင်လည်း ပူပူနွေးနွေးလေးမှ။ မေတ္တာ ဆိုလျှင်လည်း ပူပူနွေးနွေးလေးမှ။

အမှန်က အပြုံးတို့၊ မေတ္တာတို့မှာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတွေ မဟုတ်တော့။ ကာယပသာဒ နှင့် ဖမ်း၍ ရစကောင်းသော အရာတွေ မဟုတ်ပါ။ သည်တော့ အေးလည်း မအေးပါ။ နွေးလည်း မနွေးပါ။ ကိုယ်ကြိုက်တာ ကိုယ်ပြောကြခြင်း ဖြစ်သည်။

သည်လိုပင် အာရုံ-အာရမ္မဏိက ကိစ္စအများတွင် ကိုယ်ကြိုက်ရာ ကိုယ်ပြောကြ သည်။

အနံ့ကိစ္စတွင် ကျွန်တော်တို့က စူးစူးရှရှဟု ပြောတတ်ကြသည်။ သူတို့က ချိုသော အနံ့ဟု ပြောလေ့ရှိသည်။ အနံ့ဟူသည် မစူးပါ။ မရှပါ။ ချိုလည်း မချို၊ ခါးလည်း မခါးပါ။ ကိုယ် ကြိုက်ရာ ကိုယ် ပြောကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သည်လိုပင် ကိုယ်ကြိုက်ရာ ကိုယ် လုပ်ကြသည် တွေ အများကြီး ရှိသည်။

ကိုယ့်အစဉ်အလာနှင့် ကိုယ် ကြိုက်ရာ ပြောကြ၊ လုပ်ကြခြင်း သဘောကို ပါမောက္ခ လိုးဝက်(စ်) (J.L.Lowes) က 'အများသဘောတူထားသော အကျင့်ဓလေ့' (Convention) ဟု ခေါ်သည်။

အများသဘောတူထားသော အကျင့်ဓလေ့ အပေါင်းအစုသဘောကို 'ယဉ်ကျေးမှု' (culture) ဟု ခေါ်သည်။

နယ်မြေကျယ်ကျယ်၊ အရေအတွက်များများ၊ အချိန်ကြာကြာ သီးခြားဖြစ်မှု ထင်ထင်၊ အရှိန်ဩဇာ ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးထားသော ယဉ်ကျေးမှု အပေါင်းအစုကြီး တစ်ခုကို 'ယဉ်ကျေးမှုကြီး'၊ သို့မဟုတ် 'ယဉ်ကျေးမှုလောက' (Civilization) တစ်ခုဟု ခေါ်သည်။

လူ့လောက...၊ တစ်ခုတည်းဟု ထင်ရသော လူ့လောကတွင် ယဉ်ကျေးမှု လောက ပေါင်း များစွာ ရှိသည်။

(၈)

ယဉ်ကျေးမှုလောကကိုအထူးပြုလေ့လာသူသမိုင်းဆရာတို့က ဤကမ္ဘာမြေကြီးကိုယဉ်ကျေးမှု လောက ခြောက်ခု ပိုင်းခြားကြသည်။

- ၁။ အနောက်ခရစ်ယာန် ယဉ်ကျေးမှုလောက
(Western Christendom)
ဤလောက၌ အနောက်ဥရောပနှင့် အမေရိကတိုက်များ ပါသည်။
- ၂။ ရှေးဟောင်းခရစ်ယာန် ယဉ်ကျေးမှုလောက
(Orthodox Christendom)
ဤလောက၌ အနောက်အာရှနှင့် အရှေ့ဥရောပတို့ ပါဝင်ကြသည်။
- ၃။ မွတ်စလင် ယဉ်ကျေးမှုလောက
(Muslim World)
ဤလောကတွင် အဓိကအားဖြင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းနှင့် အာဖရိက မြောက်ပိုင်းတို့ ပါဝင်ကြသည်။
- ၄။ ဟင်ဒူ ယဉ်ကျေးမှုလောက
(Hindu Civilization)
ဤလောကတွင် အိန္ဒိယတိုက်ငယ် ပါဝင်သည်။
- ၅။ အရှေ့ဖျား၊ သို့မဟုတ် မဟာယာန ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုလောက
(Far East or Mahayana Buddhist Civilization)
ဤလောကတွင် တိဗက်၊ တရုတ်၊ ကိုရီးယား၊ ဂျပန်တို့ ပါဝင်ကြသည်။

၆။ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုလောက
(Theravada Buddhist Civilization)

ဤလောကတွင် အာရှ အရှေ့တောင်ပိုင်းနိုင်ငံ အများ ပါဝင်သည်။

ယခု ခွဲခြားပြမှုမှာ အလွန် ယေဘုယျကျကျသာ ခွဲခြားမှု ဖြစ်ကြောင်း ပြောရန် မလိုဟု ထင်ပါသည်။ ရောနေ၊ ထပ်နေသည်များ ရှိပါသည်။ မွတ်စလင်လောက တည်ရာ ဆိုသည့် နေရာများတွင် မွတ်စလင် မဟုတ်သည့် အစွဲရေး၊ အိသီယိုးပီးယားတို့ ရှိနေကြ သည်။ အာရှအရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အင်ဒိုနီးရှားကဲ့သို့ မွတ်စလင်နိုင်ငံများ ရှိနေသည်။ ကမ္ဘာ့အရှေ့ပိုင်း၏ ဟိုးတောင်ဘက်အစွန်းတွင် အနောက်ခရစ်ယာန် ယဉ်ကျေးမှု လောက ထွန်းသည့် ဩစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန်တို့ ရှိနေကြသည်။ ကမ္ဘာ့အရှေ့ဖျား ဆိုသည်၌ ထည့်နိုင်သော ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစုမှ လူများစုမှာ အနောက်ခရစ်ယာန် ယဉ်ကျေးမှု လောကသားများ ဖြစ်သကဲ့သို့ အချို့မှာ မွတ်စလင်ယဉ်ကျေးမှု လောကသားများ ဖြစ်နေ သည်။

ထားပါတော့။ လူ့လောက ဆိုသည်၌ ယဉ်ကျေးမှုလောက အနည်းဆုံး ခြောက်ခု ရှိနေသည်။

လောကတကာအနက် ယဉ်ကျေးမှုလောကသည် လူအပေါ်၌ ဩဇာအကြီးဆုံး ဖြစ်လေသည်။ 'လောကာဓိပတေယျ'အကြောင်း ပြောလျှင် ယဉ်ကျေးမှုလောကကို မေ့ထား ၍ မရ။

သူ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့်သူ လှနေကြသည်၊ ကောင်းနေကြသည်၊ မှန်နေကြသည်၊ ဟုတ် နေကြသည်တွေ အများကြီး ရှိနေသည်။ သွားငြင်း၍ မရ။ ဓားထမ်း၊ တုတ်ထမ်းမက သေနတ်ထမ်း၊ အမြောက်ထမ်း ဖြစ်ကုန်ကြမည်။

ထို့ကြောင့်လည်း နှစ်ဆယ်ရာစုနှစ် တစ်ဝက်ကျိုးခါနီး၌ ကမ္ဘာ့ပညာရှင်တို့ နှုတ်ဖျား ၌ စကားတစ်လုံး ခေတ်စားလာသည်။ 'ယဉ်ကျေးမှု ရီလေးတစ်ဗီတီ' (Cultural Relativity) ဟူသတည်း။

ရီလေးတစ်ဗီတီ ဆိုသည့် စကားလုံးကို ကျွန်တော် ဘာသာမပြန်ဝံ့ပါ။

အိုင်စတိုင်းက ရူပဗေဒမှ ရီလေးတစ်ဗီတီကို ပြောပြခဲ့သည်။ သူ့ရီလေးတစ်ဗီတီ ကို နားလည်သူ ဤကမ္ဘာ၌ လူပေါင်း လက်သည်းတစ်ကော်စာသာ ရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုလက်သည်းတစ်ကော်စာထဲတွင် ကျွန်တော်လည်း ပါဝင်ချင်သော်လည်း ပါဝင်ခွင့်ရမည် မထင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ရိုးရိုးသားသား၊ နှိမ့်နှိမ့်ချချ... အင်း... အဟင်း... ဝမ်းနည်းပန်းနည်း လေး ပြောပါမည်။ ရီလေးတစ်ဗီတီကို ဘာသာမပြန်ဝံ့ပါ။

ရူပဗေဒ ရီလေးတစ်ဗီတီ ခေတ်စားလာသကဲ့သို့ ယဉ်ကျေးမှု ရီလေးတစ်ဗီတီ လည်း ခေတ်စားလာခဲ့သည်။ ယဉ်ကျေးမှု ဆိုသည်မှာ သူ့ဟာနှင့်သူ လှ၊ သူ့ဟာနှင့်သူ ကောင်း၊ သူ့ဟာနှင့်သူ မှန်ပြီး ဟုတ်နေကြသည်။ အဲ... အဲသည်သဘောကို ယဉ်ကျေးမှု ရီလေးတစ်ဗီတီဟု ခေါ်သည်။

‘ကိုယ့်ဟာနှင့်ကိုယ် ဟုတ်သဘောတရား...’ ဤသို့များ ခေါ်ရမည်လား။ ကျွန်တော် ကတော့ သိပ်ခေါ်ချင်နေသည်။ သို့ရာတွင် လူကြိုက်ကြမည် မထင်။ သည်တော့ ရှိစေတော့။ ယဉ်ကျေးမှု ရီလေးတစ်ဗီတီ။ သည်အတိုင်းပဲ ထားလိုက်မည်။

ကိုယ့်ဟာနှင့်ကိုယ် ဟုတ်ပြီး ကိုယ့်အနုပညာ ကိုယ်ဖန်တီး၊ ကိုယ့်စာကိုယ် ရေး၊ ကိုယ့်ကဗျာ ကိုယ်ဖွဲ့ လုပ်နေကြရလျှင် အကောင်းသား။ စည်းလွတ် ကမ်းလွတ်တော့ မဟုတ် ဘူးလေ။ ကိုယ့်လောကဓိပတေယျနှင့် ကိုယ်။

တို့ကလည်း တို့ငွေလမင်းနဲ့ တို့ ဟုတ်နေမည်။ မင်းတို့ကလည်း မင်းတို့ ကျားသစ် လေးနှင့် မင်းတို့ ဟုတ်နေကြ။ ဘယ်လောက်များ ကောင်းလိမ့်မည်နည်း။

ကိုယ့်ချစ်သူ အပြုံးလေးကလည်း အေးလို့...။ ကိုယ့်မေတ္တာကလည်း အေးလို့...။ ကိုယ့်သဇင်ပန်းလေးကလည်း မွှေးလို့...။ သူ့ချစ်သူ အပြုံးလေးကလည်း နွေးလို့...။ သူ့ မေတ္တာကလည်း နွေးလို့။ သူ့နှင်းဆီပန်းကလည်း ချိုလို့...။

ရန်ဖြစ်ရန် မရှိပါ။ အနုပညာဆရာတွေ၊ စာရေးဆရာတွေ၊ ကဗျာဆရာတွေ။ သူတို့ချည်းသာ ထားလျှင် ရန်ဖြစ်ရန် မရှိပါ။ သည်သတ္တဝါများ (တိရစ္ဆာန် မဟုတ်ပါ) က အလွန် ချစ်စရာကောင်းသည်။ ရန်မဖြစ်တတ်ပါ။ သူတို့က လောကကို အလှဆင်သူတွေဖြစ်တော့ အရပ်ဆိုးမှုကို အလွန်ကြောက်သည်။ ရန်ဖြစ်သည် ဆိုသည်က အလွန် အရပ်ဆိုးသည်။ သူတို့ မကြိုက်ပါ။ အူထဲ၊ အသည်းထဲကကို မကြိုက်ပါ။

ကော(လ်)ရစ်(ချ်)ကြီးက သူ့သဘောအိုကြီးနှင့်သူ ပင်လယ်ထဲမှာ ငတ်လို့၊ ပြတ် လို့၊ ပျော်လို့ ...။ ဦးဩဘာသကလည်း သူ့ဇနကာနှင့်သူ ပင်လယ်ထဲမှာ ကူးရင်း ခပ်ရင်း မဏိ မေခလာနှင့်တွေ့ပြီး ပြောလို့၊ ဆိုလို့၊ ပြုံးလို့၊ ပျော်လို့ ...။ ဘယ်လောက်များ ဟုတ်နေကြ သနည်း။ ရန်ဖြစ်ရန် မလိုပါ။

ခက်သည်က ဖီလိုဆိုဖာတွေ၊ သဘောတရားဆရာတွေ။ သူတို့က အနုပညာ အကြောင်း၊ စာပေအကြောင်း၊ ကဗျာအကြောင်း မနေနိုင် မထိုင်နိုင် ဝင်ပြောလာကြသည်။ အင်းလေ... သူတို့အလုပ်ကလည်း နေရာတကာမှာ မနေနိုင် မထိုင်နိုင် ဝင်ပြောရသည့် အလုပ်။ လောကကြီးမှာ များနေတာကို မျက်စိရှုပ်သည်။ တစ်ခုတည်း ဖြစ်အောင် သဘော တရားနှင့် ရှင်းပစ်လိုက်မည်။ ဘာမျှ မကျန်တော့လည်း ဘာဖြစ်သနည်း။ ပိုကောင်းတာပေါ့ မဟုတ်ဘူးလား။ ရှင်းရှင်းလေးကို မကြိုက်ကြဘူးလား။ ရှုပ်ရှုပ်ကြီးနှင့် နေချင်ကြသလား။

ကရုဏာတွေ၊ မဟာကရုဏာတွေ ...။

ခွကျသည်ကား... သူတို့ ဝင်ရှင်းမှ အားလုံး ရှုပ်ကုန်သည်။ ပိုရှုပ်ကုန်သည်။

ကမ္ဘာ့ရှေးဦး တရားခံ အဘိုးကြီး ပလေတိုးထံ ပြန်သွားရမည်။

ဟိုးမာကြီးတို့ သူတို့ဘာသာ သူတို့ နေကြစဉ်က အကောင်းသား။

ပလေတိုးကြီး ဝင်သနားလိုက်မှ ...။

(၉)

အနုပညာ ဝေဖန်ရေး၊ စာပေ ဝေဖန်ရေး၊ ကဗျာ ဝေဖန်ရေး အားလုံးသည် ပလေတိုးမှ စသည်။
ပလေတိုးကမူ သူ့ဆရာ အဘိုးကြီး ဆိုကရေးတီး(စ်)က စသည့်ပမာ ရေးထားသည်။

ဝေဖန်ရေး လုပ်သည့်အခါ အကောင်း၊ အဆိုး၊ အမှား၊ အမှန်ကို တိုင်းတာပြီး ဆုံးဖြတ်
ရန် ပေတံတစ်ချောင်း၊ သို့မဟုတ် ချိန်ခွင်တစ်ခုတော့ လိုသည်။ ထိုပေတံ၊ သို့မဟုတ်
ချိန်ခွင်ကို သဘောတရားဟု ခေါ်သည်။

ဖြစ်ပုံက သည်လို။ ဘယ်သူမပြု မိမိမှု ...။

ကဗျာဆရာတွေက ဖီလိုဆိုဖာ မဟုတ်လေတော့ စကားတွေကို မဆင်မခြင်
လွှတ်ခနဲ ပြောချမိတတ်သည်။ မှားလျှင်လည်း ခွင့်လွှတ်နော်။ လွန်တာရှိ ဝန္တာမိပေါ့။
သည်လို ကဗျာ၊ သို့မဟုတ် အနုပညာ ခွင့်လွှတ်သည်းခံမှု (Poetic Licence) တောင်းတတ်
ကြသည်။ ပရိသတ်များကလည်း ခွင့်လွှတ်သည်းခံမှု ပေးမြဲတည်း။ အဲ... မပေးသည်က
ဖီလိုဆိုဖာတွေ။ သူတို့က အားနာတတ်သူတွေ မဟုတ်။ သူတို့ကသာ ငါ့စကားနွားရ လုပ်ချင်
လုပ်မည်။ သူများ လုပ်လျှင်တော့ သည်းမခံ၊ ခွင့်မလွှတ်။ ဤသည်က သူတို့အကျင့်။

ဟိုးမာကြီးက မဆင်မခြင် လွှတ်ခနဲ ပြောချမိဖူးသည်။ သူ၏ အိလိယက် ကဗျာ
ကြီးကို နတ်ဘုရား (Goddess) များက ပေးသည့် အစွမ်းတန်ခိုးနှင့် စပ်သည် ဟူသတတ်။
နောက် ကဗျာဆရာကြီးတစ်ဦးဖြစ်သူ ဟီးဆီယက်ကမူ နတ်ဘုရားမ မူး(စ်) (Muses) များ
သည် သူ့အား ကိုယ်ထင်ပြ စကားဆိုခဲ့သည်ဟု ရေးခဲ့သည်။

စကားမစပ် ဖြတ်ပြောချင်သည်။ ခေါ်မတို့၏ ဂေါ(ဒ်)ဆိုသည်များကို နတ်ဘုရား
များဟု ကျွန်တော် မခေါ်ချင်။ ခေါ်မ ဂေါ(ဒ်)များက ပွေသည်၊ ဗရတ်ကျသည်၊ ကြာကူရီ

ရိုက်တတ်သည်။ မဟုတ်တာတွေရော၊ ဟုတ်တာတွေရော အကုန်လုပ်သဖြင့် လူနှင့် အလွန် တူသည်။ တန်ခိုးကြီးတာလေးသာ ထူးသည်။ သူတို့ကို နတ်ဘုရားဟု ခေါ်ရသောအခါ အခြား ဘုရားတွေကို အားနာဖို့ ကောင်းသည်။ ကျွန်တော်တို့၏ သုံးလူထွတ်ထား သဗ္ဗညုမြတ်စွာ ဘုရားနှင့်ကား လားလားမျှမဆိုင်။ မိုးနှင့် မြေ၊ နံ့သာဆီနှင့် ရေနံမက ကွာခြားခြင်းမက ကွာခြားသည်။

သူတို့၌ ရှိသည် ဆိုသော တန်ခိုးကို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် လိုက်စူးစမ်းကြည့်တော့ လည်း တန်ခိုးအသေးစားလေးတွေ၊ ချွတ်တားဝါလား တန်ခိုးတွေ...။ သည်တော့ ဘုရား ဆိုသည့် စကားနှင့် သူတို့ မတန်ပါ။ ကျွန်တော်ကတော့ သူတို့ကို နတ်၊ နတ်သမီး ဟုပဲ ခေါ် မည်။ နတ်လို့ပဲ ဆက်၍ခေါ်မည် ဂျေ(ဒ်)။

မူး(ဇ်)ဟုခေါ်သော ခေါမနတ်သမီး ကိုးဖော် ရှိသည်။ သူတို့၏ အမည်များကား-

- (၁) ကာလီယက်ပီး (Calliope)
(စကားအလင်္ကာနှင့် မော်ကွန်းကဗျာရှင်မ)
- (၂) ကလီအို (Clio)
(သမိုင်းပညာရှင်မ)
- (၃) ယူးတားပီး (Euterpe)
(ဂီတနှင့် ခံစားမှု ကဗျာရှင်မ)
- (၄) မဲ(လ်)ပွန်မနီး (Melpomene)
(အလွမ်းဇာတ်ရှင်မ)
- (၅) တား(ပ်) ဆစ်ကရီး (Terpsichore)
(အကပညာရှင်မ)
- (၆) အီရက်တိုး (Erato)
အချစ်ကဗျာရှင်မ
- (၇) ပေါ်လီဟင်းနိုယ (Polyhymnia)
(ဘာသာရေးကဗျာရှင်မ)
- (၈) ယူရေးနိုယ (Urania)
(နက္ခတ္တဗေဒရှင်မ)
- (၉) သေးလီယ (Thalia)
(ဟာသဇာတ်နှင့် ကျေးလက်တောရွာ ကဗျာရှင်မ)

ဤစာရင်းအတိုင်းဆိုလျှင် နတ်သမီးတွေလည်း မခေလှ။ သူ့အထူးပြုမှုနှင့် သူ နှင့်။ အလွမ်းသမလေးတွေ၊ ဟာသမယ်လေးတွေ၊ ခံစားမှုဗေဒီတွေ၊ ဘဝသရုပ်ဖော်ဗေဒီတွေ၊ ဓမ္မတေးသံရှင်တွေ။ အဟင်း... ကလျာတို့၊ မမိုးမြေတို့၊ မလေးလုံတို့၊ ခင်ဆွေဦးတို့၊ မိုးမိုး

(အင်းလျား) တို့၊ စုလှဖြူတို့၊ မိုမို (ဆေးတက္ကသိုလ်)တို့၊ ဂျူးတို့၊ စမ်းစမ်းနွဲ့(သာယာဝတီ) တို့၊ မအိတို့၊ နနရည်(အင်းဝ)တို့... ကောင်းကင်ဘုံမှာ ရှိကြသားကလား။ ဘုန်းနိုင်တို့၊ မောင်သာရတို့သာ မရှိဟန်တကား။

ဟိုးမာတို့၊ ဟီးဆီယက်တို့မှ စကာ ခေါမကဗျာဆရာတွေက သူတို့ကဗျာများကို မူး(ဇံ)တို့ ပေးသော တန်ခိုးနှင့် စပ်သည်ဟု ပြောကြသည်။

တစ်နည်းဆိုရလျှင် ခေါမကဗျာဆရာတွေကပင် စာပေသဘောတရားတစ်ရပ်ကို အမှတ်မထင် ချပေးမိလျက်သား ဖြစ်သွားကြသည်။

မိမိတို့ကဗျာများသည်ကောင်းသည်၊ မြတ်သည်။ အကြောင်းမှာမိမိတို့ကဗျာများ သည် မူး(ဇံ)တို့ထံမှ လာသည်။ ဘယ်သူ ဘာပြောချင်ကြသနည်း။

ဟုတ်ကဲ့၊ စောစောပိုင်းကမူ ဘယ်သူကမျှ ဘာမျှ မပြောကြပါ။

သို့ရာတွင် တိုးတက်သော ခေတ်ကြီးက ရောက်လာသည်။ တိုးတက်သော ခေတ် ကြီးကိုဆိုကရေးတီး(ဇံ)တို့ ပလေတိုးတို့က ခေါင်းဆောင်ကြသည်။ အဲ... သူတို့ကမူ အများကြီး ပြောချင်သည်။ ပြောလည်း ပြောကြသည်။ ကဗျာဆရာတွေတင်မက ကဗျာတွေကိုပင် စုတ်ပြတ်သွားအောင် ပြောကြသည်။

ကဗျာဆရာနှင့် ဖိလိုဆိုဖာတို့၏ ရန်ပွဲ ...။

စာပေသဘောတရား သမိုင်းပညာရှင်တို့က ဤအတိုင်း နာမည်ပေးကြသည်။

ရန်ပွဲ...။

ခရစ်မပေါ်မီ နှစ် ၃၃၉ တစ်ဝိုက်တွင် စခဲ့သည်။

(၁၀)

ပလေတိုး၏ စာပေနှင့် အနုပညာသဘောတရားများကို ကျွန်တော် အထက် တစ်နေရာ၌ ဆိုခဲ့သော သမ္မတနိုင်ငံခေါ်သည့် ကျမ်း၌ တွေ့ရသည်။ ထိုအပြင်လည်း သူ၏ မနည်းလှသော ‘ဆွေးနွေးခြင်း’ (Dialogue) ခေါ် ကျမ်းများ၌ တွေ့ရသည်။

ထိုကျမ်းများကား ...

- (၁) အိုင်းယင် (Ion)
- (၂) ဖီးဒို (Phaedo)
- (၃) ဆင်ပိုးဇီယင် (Symposium)
- (၄) ဖီးဒရက်(စ်) (Phaedrus) တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဆွေးနွေးခြင်းများ၌ နှစ်ဦး အချိအချ ဆွေးနွေးဟန်ရေးသားသည်။ ပလေတိုးက သူ့ဆရာ အဘိုးကြီး ဆိုကရေးတီး(စ်)က ခေါင်းဆောင် ဆွေးနွေးသည့်သဏ္ဍာန် ရေးသည်။ ဆိုကရေးတီး(စ်)က အလွန်စကားတတ်သည်။ ကတ်သီးကတ်သတ် တွေးပြီး ကတ်သီးကတ်သတ် မေးတတ်သည်။ သူနှင့် တွေ့လျှင် မလွယ်။ ယခုခေတ်စကားနှင့် ပြောရလျှင် ကောင်းကောင်း ‘အန္တာ’ခံရသည်။ ဪ... ယခုခေတ်လည်း ဝေဖန်ရေးဆရာအချို့ နှာနေကြသည်။ အပြစ်မတင်သာ။ ပလေတိုးကြီးက စန္ဒာခဲ့သည်ကိုး။

အိုင်းယင်ကျမ်းမှ အိုင်းယင် ဆိုသော သူငယ်မှာ ဆိုကရေးတီး(စ်)၊ သို့မဟုတ် ပလေတိုး၏ အန္တာကို ဦးစွာ ခံရသူ ဖြစ်လေသည်။

အိုင်းယင်ကား ‘ရက်(ပ်)ဆဒီး’ (Rhapsode) တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ရက်(ပ်)ဆဒီးဆိုသည်မှာ အတတ်ပညာရှင်တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ဇာတ်ဆောင်တစ်ဦးနှင့် စာပေပါမောက္ခ

တစ်ဦးကို ပေါင်းလိုက်လျှင် ရက်(ပ်)ဆဒီးတစ်ဦး ရသည်ဟု ဆိုကြသည်။ သူ့ကဗျာတွေကို အသံ ကောင်းကောင်း၊ အမူအရာ ကောင်းကောင်းနှင့် ရွတ်လည်း ရွတ်ပြသည်။ ရှင်းလည်း ရှင်းပြသည်။ ဝေဖန်လည်း ဝေဖန်ပြသည်။ ‘မင်းသားပါမောက္ခ’ဟု ခေါ်လျှင် မမှားဟု ထင်သည်။ ကျွန်တော်၏ ချစ်လှစွာသော ကွယ်လွန်သူ ဗိုလ်ဗကိုနှင့် တူမည် ထင်သည်။

မင်းသားပါမောက္ခ ဖြစ်ရန်မှာ မလွယ်ပါ။ သူတို့ အတတ်ပညာကို ‘ရက်(ပ်) ဆဒီ’ (Rhapsody) ဟု ခေါ်သည်။ ဆရာကောင်းကောင်းနှင့် ကျောင်းကောင်းကောင်းတွင် နှစ်ရှည် လများ သင်ကြားရသည်။ သင်ချင်သူတိုင်း သင်၍ မရ။ ဥပမိရုပ်ကလည်း ကောင်းရမည်။ ဆရာသုခတို့လို အသံလည်း ကောင်းရမည်။ ဆရာဗိုလ်ဗကိုတို့လို အမူအရာလည်း ကောင်းရမည်။ ကျွန်တော်တို့ မိလိုက်သော ဆရာကြီး ဒေါက်တာထင်အောင်တို့ ဆရာကြီး ဦးဖေမောင် (တက္ကသိုလ်မောင်သန့်ဇင်)တို့ ယခုတိုင် သက်တော်ထင်ရှား ရှိကြသည့် ဆရာဇော်ဂျီ၊ ဆရာမင်းသုဝဏ်တို့လို စာတတ်ပြီး ဗဟုသုတ ကြွယ်ရမည်။

ကျောင်းဆင်းရုံနှင့် မင်းသားပါမောက္ခ မဖြစ်သေး။ ပညာရဲရင့် ပွဲလယ်တင့်ကြောင်း ပြရန် ပွဲတိုးဖူးရမည်။ ပွဲတိုးသည် ဆိုသည်မှာ ပရိသတ်ရှေ့၌ ပြိုင်ပွဲတွေ ဝင်ရခြင်း ဖြစ်လေသည်။

အိုင်းယင် ဟောပြောသော ပွဲမှာ ပရိသတ် နှစ်သောင်း တက်သည် ဆို၏။ သည် ပရိသတ်ကြီးကို ကဗျာရွတ်ပြီး ငိုအောင်၊ ရယ်အောင်၊ ဒေါထအောင်၊ ထိတ်လန့်အောင်၊ ကြည်နူးအောင်၊ ကြေကွဲအောင်၊ သံဝေဂရအောင် အိုင်းယင်က ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ ပြိုင်ပွဲကြီး၌ ပထမရပြီး ဆုလာဘ်များနှင့် ကျော်ကြားမှုကို အိုင်းယင် ရခဲ့သည်။

အဲသည် အိုင်းယင်ကို ပလေတိုးကြီးက နွှာသည်။
စုတ်ပြတ်သွားအောင် နွှာသည်။

(၁၁)

စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာများသည် စာမရေး၊ ကဗျာ မရေးလျှင် စကားပြောနေတတ်သည်။ စကားပြောရသည်ကိုလည်း ဝါသနာပါကြသည်။ အထူးသဖြင့် စာအကြောင်း၊ ကဗျာ အကြောင်း သွားမစနှင့်၊ စလိုက်လျှင် ပြောလိုက်မည်။ ထမင်းမေ့၊ ဟင်းမေ့၊ ရှေ့မကြည့်၊ နောက်မကြည့်။

ဆိုကရေးတီး(စ်)က ဤညည်ကို သိပုံရသည်။ အိုင်းယင်ကို ကဗျာအကြောင်း သွားစသည်။ ရက်(ပ်)ဆဒီတို့၏ အတတ်ပညာမှ လျှို့ဝှက်ချက်များကို စုံစမ်းလိုဟန်နှင့် စကားစသည်။ ထောင်ချောက်ကို မသိ။ ဆိုင်းတီးပေးသည်ကိုသာ သိသော အိုင်းယင်ကလည်း ကွေးနေအောင် ကတော့သည်။ ကိုယ်က နဂိုကတည်းက စကားပြောချင်သူ မဟုတ်လား။

အိုင်းယင်စကားကိုထောက်ထောက်ပြီး ဆိုကရေးတီး(စ်)က ကြောက်စရာ မေးခွန်းတွေ ထုတ်လာ၏။ အိုင်းယင်က စွတ်ဖြေ၏။ နောက်မေးခွန်း လာ၏။ စွတ်ဖြေပြန်၏။ အဖြေမတတ်တော့ ကိုယ့်ရှူး ကိုယ်ပတ်ပြီး အရူးဖြစ်ရ၏။

ကဗျာဆိုသည် ဘာနည်း။ ကဗျာ၏ မူလအစက ဘာနည်း။ ကဗျာဆရာ ပြောနေသည်တွေနှင့် ကဗျာ၏ မူလအစသည် မည်သို့ ဆက်သွယ်နေသနည်း။

ဆိုကရေးတီး(စ်)၏ မေးခွန်းများ ဖြစ်သည်။ ရိုးရိုးလေးနှင့် ကြောက်ဖွယ်ကောင်းသော မေးခွန်းများ ဖြစ်သည်။

မသိ၍ မေးသည် မဟုတ်၊ သိလျက်၊ သို့မဟုတ် ကိုယ့်အဖြေ ကိုယ် သိလျက်က မသိချင်ယောင်ဆောင်၍ မေးသည်။ နွားကျောင်းသားမေး မေးသည် မဟုတ်။ ဘုရား အလောင်းမေး မေးသည်။ ဖြေသူကသာ နွားကျောင်းသား ဖြစ်နေ၏။

ထိုအချိန်အထိက ကဗျာတော့ ရှိနေသည်။ ကဗျာဆရာတွေလည်း ရှိနေသည်။ ကဗျာဆိုရာ၌ ယခုခေတ်လောက်မူ ကဗျာအမျိုးအစား မများသေး။ အဓိကအားဖြင့် ကဗျာအမျိုးအစားကြီး နှစ်ခုသာ ရှိသေးသည်။ တစ်ခုကား ‘အက်ပစ်’ (Epic) ခေါ် မော်ကွန်းကဗျာ ဖြစ်လေသည်။ တစ်ခုကား ‘လိုင်းရစ်(ခ်)’ (Lyric) ခေါ် ခံစားမှုကဗျာ ဖြစ်သည်။

အက်ပစ်သည် ဗဟိဒ္ဓ ခေါ် ပြင်ပအကြောင်းအရာများကို စပ်သည်။ လိုင်းရစ်(ခ်) က အဇ္ဈတ္တ ခေါ် ကဗျာဆရာ၏ အတွင်းသန္တာန်မှ ခံစားခြင်းကို အသားပေးသည်။

လိုင်းရစ်(ခ်)၏ မျိုးခွဲ ကဗျာများမှာ-

- (၁) ဆိုးနစ် (Sonnet)
(အကြောင်းအရာ တစ်ခုတည်းကို စူးစိုက်ဖွဲ့နွဲ့သည်။ ဥပမာ- အချစ်)
- (၂) အယ်လက်ဂျီ (Elegy)
(ကွယ်လွန်သူ၏ ဂုဏ်ရည်ကို ချီးမွမ်း၍ လွမ်းဆွတ်တသသည်။)
- (၃) အိုး(ဒ်) (Ode)
(တစ်ဦးဦး၊ တစ်ခုခုကို ချီးမွမ်းဂုဏ်တင် စပ်သည်။)
- (၄) ဟင်း(မ်) (Hymn)
(ဘုရား၊ နတ်၊ တန်ခိုးရှင်တို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချီးကျူးပူဇော်သည်။)

အိလိယက်နှင့် ယူးလစ်ဆီး၏ ကဗျာကြီးတွေအကြောင်း ရေးခဲ့ပြီးပြီ။ မူး(စ်) များကိုယ်ထင်ပြသည် ဆိုသော ဟီးဆီယက် အကြောင်းလည်း ရေးခဲ့ပြီးပြီ။ ဟီးဆီယက်ကား ခေါမနတ်သမိုင်းကို ပြသော ‘သီးအိုဂနီ’ (Theogony) ဆိုသည့် အက်ပစ်ကဗျာကြီးကို စပ်ခဲ့သည်။ ဟိုးမာတို့၊ ဟီးဆီယက်တို့က အက်ပစ်ကဗျာဆရာကြီးများ ဖြစ်ကြသည်။

လိုင်းရစ်(ခ်) ကဗျာဆရာကြီးများလည်း ရှိကြသည်။ သူတို့အနက် အထင်ရှားဆုံးမှာ ပင်ဒါ (Pindar) ဖြစ်သည်။ ခရစ်မပေါ်မီ ၅၂၂ မှ ၄၇၃ အတွင်းခန့်၌ နေသွားခဲ့သည်။ သူက အိုး(ဒ်) ကဗျာကြီးများ စပ်သည်။ ‘ပင်ဒါရစ်(ခ်)အိုး(ဒ်)’ (Pindaric ode) ဟူသော ကဗျာပုံစံအမည် ထားချန်ရစ်သည်။ သူ့အိုး(ဒ်)ပုံစံက ဥရောပ၌ နှောင်းလူတို့ စပ်ကြသည့် အိုး(ဒ်)များနှင့် မတူ။ ကြီးကျယ်သည်၊ ခုံညားသည်၊ လေးနက်သည်၊ ဖွဲ့ပုံဖွဲ့နည်း စနစ် ကြီးပြီး စည်းကမ်းတင်းသမျှ သိမ်မွေ့လှပသည်။

ခေါမပြဇာတ်ကြီးများကိုလည်း ကဗျာလောကတွင် ထည့်ရေတွက်ရသည်။ ပြဇာတ်စကားများသည် ကဗျာများ၊ သို့မဟုတ် လင်္ကာများ ဖြစ်ကြသည်။

ပြဇာတ်မှာလည်း ‘ထရက်ဂျဒီ’ (tragedy) နှင့် ‘ကွန်မဒီ’ (comedy) ဟု နှစ်မျိုး ရှိကြောင်း အများသိကြပြီး ဖြစ်သည်။ ထရက်ဂျဒီကို အလွမ်း၊ ကွန်မဒီကို ဟာသဟု ယေဘုယျ ဘာသာပြန်ကြသည်။ ကွန်မဒီကို ဟာသဟု ပြန်ခြင်းမှာ မလွဲလှပါ။ ဟာသဟု ဆိုလျှင်လည်း

မှန်ပါသည်။ ဟာသ မဟုတ်သော်လည်း စိတ်ထိခိုက် ကြေကွဲဖွယ်နှင့် ဇာတ်မသိမ်းသော ဇာတ်မှန်သမျှကို ကွန်မဒီဟု ခေါ်သည်။ အဆင့်မြင့်သော ကွန်မဒီများကား လူ့သဘာဝမှ ချွတ်ယွင်းအားနည်းချက်များ၊ လူ့ဘောင်မှ မတရားမှု၊ မညီမျှမှု၊ ကြောင်သူတော်လုပ်မှု၊ အယူသီးမှု စသည်တို့ကို သရော်လှောင်ပြောင်သည်။

ထရက်ဂျဒီကား အလွမ်း မဟုတ်ချေ။ အလွမ်းထက် သိမ်မွေ့လေးနက်သည်။ ထရက်ဂျဒီမှန်လျှင် စိတ်ထိခိုက် ကြေကွဲဖွယ်နှင့်သာ ဇာတ်သိမ်းရသည်။ စိတ်ထိခိုက် ကြေကွဲ ဖွယ်အဖြစ် ရောက်စေသော အကြောင်းသည် အလွန်အရေးကြီး၏။ သာမန်အကြောင်း မဟုတ်။ ‘လွှဲရှောင်သွေခြင်းငှာ မဖြစ်သည့်’ အကြောင်းမျိုးသာတည်း။

ခေါမ ထရက်ဂျဒီများမှ အကြောင်းကား ‘ကြမ္မာဆိုး’ (fate) ဖြစ်သည်။ ပိုမို ပြည့်ပြည့်စုံစုံဆိုရလျှင် ထရက်ဂျဒီမှ အကြောင်းဟူသည်မှာ ‘ရီမော(စ်)လက်(စ်)ဝတ်ကင်း အော့ဖ်(စ်)ဖိတ်’ (remorseless working of fate) ဖြစ်သည်။ ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ရ လျှင် ‘မျက်နှာမရွေး မထောက်မညှာ မတွန့်မဆုတ် မိမိသဘော မိမိ ဆောင်သွားသည့် ကံကြမ္မာ၏ ရက်စက်ခြင်း’ဟု ဆိုရမည်။ ရရှိစေသော ခံစားမှုကား အလွမ်းမည်ကာ မဟုတ်။ ပါဠိဘာသာဖြင့် ‘သံဝေဂ’ ဟုလည်းကောင်း၊ ‘သံဝေဇန’ ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သော သဘော မျိုးသာတည်း။ ထိတ်လန့်ခြင်း၊ တုန်လှုပ်ခြင်း၊ ကြေကွဲခြင်း၊ အသိတရားရခြင်း၊ ကရုဏာ သက်ခြင်း သဘော အားလုံးတည်း။ ဤအချက်သည် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

နှောင်းခေတ် ပြဇာတ်၊ ရုပ်ရှင်၊ ဝတ္ထုရှည်တို့တွင် ထရက်ဂျဒီ၏ အကြောင်း သဘော သည် ပြောင်းလာ၏။ ကံကြမ္မာသာ မကတော့ဘဲ ဒုက္ခရောက်စေတတ်သည့် စာရိတ္တ၊ စိတ် သဘော၊ စိတ်ဖောက်ပြန်မှု၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဖိအားတို့သည် အကြောင်းများ ဖြစ်လာကြ၏။

ပလေတိုးတို့၊ အရစ္စတိုတယ်(လ်)တို့အတွက် စာပေ ဆိုသည်မှာ ကဗျာကို ဆိုလို သည်။

ကဗျာ ဆိုသည် ရှိနေပြီဖြစ်သောကြောင့် ကဗျာရေးဖွဲ့နည်းပြုကျမ်း၊ သို့မဟုတ် ပညာ ဖြစ်သည့် ‘ပရောဆဒီ’ (Prosody) ရှိနေပြီ။ စကားသုံး စကားနှုန်းပြုပညာ ‘ရက်တာ ရစ်(က်) (Rhetoric) လည်း ရှိနေပြီ။ မရှိသေးသည်က ‘ပိုးအက်တစ်(စ်)’ (Poetics) ခေါ် ‘ကဗျာ သဘောတရားပညာ’။

အိုင်းယင်ကို ဆိုကရေးတီး(စ်)ကြီးက ကဗျာသဘောတရားပညာ မေးခွန်းတွေ ထုတ်နေသည်။

(၁၂)

ကဗျာဆိုသည်က လူ့သမိုင်းတွင် တဖြည်းဖြည်း ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှု သဘော (evolution) ဖြင့် ထွန်းကားလာသော အတတ်ပညာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ သဘောတရားစနစ် တစ်ခုအတွက် လိုအပ်သော မူလအခြေခံတရား ‘အက်ဆီအင်(မ်)’ (axiom) တွေ စဉ်းစား တီထွင်။ ထိုမူလ အခြေခံတရား ရပြီဆိုလျှင် ယင်းအပေါ် မှီထောက်လျက် နောက်ထပ် သဘောတွေ ထပ်ပွား၊ သည်နည်းဖြင့် သဘောတရားစနစ်တစ်ခုကို တည်ဆောက်ရသည်။

ဥပမာ-တစ် ဆိုသည့် သဘောကို စဉ်းစားပြီး လက်ခံအတည်ပြုကြသည် ဆိုပါစို့။ ယင်းအပေါ် မှီထောက်ပြီး နှစ်တို့၊ သုံးတို့၊ လေးတို့ဆိုသည့် သဘောတွေ ထပ်ပွား၍ ရသည်။ ဪ... ထို့ကြောင့်လည်း တစ်၊ နှစ်၊ သုံး၊ လေး တွေကို ‘နက်ချရယ်နန္ဒာ’ (Natural Numbers) တွေဟု ခေါ်သည်။ တစ် ဆိုသည့် သဘောကို သိသည် မဟုတ်လား။ သည်တော့ နှစ် ဆိုတာ ကို နားလည်ပြီ ဆိုပါတော့။ တစ်ကို လက်မခံဘဲနှင့်တော့ နှစ် သွားလုပ်လို့ မရဘူးနော်။ ဒါပဲ...။ လက်ခံတယ် မဟုတ်လား၊ တစ် သဘောကို ငြင်းချင်သလား၊ ငြင်းဝံ့သလား၊ ငြင်းဝံ့ ရင် ငြင်း၊ မငြင်းဘူး။ အဲ ... မငြင်းရင် ဆက်သွား။ ဒါ သင်္ချာစနစ်။ ဆက်သွား၊ သွားချင် သလောက် သွား။

သင်္ချာ ‘ဖော်မဲလစ်ဇင်း’ (Formalism) ဝါဒသမားတွေက သည်အတိုင်း သွားသည်။

ဟေ့... မင်းတို့ အနက်ဖွင့်ဆိုတဲ့ တစ်သဘောကို တို့ လက်မခံဘူးဟေ့။ တို့မှာလည်း တို့တစ်နှင့် တို့။ သည်တော့ တို့နှစ်နှင့် တို့၊ နှစ် သဘောမှာ တစ်သဘောက ဘာဝင်ရှုပ်ရတာ လဲ။ နှစ်ကို နှစ်လို့ တစ်နှင့် ကင်းပြီး နှစ်အတိုင်း သိလို့ရတယ်၊ ဘာပြောချင်လဲ။

ဤသည်က သင်္ချာမှာ 'အင်တူးရှင်နယ်လစ်ဇင်း' (Intuitionism) ဝါဒသမားတွေ
၏ အမြင်။ သူတို့လည်း သူတို့နည်းနှင့် သူတို့ ဆက်သွားနေကြသည်။

အလွန်တိကျပါသည် ဆိုသော သင်္ချာ၌ပင် ပြောရခက်၊ ဆိုရခက်သည်တွေ ရှိနေ
သည်။ ဟိုလို ပြော၍ရသော သဘောတွေ ရှိသကဲ့သို့ သည်လိုပြော၍ရသော သဘောတွေ
ရှိနေသည်။ မရှိသော သဘောကို အရှိဟု လုပ်ထားသကဲ့သို့ အရှိသဘောကို မရှိဟု လုပ်
ထားသည့် သာဓကတွေ ရှိနေသည်။

ကဗျာ ဆိုသည်က တွေးခေါ်မြော်မြင် စစ်ဆေးသုံးသပ် တည်ဆောက်ထားသော
သဘောတရားစနစ်တစ်ခု မဟုတ်။

ကဗျာ ဆိုသည်က အင်း... သည်လိုပဲ ပေါ်လာသည်။ ကဗျာဆိုတာက အင်း ...
ကဗျာလို့ ခေါ်နေကြတာလေ။ သိတယ် မဟုတ်လား။ ကဗျာဆရာကြီးတွေ စပ်ခဲ့တာဟာ
ကဗျာပေါ့။ ကဗျာက ဘာအလုပ် လုပ်သလဲ၊ ဒုက္ခပဲ... ကျုပ် ဘယ်လိုပြောရမလဲ။

'ကဗျာဆရာက ကဗျာစပ်တယ်လေ။ ပြီးတော့ ကိုယ်တိုင် ရွတ်ဆိုပြမယ်။ ဟိုးမာ
တို့၊ ဟီးဆီယက်တို့ မရှိတော့ ကျုပ်တို့ ရက်(ပ်)ဆဒီးတွေက ရွတ်ပြတယ်လေ။ လူတွေက
နားထောင်ကြတယ်။ အဲ... နှစ်လည်း နှစ်ခြိုက်ကြတယ်။ လွမ်းစရာတွေ့ရင်လည်း လွမ်းကြ
တယ်လေ။ ရယ်စရာတွေ့ရင်ရယ်ကြတယ်။ ဒေါသထွက်စရာတွေ့ရင် ဒေါသထွက်ကြတယ်။
ကြည်နူးစရာ တွေ့ရင် ကြည်နူးကြတယ်။ မုန်းစရာတွေ့ရင် မုန်းပြီး ချစ်စရာတွေ့ရင် ချစ်ကြ
တယ်။ ရွံစရာတွေ့ရင် ရွံပြီး ကြည်ညိုစရာ တွေ့ရင်လည်း ကြည်ညိုကြတာပဲ။ အဲဒါ ကျုပ်
သိတဲ့ ကဗျာပဲ။ ဒီထက်တော့လည်း ပိုမသိဘူး။ ခင်ဗျား သိရင် ပြော၊ ကျုပ် နားထောင်မယ်။
ခင်ဗျား ပြောချင်တာ ပြော၊ ကဗျာကို ကောင်းတယ်လို့ ပြောချင် ပြော၊ မကောင်းဘူးလို့
ပြောချင်လည်း ပြော။ ခင်ဗျားပြောလို့ ကဗျာ ဘာမှ ဖြစ်မသွားဘူး။ အဲ... လူတွေက မကောင်း
ဘူးလို့ ပြောလာရင်တော့ ကျုပ်တို့ ဂရုစိုက်ရမယ်'

အိုင်းယင်သည် ဤသို့သာ ရိုးရိုးနှင့် ရဲရဲ ရင်ဆိုင်လိုက်လျှင် ကိစ္စက တစ်မျိုး ဖြစ်
သွားမည်။ တစ်ခု ခက်သည်ကား အိုင်းယင် တကယ် ရှိ၊ မရှိ ကျွန်တော်တို့ မသိ။ မရှိဖို့က
များသည်။ အိုင်းယင်သည် ပလေတိုးကြီး ဖန်တီးထားသော ဇာတ်ဆောင်သာ ဖြစ်ဖို့ များ
သည်။ သည်တော့ ပလေတိုးကြီး ပြောခိုင်းသည်ကိုသာ ပြောရသည်။ ပြောခိုင်းသမျှမှာ
လည်း ဆိုကရေးတီး(စ်)ကြီး နှံ့၍ ကောင်းအောင်၊ နွာ၍ ကောင်းအောင်။

အိုင်းယင်က ကဗျာ ဘာလုပ်သည် ဆိုခြင်းကို ရှေးကဗျာဆရာကြီးတွေ ပြောခဲ့
သည့်အတိုင်း ဆုပ်ဖက်တွယ်ထားသည်။

ကဗျာကို နတ်များက ပေးသည်။ မူး(စ်)များက ပေးသည်။
အိုင်းယင်သည် ဟိုးမာကိုသာ ကိုးကွယ်ပြီး ပင်ဒါကို မေ့ထားပုံ ရသည်။

ပင်ဒါက နတ်တွေကို 'ခေါက်'ထားလိုက်သည်။ ပင်ဒါအလိုအရ ကဗျာသည် 'တက်ကနီး' (techne) ခေါ် သင်တေးရယူသော အတတ်မျိုးမှ မလာ။ 'ဖူး' (phua) မှ လာသည် ဆို၏။ ဖူးဆိုသော ခေါ်မစကားကို 'ဂျီးနယက်(စ်)' (genius) ဟု အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်သည်။ အထုံပါရမီကို ဆိုလိုသည်။

ခေါ်မတွေက ပါဠိမတတ်။ ကံ၊ ကံ၏အကျိုးကိုလည်း မသိ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်ကို သိဖို့ကား ဝေးစွာ။ သည်တော့ ပင်ဒါ ပြောသော အထုံပါရမီ ဆိုသည်မှာ ကျွန်တော်တို့ သိသော အထုံပါရမီ ဟုတ်ချင်မှ ဟုတ်မည်။ ဂျီးနယက်(စ်) ဆိုသော စကားက ရောမတွေ သုံးသော လက်တင်စကားမှ လာသည်။ ရောမတွေ ပြောသည့် ဂျီးနယက်(စ်)ကား ကျွန်တော်တို့ ပြောသော အထုံပါရမီနှင့် မတူသည်က အမှန်။

ထားပါတော့။ ကဗျာသည် နတ်များဆီက လာသည်ဟု မိုက်မိုက်ကန်းကန်း ပြောသည်ထက် စာလျှင် အထုံပါရမီက လာသည်ဟု ပြောလျှင် အနည်းဆုံး သူကတ် ကိုယ်ကတ် ငြင်း၍ ရဦးမည်။

ယခုတော့ အိုင်းယင်က သူ့ ချွတ်တားဝါလား တန်ခိုးရှင် နတ်တွေကို သွားပစ် အားကိုးလိုက်သည်။

နှစ်ပေါင်း ၂၃၀၀ ကျော် သည်မှာဘက်မှ ကျွန်တော်က လှမ်းအော် ပြောချင်သည်။
'သေဟဲ့...'

(၁၃)

ဆိုကရေးတီး(စ်)ကြီးက လည်သည်။ စကားထောင်ချောက် ဆင်ရာ၌ အလွန် လည်သည်။ ယခုခေတ် ဝေဖန်ရေးဆရာအမည်ခံ (အချို့သော) အန္တာဆရာတို့ ဆိုကရေးတီး(စ်)ကြီး ကို နေ့စဉ် ထိုင်ထိုင် ရှိခိုးနေကြဖို့ ကောင်းသည်။ သူက အန္တာ ဆရာအပေါင်းတို့၏ ဆရာ ဆရာ။ အန္တာပါရဂူကြီး။

တစ်နေရာ၌ သူ ပြောပုံကို နားထောင်ကြည့်ပါ။

“ကဗျာဆရာ ဆိုသည်မှာ အလင်းရောင် ဖြစ်သတည်း။ အတောင်ပံတပ်ထား ခံရသော ဘုရားသခင်၏ ပစ္စည်းတစ်ခုတည်း။ သူ့မှာ သူ့ကိုယ်ပိုင် ဘာမျှမရှိ ဖြစ်သတည်း။ သူ့ကိုယ်တွင်း ဘုရားသခင်က တန်ခိုးမှုတ်သွင်းလိုက်သောအခါမှာ သူ့မှာ ရှိသမျှ အသိဉာဏ် တွေ လွင့်ပျောက်ကုန်မှာ သူ့စိတ်သည် သူ့ကိုယ်တွင်းမှာ မရှိတော့ပါမှ သူ စွမ်းလာသည်။ ဤအခြေအနေ မရောက်သမျှ သူက ဘာကောင်မျှ မဟုတ်။ အဘယ်ဗျာဒိတ်စကားကိုမျှ တစ်ဆင့်ပွား မပြောနိုင်”

သူ့ရဲ့ ဥရောပကဗျာသမိုင်း၌ ထင်ရှားလှသော စကား ဖြစ်သည်။ မေးချင်သည်မှာ ဤစကားသည် ကဗျာမှာ ကဗျာဆရာကို ချီးမွမ်းသည့် စကားလော၊ ခြောက်ပြားမျှ မတန် အောင် ပြောလိုက်သည့် စကားလော။

ကျွန်တော် ဗျာဒိတ်ဟု ဘာသာပြန်လိုက်သော ခေါ်မစကားမှာ ‘အော်ရကယ်(လ်)’ (oracle) ဖြစ်ပါသည်။ ပါဠိပညာရှင်ကြီး ချိုင်း(လ်)ဒါး(စ်)ကမူ ‘ဗျာကရဏ’ဟူသော ပါဠိ စကားကို အော်ရကယ်(လ်)ဟု ပြန်ဆိုသည်။ ဗျာဒိတ်နှင့် အနက်တူ ပြုသည်။ မြန်မာအများစု နားလည်သော ‘ဗျာဒိတ်’ဟူသည့် စကားကိုသာ ကျွန်တော် သုံးလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

mgyoe.com

ခေါမလူမျိုးတွေက ဂေါ(ဒ်)ဟု ခေါ်သော နတ်များကို ကိုးကွယ်ကြောင်း ကျွန်တော် ဆိုခဲ့ပြီ။ သူတို့နတ်တွေက လူနှင့် စကားပြောချင်လျှင် အော်ရကယ်(လ်)မှတစ်ဆင့် ပြောသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတော့ အော်ရကယ်(လ်) ဆိုသည်မှာ နေရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံတော့ နတ်ဝင်သည်လိုလူ ဖြစ်သည်။ နေရာမှဖြစ်ဖြစ်၊ နတ်ဝင်သည် ပါးစပ်မှဖြစ်ဖြစ် ထွက်လာသော စကားကိုလည်း အော်ရကယ်(လ်)ဟုပင် ခေါ်သည်။

အထက်ပါစကားအပြင် တစ်နေရာ၌လည်း ဆိုကရေးတီး(စ်)က ကဗျာဆရာကို သံလိုက်ဓာတ် ဖြာထွက်နေသော သံလိုက်တုံးနှင့် နှိုင်းသည်။ ဖြာထွက်နေသော သံလိုက်ဓာတ်မှာ 'သီးယားဒူးနမစ်(စ်)' (theia dunamis) ခေါ် ဘုရားသခင် တန်ခိုးတော် ဖြစ်သည် ဆိုသတတ်။

ဪ- သည်အတိုင်း ကြည့်တော့ ကဗျာဆရာ ဆိုသည်မှာ နည်းသည့်သတ္တဝါ မဟုတ်ပါလား။ အော်ရကယ်(လ်)ပါတကား။ တန်ခိုးဝင် သံလိုက်တုံးကြီးပါတကား။

နှောင်းခေတ် ဥရောပ ကဗျာဆရာကြီးငယ်တို့ ဤစကားကို မျက်စိလည်ပြီး အကြီးအကျယ် ဂုဏ်ယူလိုက်ကြသေးသည်။

အိုင်းယင်ခမျာလည်း အစက 'မိ'သွားသည်။ နောက် ကျောချမှ ဓားပြမှန်း သိရ၍ ရုန်းထွက်သော်လည်း မရတော့။

ဆိုကရေးတီး(စ်)က 'ကဗျာဆရာသည်လည်းကောင်း၊ ရက်(ပ်)ဆဒီသည်လည်းကောင်း ကဗျာဟု ခေါ်သော အရာတွေကို ရွတ်ဆို ထုတ်လွှတ်နေချိန်တွင် လူစိတ် ပျောက်၍ ရူးသွပ်နေသည်' ဟု ဆိုလိုက်တော့၏။

လူစိတ်ပျောက်၍ ရူးသွပ်နေသည့် အသိမရှိ၊ ဉာဏ်မရှိ၊ သတိမရှိ၊ ပညာမရှိ၊ ဘာမျှ မရှိ။ သူ့အဖြစ်မှာ နတ်ဝင်သည်၊ မှော်ဝင်သူနှင့် ဘာမျှ မခြား။ သူ့ကိုယ်ပိုင် ဘာမျှ မရှိ။

ထို့ကြောင့် ကဗျာသည် ပညာမှ ထွက်လာသော အရာ မဟုတ်။ ကဗျာဆရာ၌လည်း ဘာပညာမျှ မရှိ။

ကဗျာလည်း စုတ်ပြတ်သွားသည်။ ကဗျာဆရာလည်း စုတ်ပြတ်သွားသည်။ ထိုမျှနှင့် ဆိုကရေးတီး(စ်)က မရပ်သေး။

ကဗျာတွေတွင် ကဗျာဆရာတွေက ဟိုအကြောင်း၊ သည်အကြောင်း ရေးသည်။ လူအမျိုးမျိုးတွေအကြောင်း ရေးသည်။ ဥပမာ- ဆေးပညာနှင့် ပတ်သက်သည်ကို ရေးမိမည်။ ရထားထိန်းအကြောင်း၊ မာလိန်မှူးအကြောင်း ရေးမိသည်။

ဆေးပညာအကြောင်း ဆေးပညာရှင်က ပိုသိသလော၊ ကဗျာဆရာက ပိုသိသလော။ ရထားအကြောင်း ရထားထိန်းက ပိုသိသလော၊ ကဗျာဆရာက ပိုသိသလော။

ဤကဲ့သို့ မဆီမဆိုင် ကတ်သီးကတ်သတ် မေးခွန်းတွေ ထုတ်သည်။ အိုင်းယင်ကလည်း မလိမ်မိုး မလိမ္မာ ဖြေသည်။

အိုင်းယင် အဖြေကို ကိုင်ပြီး ဆိုကရေးတီး(စ်)ကြီးက စီရင်ချက်ချသည်။
ကဗျာဆရာ သိသည် ဘာမျှ မရှိ။ မသိဘဲနှင့် သိယောင်ဆောင်၍ လျှောက်
ပြောနေသည်။ ထို့ကြောင့်...
ကဗျာ ဆိုသည်မှာ အတုအလိမ်။
ကဗျာဆရာ ဆိုသည်က လူညာ။
ကောင်းကြပါလေရော...။

(၁၄)

စာပေအနုပညာ ဆိုသည်မှာ အစစ်အမှန်သဘောကို တုထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤစကား မြန်မာပြည်တွင် ပေါ်လာသည်မှာ မကြာသေး။

ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင်ပင် သံယောင်လိုက်၍ ပြောဖူးသည်။

“ဝတ္ထု ဆိုသည်မှာ လောကကို တူအောင် တုထားခြင်း ဖြစ်သည်”

တုခြင်းကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ‘အင်မတေးရှင်း’ (imitation) ဟု ခေါ်ပြီး ခေါမဘာသာဖြင့်မူ ‘မိမီးဆစ်(စ်)’ (mimesis) ဟု ခေါ်သည်။

မိမီးဆစ်(စ်) သဘောကို စပြောသူမှာ ပလေတိုးကြီး ဖြစ်သည်။ မူလက ဤစကားကို ပလေတိုးသည် လမ်းသွားရင်းဟန်လွဲ ဟူဘိသကဲ့သို့ အမှုမဲ့ အမှတ်မဲ့ သာမည သုံးသည်။ နောင်သော် သူ၏ ကဗျာသဘောတရားပညာတွင် အလွန်အရေးပါသော အခြေခံသဘောနှင့် အခြေခံစကား ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ကာလရွေ့လျားသောအခါ ဥရောပစာပေနှင့် အနုပညာတွင်လည်း အလွန်အရေးပါသော သဘောနှင့်စကား ဖြစ်လာသည်။ ယခုအခါ မြန်မာပြည်သို့လည်း ကူးစက်လာပြီ။

တစ်ခါတစ်ရံ ကြံကြံဖန်ဖန် တွေးမိသည်။

အရှင်ဥတ္တမကျော်တို့၊ အရှင်မဟာသီလဝံသတို့၊ အရှင်မဟာရဋ္ဌသာရတို့ကို သွားလျှောက် ချင်သည်။

“အရှင်ဘုရားများ ဘုရား၊ အရှင်ဘုရားတို့ ပျိုကြီးတွေက ကောင်းပါရဲ့၊ ဒါပေမဲ့ အစစ်တွေ မဟုတ်ဘူး ဘုရား၊ အတုကြီးတွေ”

ဘာဖြစ်မည်နည်း...။ ခုံတော် မောင်ကျဗန်းလို နားရင်း အတီးခံရမည်လော။

သို့မဟုတ် ဗန်းမော်ဒေါ် (ဆရာတော်)ကြီးဆီ ဆွဲအခေါ်သွားခံရပြီး အဆုံးမခိုင်း မည်လော။

ဗန်းမော်ဒေါ်ကြီးကလည်း ကျွန်တော်တို့ကဲ့သို့ အူကြောင်ကြောင်ကောင်တွေ ကို မှတ်လောက်အောင် ဆုံးမတတ်သော မန်လည်ဆရာတော်ကြီးထံ တစ်ဆင့် အပ်လေ မည်လော။

သည်လို တောက်တီးတောက်တဲ့ တွေးတတ်သူကို မန်လည်ဆရာတော်ဘုရား ကြီးက မှတ်လောက်အောင် ဆုံးမဖူးပါသည်။ သီဟိုဠ်ပြန် ဦးညဏက ဘုရားရုပ်တုတော်ကို နှုတ်ခမ်းမွေးတပ် ပူဇော်သည်။ ပြောမရ၊ ဆိုမရ...။ သည်တော့ မြို့မန်လည် ရွှေစည်ကြီး ဟည်းရတော့သည်။

“လုပ်ငန်းရယ်ပို၊ နှုတ်ခမ်းကို အကြည်ညိုသန်တဲ့၊ သီဟိုဠ်ပြန်ဘုန်း၊ ထင်တွေး ငယ်မျှော်...”

အဲ ... တော်လောက်ပါပြီ။ အားလုံး သိကြပါသည်။ ကျွန်တော် ရေးပြရန် မလိုပါ။ အနန္တသူရိယတို့၊ အရှင်မဟာရဋ္ဌသာရတို့ စာတွေ ဖတ်မိတိုင်း ပလေတိုးကြီးကို မကျေနပ်။ သူ့နောက်လိုက်တွေကိုလည်း မကျေနပ်။

ကြီးကျယ်သည်တော့ မထင်ပါနှင့်။ အရှင်မဟာရဋ္ဌသာရက ဆုံးမခဲ့သည်။

“ဆိုရေးရှိက ဆိုအပ်လှ၏။ ဆိုစပါးလျား၊ ထားပချေမိ၊ ငါဝန်ရှိခဲ့ ..”
သည်တော့ ပြောရမည်။ မကျေနပ်တာတွေကို ပြောရမည်။ မိမိဆစ်(စ်)။ တုခြင်း။ သူ၏ အခြေခံသဘော ဤစကားကို သူ့လိုပင် တုပ်နှောင် ရိုက်စစ်ပြီး ပြောရမည်။

(၁၅)

တုခြင်း ဆိုသည်မှာ ဘာပါနည်း။

ပလေတိုးကြီးနှင့် ကဗျာဆရာ၊ စာရေးဆရာများ အပါအဝင် ကျွန်တော်တို့ သာမန် လူများကြား ကွာခြားမှု များစွာ ရှိသည်။

ကျွန်တော်တို့ သာမန်လူတွေက စကားတစ်လုံးကို မိမိနားလည်သကဲ့သို့ သုံးလိုက် ၏။ အခြား သာမန်လူတွေကလည်း နားလည်၏။ ဤသို့ဖြင့် လောကမှာ ကိစ္စတွေ ပြီးကြ ၏။ အများကြီးကို ပြီးကြ၏။

တုခြင်းကိုလည်း ကျွန်တော်တို့ ဤအတိုင်း နားလည်ထားကြ၏။ တုခြင်း ဆိုတာ အဲ... တုတာပေါ့။ ဟုတ်ဘူးလား။ ရှင်းပြနေဖို့ လိုသေးလား။

ပလေတိုးကြီးတို့အတွက်ကား ရှင်းပြဖို့ လို၏။

တုခြင်း ဆိုသည်မှာ တူအောင် လုပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ လျှောမွေးကို ဗာရာဏသီ ချဲ့သည်ဟု မရယ်ကြပါနှင့်။ အတည်ပြောနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘုရားစူး အဟုတ်ပြောနေ ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထပ်၍ ဆိုပါမည်။ တုခြင်း ဆိုသည်မှာ တူအောင် လုပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဘာက ဘာကို တူအောင် လုပ်ထားသနည်း။

ဤသို့ မေးလိုက်တော့မှ 'နှစ်ခု'သဘော ထွက်လာသည်။ တစ်ခုက အတုခံရသော အရာ။ တစ်ခုက တုထားသော အရာ။ စာစကားနှင့် ခုံခုံညားညား ပြောကြည့်မည်။

တစ်ခုကား တုအပ်သော အရာ။ တစ်ခုကား တုတတ်သော အရာ။

စာဖတ်ပရိသတ် မျက်စိ ပိုလည်သွားမည် ထင်ပါသည်။ မျက်စိလည်လျှင် ကျွန်တော့် ကို အပြစ်မတင်ပါနှင့်။ ဖီလီဆိုဖာတွေကို အပြစ်တင်ပါ။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကဲ့သို့ ရာမ်းမ

mgyoe.com

ပေါ်မှ လူများကို မျက်စိလည်စေသော စကားလုံးတွေ၊ ဝါကျတွေ အလွန်သုံးသည်။ နားမလည်လျှင် ကျွန်တော်တို့ကို စုတ်သပ် သနားတတ်၏။ ကျွန်တော်တို့ကလည်း (ကန်တော့ပါရဲ့) တစ်ခါတစ်ရံ သူတို့ကို သနားသည်။ ဖြစ်မှဖြစ်ရလေ၊ ချောကြီးတွေ ရှင်းရှင်းလေး ကိစ္စကို ရှုပ်နေကြရှာသည်။ ကျွတ်... ကျွတ်... ကျွတ်...။

အရပ် နားလည်သော စကားနှင့်သာ ပြန်ပြောပါမည်။

တုခြင်းဟု ဆိုလိုက်လျှင် နှစ်ခု ရှိနေသည်။ တစ်ခုက အတုခံထားရသော အရာ၊ တစ်ခုက တုထားသော အရာ။ ဖီလိုဆိုဖီတတ်ဖို့ မလိုပါ။ မှောင်ခိုဈေးတန်း ရောက်ဖူးသူတိုင်း နားလည်ပါသည်။ အဲ... မိန်းမလျာ မြင်ဖူးသူတိုင်းလည်း နားလည်ပါသည်။

အတုခံထားရသော အရာကို အစစ်ဟု ခေါ်သည်။ တုထားသော အရာကို အတုဟု ခေါ်သည်။

ဤမျှနှင့်ဆိုလျှင် ကိစ္စမရှိ။ ကိစ္စရှိလာအောင် ပလေတိုးတို့က ထပ်ဆင့် မေးခွန်း ထုတ်သည်။

အစစ် ဆိုသည်မှာ ဘာနည်း။

ဤတွင် ကိစ္စတွေ တော်တော် များကုန်ပါတော့သည်။

ပလေတိုးကြီးက အစစ် ဆိုသည်မှာ 'သဘော' (idea) ဟု ပြောလိုက်သည်။ သဘော ဆိုသည်ကို မျက်စိတွေ၊ နားတွေ စသော 'အကြည်ဒွါရ' တွေနှင့် မသိနိုင်။ ထိုးထွင်းသိခြင်း ခေါ် 'အင်တူးရှင်' (intuition) နှင့်သာ သိနိုင်သည်။ ထိုးထွင်းသိသော အစစ်အမှန် သဘော သည် မျက်စိ၊ နား စသည်နှင့်သိသော 'တွေ့ကြုံသိ' (sensory experience) မဟုတ်။ သည်ထက် လွန်သည်။ ယင်းသို့တွေ့ကြုံသိထက် လွန်၍ သိရသော အစစ်အမှန်များကို 'ထရင်စင်ဒင်တဲ(လ်) ရီးရဲလီတီ' (transcendental reality) ဟု ခေါ်သည်။ 'အာရုံသိ သဘောလွန် အစစ်အမှန်' များဟု ယာယီ ခေါ်ကြည့်ကြမည်။ ထိုအစစ်အမှန်မျိုးကို စကားနှင့် အလွယ်တကူ ပြော၍ မရ။ စိတ်ကူးတွင်း၌ နိမိတ်ပုံဖော်ကြည့်၍လည်း မရ။ ပလေတိုးကြီးက အနီးစပ်ဆုံး ဥပမာ ပေး၏။ ဂျီအိုမေတြီပညာမှ တြိဂံများတွင် နှစ်နားညီတြိဂံများ ရှိကြ၏။ နှစ်နားညီပုံ အမျိုးမျိုး ရှိသည်။ တစ်လက်မချင်း ညီမှု၊ တစ်ပေချင်း ညီမှု၊ မြင်းမိုရ်တောင်လောက်ချင်း ညီမှု။ ထွက် လာသော တြိဂံပုံသဏ္ဍာန်၏ အရွယ်ပမာဏပေါင်း မရေမတွက် နိုင်အောင် ရှိမည်။ သို့ရာတွင် အားလုံး၌ မဖောက်မပြန်၊ မြဲမြံစွဲစွဲ တူညီမှုတစ်ခုတော့ ရှိနေမည်။ ယင်းကား 'အချိုး' (ratio) ဖြစ်သည်။ အချိုးဆိုသည်ကို မျက်စိနှင့် မြင်၍မရ။ စိတ်ကူးနှင့် ပုံဖော်ကြည့်၍ မရ။ ဉာဏ် နှင့်သာ ဆင်ခြင်သဘောပေါက်နိုင်သည်။ ဤသို့ ဉာဏ်နှင့်သာ သိနိုင်သော အစစ်အမှန်ကို 'သဘော' ဟု ပလေတိုးကြီးက ခေါ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် အိုင်ဒီယာဟု လည်းကောင်း၊ ဖွန် (form) ဟုလည်းကောင်း ဘာသာပြန်သော ထိုသဘောကို ပလေတိုးကြီးက ခေါ်မဘာသာ ဖြင့် 'အိဒီး' (eide) ဟု ခေါ်သည်။

မြန်မာပရိသတ်များ နားလည်အောင် ပါဠိဘာသာ၏ အကူအညီကို ရယူတော့မည်။

မြန်မာတော်တော်များများနှင့် ဝိပဿနာ လိုက်စားသူ မှန်သမျှ ‘သညာ၊ ဝိညာဏ်နှင့် ပညာ’ ဟူသော စကားများကို သိကြသည်။ အားလုံးသည် သိခြင်းသဘောကို ဆိုလိုသည်။ သညာဆိုသည်မှာ မှတ်၍ သိထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဝိညာဏ် ဆိုသည်မှာ မှတ်၍သိခြင်းနှင့် မကင်းမူဘဲ တွေးတောကြံစည်သိခြင်း ဖြစ်သည်။ ပညာ ဆိုသည်ကား အမှတ်တွေ၊ အစွဲတွေ၊ အယူတွေ၊ ဒိဋ္ဌိတွေ၊ ဝိပုလ္လာသတွေ၊ ဥပါဒါန်တွေ ကင်းပြီး အမှန်တရားကို မျက်မှောက်ပြုသိခြင်း ဖြစ်လေသည်။ သညာနှင့် ဝိညာဏက ‘ပညတ်’ ကိုသာ သိသည်။ ပညာက ‘ပရမတ်’ ကို သိသည်။

ပညတ်နှင့် ပရမတ်ကို သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာဘုရားသည်သာလျှင် ခွဲခြားပြသဟောကြားတော်မူနိုင်သည်။ သာဝကစစ်များသာလျှင် နားလည်သဘောပေါက် မျက်မှောက်ပြုနိုင်သည်။

ပလေတိုးကြီးကား သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ပညတ်နှင့် ပရမတ်ကို မခွဲခြားနိုင်။ ခွဲခြားရန် ဝေးစွာ ...၊ ပညတ်ဟူသော စကား၊ ပရမတ်ဟူသော စကားကိုပင် မသိ။

ထားပါတော့။ သူ့ဉာဏ်မီသမျှ ပြောသော အိဒိး ခေါ်၊ အိုင်ဒီယာ ခေါ် ‘သဘော’ နှင့်ပဲ ဆက်သွားကြပါစို့။

(၁၆)

အိဒီး ခေါ် သဘောဟူသည့် အစစ်အမှန်တရားကို တူအောင် တု၍ ရပါသလော။ အထူးသဖြင့် ကဗျာသည် တု၍ ရပါသလော။ ပလေတိုးကြီးက ဤသို့ မေးခွန်းထုတ်ပြီး အတုအမျိုးမျိုးကို သရုပ်ခွဲပြ၏။

အစစ်အမှန်တရားကို ဖန်ဆင်းပြုလုပ်သူမှာ ဣဿရ ခေါ် တန်ခိုးရှင်ကြီး (God) ဖြစ်သည်။ ဂေါ(ဒ်)ကို ဂျီအကြီးဖြင့် ရေးသဖြင့် ဣဿရဟု ကျွန်တော် ဘာသာပြန်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပလေတိုးနှင့် ဆိုကရေးတီး(စ်)တို့သည် နတ်ဟုခေါ်သော ဗရတ်ကျသည့် ချွတ်တားဝါလား တန်ခိုးရှင်လေးများကို ယုံကြည်ဟန် မတူ။ အရာရာကို ဖန်ဆင်းသော ခုံညားတည်ငြိမ်ဖြူစင်ကောင်းမွန်သော ဘုရားဝါလား တန်ခိုးရှင်ကြီးကိုမူ ယုံသည့်သဖွယ် ရေးကြ၊ ပြောကြသည်။

တန်ခိုးရှင်ကြီးကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ဣဿရဟု ခေါ်သည်။ ဖန်ဆင်းခြင်းကို နိမ္မာနဟု ခေါ်သည်။ အရာရာကို တန်ခိုးရှင်ကြီးက ဖန်ဆင်းသည်ဟု ယူသော ဝါဒကို 'ဣဿရ နိမ္မာန ဝါဒ'ဟု ခေါ်သည်။ ပလေတိုးတို့သည် တစ်ခါတစ်ရံ ဣဿရကြီးကို တန်ခိုးရှင်ကြီးပမာ ပြော၍ တစ်ခါတစ်ရံ သဘာဝတရားကြီးပမာ ပြောသည်။

ဣဿရ သို့မဟုတ် သဘာဝတရားကြီးက မူလ (original) ဖြစ်သော တိရစ္ဆာန်၊ လူ၊ မီး၊ မြေကြီးတို့ကိုလည်း ဖန်ဆင်းသည်။ 'နိမိတ္တ' (image) များကိုလည်း ဖန်ဆင်းသည်။ နိမိတ္တ ဆိုသည်မှာ မူလများ၏ အရိပ်များ ဖြစ်သည်။ ခေါမဘာသာဖြင့် 'အိဒလ' (eidola) ဟု ခေါ်သည်။ အိဒလ ခေါ် နိမိတ္တများကို အိပ်မက်များ၌ တွေ့ရသည်။ ဆင်ခြင်သုံးသပ်သော ဉာဏ်၌လည်း ပေါ်တတ်သည်။ ဥပမာ-လောက၌ တွေ့ရသော လူသည် မူလသဘောဖြစ်ပြီး

အိပ်မက်တွင်းက လူကား နိမိတ္တ ဖြစ်သည်။ ဤမူလများနှင့် နိမိတ္တများက ဖန်ဆင်းရှင် (creator) အစစ်၏ လက်ရာများ ဖြစ်ကြသည်။

လူကလည်း အတတ်ပညာနှင့် ဖန်ဆင်းသူပမာ ပြုတတ်သည်။ လူ့လက်ရာများ ကိုလည်း မူလနှင့် နိမိတ္တများဟု ပလေတိုးက ခွဲခြားပြပြန်သည်။ လူ၏လက်ရာ မူလများ ကား အိမ်၊ ခုတင်၊ အိပ်ရာကဲ့သို့ လူက လုပ်သော အရာများ ဖြစ်သည်။

ဣဿရကြီး၏ လက်ရာ မူလ၊ ဥပမာ သစ်ပင်နှင့် လူ၏ လက်ရာ မူလ အိမ်တို့သည် ခြားနား၏။ သစ်ပင်မှ သစ်ပင် ထပ်ဖြစ်၏ (ဝါ) ပေါက်ပွား၏။ အိမ်မှ အိမ် ထပ်မဖြစ် (ဝါ) မပေါက်ပွား။ ပလေတိုးကြီး ကြံကြံဖန်ဖန် တွေးပြပုံတည်း။

လူ့လက်ရာ အိမ်တို့ ခုတင် အိပ်ရာတို့၏ သဘာဝကိုလည်း ပလေတိုးကြီးက ကြံကြံ ဖန်ဖန်ပင် သုံးသပ်ပြသေး၏။ ဘာကြောင့်မသိ ပလေတိုးကြီးက ခုတင် အိပ်ရာကို နမူနာ ပေးသည်။

ခုတင် အိပ်ရာ ဟူသော သဘောက တစ်ခု။ ခုတင် အိပ်ရာ ဟူသည်က တစ်ခု။

ခုတင် အိပ်ရာ တစ်ခုသည် ခုတင် အိပ်ရာ သဘောမဟုတ်။ ခုတင် အိပ်ရာတစ်ခု ကို မျက်စိနှင့် မြင်နိုင်သည်။ လက်နှင့် ကိုင်ကြည့်နိုင်သည်။ အဲ... နမ်းကြည့်လျှင်လည်း (ကျွန်တော့်အထင်) ရမည် ထင်၏။ ခုတင် အိပ်ရာများ သဘောကား ဉာဏ်ဖြင့်သာ သိနိုင် သော၊ အဲ ... 'သဘော' ဖြစ်၏။ ခုတင် အိပ်ရာများ မရေမတွက်နိုင်အောင် ရှိနိုင်၏။ လူသည် ခုတင် အိပ်ရာများ မရေမတွက်နိုင်အောင် လုပ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ခုတင် အိပ်ရာ သဘော ကတော့ တစ်ခုတည်းသာ ရှိသည်။

ဘဲအုပ်က တစ်ရာ၊ နှစ်ရာ၊ မဗေဒါက တစ်ပွင့်တည်း...။ အဲ... အဲသည်လို။ ခုတင် အိပ်ရာတွေက တစ်ရာ၊ နှစ်ရာ၊ ခုတင် အိပ်ရာ သဘောက တစ်ခုတည်း။

ခုတင် အိပ်ရာသဘောကို လိုအပ်၍လော၊ သို့မဟုတ် လုပ်ချင်၍ လုပ်လိုက်သလော မသိ။ ဣဿရကြီးက ဖန်ဆင်းသည်။ သူက တစ်ခုသာ ဖန်ဆင်းသည်။ နှစ်ခု မဖန်ဆင်း။ ထို့ကြောင့် သဘာဝတရားကြီး၌ ထိုခုတင် အိပ်ရာသဘော တစ်ခုတည်း ရှိသည်။ ထိုခုတင် အိပ်ရာ သဘောက အစစ်အမှန်။

လက်သမားဆရာ (လူ) က လုပ်လိုက်သော ခုတင် အိပ်ရာကား ခုတင် အိပ်ရာသာ ဖြစ်သည်။ ခုတင် အိပ်ရာသဘော မဟုတ်။ ခုတင် အိပ်ရာသည် ခုတင် အိပ်ရာသဘောကို တုထားသည့် အတူ ဖြစ်သည်။

ကျွန်တော်တို့ သာမန်လူတို့က ခုတင် အိပ်ရာလုပ်သူ လက်သမားကို ခုတင် အိပ်ရာ လုပ်သူဟုပဲ မှတ်ယူသည်။ ပလေတိုးကြီးကား လက်သမားကို ခုတင် အိပ်ရာ တုသူ ဟုသာ ခေါ်သည်။ ခုတင် အိပ်ရာလုပ်သူအစစ်ကား ဣဿရကြီး (ဝါ) သဘာဝကြီး။ လက်သမား ဆရာသည် 'တစ်ဆင့် ဆင်းသက်လာသူ' သာ ဖြစ်သည်။

ထားပါတော့။ လက်သမား လုပ်လိုက်သော (ဝါ) တုလိုက်သော ခုတင် အိပ်ရာ သည် မူလဖြစ်သည်။ ထိုမူလ၏ နိမိတ္တများက ရှိနေသေးသည်။ နိမိတ္တများကား မူလများ မဟုတ်သော်လည်း မူလများနှင့် တူသော အရာများ (ဝါ) မူလများကို တူအောင် တုထားသော အရာများ ဖြစ်လေသည်။

တူခြင်းအဓိပ္ပာယ်ပြု အင်္ဂလိပ်စကား အများရှိ၏။ ဤနေရာနှင့်ဆိုင်သော စကား နှစ်လုံးကိုသာ ပြောပါမည်။ တစ်လုံးကား 'လိုက်ကနက်(စ်)' (Likeness) ၊ တစ်လုံးကား 'ဆင်းဘလင့်(စ်)' (Semblance) ဖြစ်၏။

လိုက်ကနက်(စ်) တူခြင်း ဆိုသည်မှာ အစစ နီးပါး တူညီခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ထပ်တူထပ်မျှ မဟုတ်စေကာမူ အချိုးညီညီ တူကြသည်။ ဥပမာ-အဆောက်အအုံကြီးတစ်ခု မဆောက်မီ ထုတ်ကြည့်သော နမူနာပုံစံငယ်သည် အဆောက်အအုံကြီးနှင့် အရွယ်မတူ သော်လည်း အသွင်သဏ္ဍာန် တူသည်။ အချိုးအစား အားလုံးလည်း တူသည်။ ဤကဲ့သို့ တူညီခြင်းမျိုးကို တူညီခြင်းဟု ကျွန်တော် ခေါ်ပါမည်။ ပလေတိုးကြီးကမူ 'အီကဆီယ' (Eikasia) ဟု ခေါ်သည်။

ဆင်းဘလင့်(စ်) တူခြင်း ဆိုသည်မှာ အတွင်းသဘော အဇ္ဈတ္တတူခြင်း မရှိဘဲ အပြင်ပန်း သက်သက် တူခြင်း ဖြစ်သည်။ ရုပ်သဘောအားဖြင့် မတူသော်လည်း အမြင်အထင်၌ တူနေ ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ဤကဲ့သို့ တူခြင်းမျိုးကို 'ဆင်တူယိုးမှား'ဟု ကျွန်တော် ခေါ်ပါမည်။ ပလေတိုးကြီးကမူ 'ဖန်တဆမေ' (Phantasmai) ဟု ခေါ်သည်။

လူသည် ဣဿရ (ဝါ) သဘာဝ၏ လက်ရာများဖြစ်သော မူလများ (ဥပမာ- လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ တောတောင်ရေမြေ) တွေကို လည်းကောင်း၊ လူ၏ လက်ရာများဖြစ်သော မူလ များ (ဥပမာ- အိမ်၊ ခုတင်အိပ်ရာ၊ ရထား၊ လှေ) တွေကို လည်းကောင်း တူအောင် လိုက်တုပြီး ထုတ်လုပ်တတ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ထုတ်လုပ်ခြင်းကို အနုပညာဟု ခေါ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ဖြင့် 'အတ်(ထ်)' (Art) ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လက်တင်ဘာသာဖြင့် 'အား(စ်)' (Ars) ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်သည်။

ပလေတိုးကြီးကမူ ခွဲခွဲခြားခြား နာမည်ပေး၏။ တူညီခြင်းရှိအောင် တုထားခြင်း ကို 'အီကဆတီကီး' (Eikastike) ဟု သူက ခေါ်ပြီး ဆင်တူယိုးမှားမျှသာ တုထားခြင်းကို 'ဖန်တဆတီကီး' (Phantastike) ဟု ခေါ်သည်။ ပလေတိုးကြီး ပြောသော အစစ်၊ အတု၊ အနုပညာအမျိုးမျိုး အကြောင်းကို အမြင်ရှင်းရန် အဆုံး၌ ဇယားဖြင့် ပြထားပါသည်။

ဇယား၌ တူညီခြင်းအဆင့် ရောက်အောင် တုထားသည့် အနုပညာများ၏ ဥပမာ မပေးထားခြင်းကို သတိပြုမိကြမည်။ အမှန်ကား တူညီခြင်း အဆင့်၌ရှိသော အနုပညာ လက်ရာများမှာလည်း ပန်းပု၊ ပန်းချီများပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိုအဆင့်မှ ပန်းပု၊ ပန်းချီများနှင့် ဆင်တူယိုးမှား အဆင့်ရှိ ပန်းပု၊ ပန်းချီများ၌ ခြားနားမှု ရှိသည်။ ထိုခြားနား

mgyoe.com

မှုကို 'ဖော်မဲလစ်ဇင်း' (Formalism) နှင့် 'အီလူးဇင်နစ်ဇင်း' (Illusionism) ၏ ခြားနားမှုဟု ခေါ်သည်။

ဖော်မဲလစ်ဇင်းကို တိကျရေးဝါဒဟု ခေါ်နိုင်ပြီး အီလူးဇင်နစ်ဇင်းကို လှည့်စားခြင်း ဝါဒဟု ခေါ်နိုင်သည်။

တိကျရေးဝါဒသုံးသော ပန်းပု၊ ပန်းချီတို့၌ အတုခံရသော အရာနှင့် တုထားသော အရာတို့သည် အစစ အရာရာ၌ အချိုးအစားညီမှု 'ကမင်းရှူးဝါးရဘီလီတီ' (Commensurability) ရှိရသည်။ စံတစ်ခုတည်းနှင့် တိုင်းတာ၍ ရရမည် ဖြစ်ပြီး ထိုသို့ တိုင်းတာရသမျှ သည် တူရမည်။ မြန်မာစကားရိုးရိုးနှင့် ပြောရလျှင် 'အချိုးအစားတို့ သဘာဝအတိုင်း ရှိရမည်' သဘာဝအချိုးအစားကို မဖျက်ရ။

မြန်မာ့ရှေးဟောင်း နံရံရေး ပန်းချီများကို ကြည့်ပါ။ လူတစ်ယောက်၏ ပုံသည် ဝေးသွား နီးသွား၍ မပြောင်း။ အကြောင်းမှာ ပကတိလောက၌ ဝေးသွား နီးသွား၍ လူသည် ကြီးလည်း ကြီးမသွား။ ငယ်လည်း ငယ်မသွား။ ပန်းချီကားတွင်းမှ လူပုံသည် ဤသဘာဝကို မဖျက်ရ။

ခေတ်ပန်းချီများကို ကြည့်ပါ။ နီးသော လူပုံသည် ကြီးပြီး ဝေးသော လူပုံသည် သေးသည်။ သေးသော လူပုံကို လူသေးသေးတစ်မျိုးဟု မယူဘဲ ဝေးဝေးက လူပုံဟု ယူသည်။ အံ့ဖွယ်တကား။

ရှေးဟောင်းပန်းချီက တိကျရေးဝါဒကို သုံးသည်။ ခေတ်ပန်းချီက လှည့်စားခြင်း ဝါဒကို သုံးသည်။

ခေါ်မတို့သည် အနုပညာများကို အိဂျစ်လူမျိုးများထံမှတစ်ဆင့် ရသည်။ အိဂျစ် ပန်းချီနှင့် ပန်းပုတို့သည် တိကျရေးဝါဒကို သုံးသည်။ အိဂျစ်ပန်းချီ၌ ဝေးသွား နီးသွား၍ လူပုံတွေ၏ အရွယ်အစားမပြောင်း။ အဲ... လူပုံချင်း ဖြစ်လျက် တစ်ခုက ကြီးပြီး တစ်ခုက သေးနေလျှင် ကြီးသူက ဘုရင်၊ ငယ်သူက လက်အောက်ခံမျိုးသော်လည်းကောင်း၊ မတ်သော်လည်းကောင်း၊ အခြေအရံသော်လည်းကောင်း ဖြစ်သည်ဟု တထစ်ချမှတ်လိုက်ပေတော့။

အိဂျစ်ပန်းပုများ၏ အချိုးအစားမှာ လူအချိုးအစား ဖြစ်သည်။ သူတို့ ကိုယ်၊ လက်မောင်း၊ ခြေထောက်တွေမှာ အဖုအထစ် မရှိ၊ စင်းလုံးချော ဖြစ်သည်။ ပန်းကြိုးများ ဆိုလျှင် တည့်တည့်နှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီး။ အိဂျစ်ပန်းပုများ၌ ကြွက်သားတွေ မပါ။ အပိန်တွေ၊ အဖောင်းတွေ၊ အဝှမ်းတွေ၊ အနိမ့်တွေ မပါ။ ဖောင်းတာတွေ၊ ပိန်တာတွေ လျှောက်လုပ်နေခြင်းသည် လှည့်စားခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ဘယ့်နှယ် ကျောက်သားလက်မောင်းမှ အဖုအဆစ်တွေကို ကြွက်သားတွေဟု သွားလုပ်၍ ရမည်နည်း။ လက်မောင်းသည် လက်မောင်း၏ အဓိက အချိုးအစားရှိလျှင် ပြီးရောပေါ့။ ဤသို့ တွေးခေါ်ကြဟန် တူသည်။

အိဂျစ်ပန်းချီများ၌လည်း အဝေး၊ အနီး မရှိ၊ အရပ်တွေသည် ပြားပြားကြီးတွေသာ ဖြစ်သည်။ ဖောင်းကြွတက်မလာ။

mgyoe.com

ခေါမတွေက အစဉ် အီဂျစ်တွေ သုံးသော တိကျရေးဝါဒကိုပင် သုံးသည်။ သို့ရာတွင် ကာလရွေ့လျောလာသောအခါ လှည့်စားခြင်းဝါဒကို သုံးလာကြသည်။

ဥပမာ- ဟိုးမာ၏ အီလိယက် ကဗျာကြီး၌ သူရဲကောင်း ‘အာခီလီး(စ်)’ (Achilles) ကိုင်သော ရွှေခိုင်းကြီးအကြောင်းကို ဖွဲ့နွဲ့ချီးမွမ်းထားသည်။ ထိုခိုင်းကြီးကို ခေါမနတ်သား ‘ဟီဖက်ဆတတ်(စ်)’ (Hephaestus) က လုပ်ပေးသည် ဆို၏။ ဟီဖက်ဆတတ်(စ်)ကား မီးနှင့် ပန်းပဲဖိုကို အစိုးရသော နတ်တည်း။ အဟင်း... ခေါမ မောင်တင့်တယ်တည်း။ ထိုခိုင်းကြီး၌ အလှတန်ဆာအဖြစ် ထုခတ်ထားသော ပန်းပြောက်ရုပ်တို့မှာ အစစ်နှင့် ခွဲမရအောင် တူလှသည် ဆို၏။ ဥပမာ- ခိုင်းကြီးပေါ်မှ လယ်ကွက်သဏ္ဍာန်မှ ထွန်ရေး ထွန်ကြောင်းများသည် ရွှေသား၌ ထုခတ်ထားလင့်ကစား မည်းနက်သည့်အသွင် ပေါ်နေသည် ဆို၏။ တစ်ဖန် ပလေတိုးကြီးတို့ခေတ်၌ ပန်းချီဆရာကြီး ‘ဇူးကဆစ်(စ်)’ (Zeuxis) ရေးဆွဲသော သပုပ်သီး ခိုင်များမှာ အစစ်နှင့် တူလှသောကြောင့် ငှက်များပင် မျက်စိမှား၍ လာကြကုန်သည် ဆို၏။ ထိုနည်းတူ ပန်းချီဆရာကြီး ‘ပါးရာဆီအက်(စ်)’ (Parrhasius) ရေးဆွဲသော ကန့်လန့်ကာ အတွန်လှိုင်းများသည် လှုပ်ရှားနေသည် ထင်ရသည် ဆို၏။ ဤသာဓကများအား ပလေတိုးကြီးတို့ မတိုင်မီခေတ်မှစကာ ပလေတိုးကြီးတို့ ခေတ်အထိ ပန်းချီပညာ၌ လှည့်စားခြင်း ဝါဒကို ခေါမ၌ ကျင့်သုံးနေပြီဖြစ်ကြောင်း ပြနေ၏။

ပန်းပုပညာ၌လည်း လှည့်စားခြင်းဝါဒကို သုံးနေပြီ။ ရုပ်တုအကြီးကြီးများ ထုသော အခါ အပေါ်ပိုင်းကို သဘာဝအချိုးထက် ကြီးအောင် ထုထားပါမှ သဘာဝကျသော အချိုးကို မြင်ရသည်။ သမိုင်းမှတ်တမ်းများအရ ပန်းပုဆရာကြီး ‘ဖီးဒီအက်(စ်)’ (Phidies) ကို ပြည်သူတွေက ခဲနှင့် ဝိုင်းပေါက်လုနီးပါး ဖြစ်ခဲ့သည် ဆို၏။ အကြောင်းကား ခေါမ၊ အထူးသဖြင့် အေသင်မြို့တော်သားတို့ကြည်ညို အားကိုးလှသော စစ်နတ်သမီး ‘အသီးန’ (Athena) ရုပ်တုကို ဖီးဒီအက်(စ်)က လှည့်စားခြင်းဝါဒ သုံး၍ ထုလုပ်သည်။ မတ်ရပ် မထူမီ လှဲထားစဉ် တွေ့ရသည်မှာ ခေါင်းကြီး ကိုယ်သေးနှင့် အချိုးမကျလေသောကြောင့်တည်း။ ဗိသုကာ ပညာ၌လည်း အဆောက်အအုံကြီးများ၌ စီစိုက်ထားသော ကျောက်လုံးတိုင်ကြီးများကို မျဉ်းဖြောင့် မလုပ်ရ။ ‘အင်းတဆစ်’ (Entasis) ခေါ် ခုံးခုံးဖောင်းဖောင်း လုပ်ပေးရသည်။ ထိုမှသာ မော့ကြည့်သူသည် အဖြောင့်မြင်သတည်း။

ဤမျှဆိုလျှင် အနုပညာ၌ သုံးသော တိကျရေးဝါဒနှင့် လှည့်စားခြင်းဝါဒကို ကျွန်တော် ၏ စာဖတ်ပရိသတ်ကြီး နားလည်ပြီဟု ယုံကြည်ပါသည်။

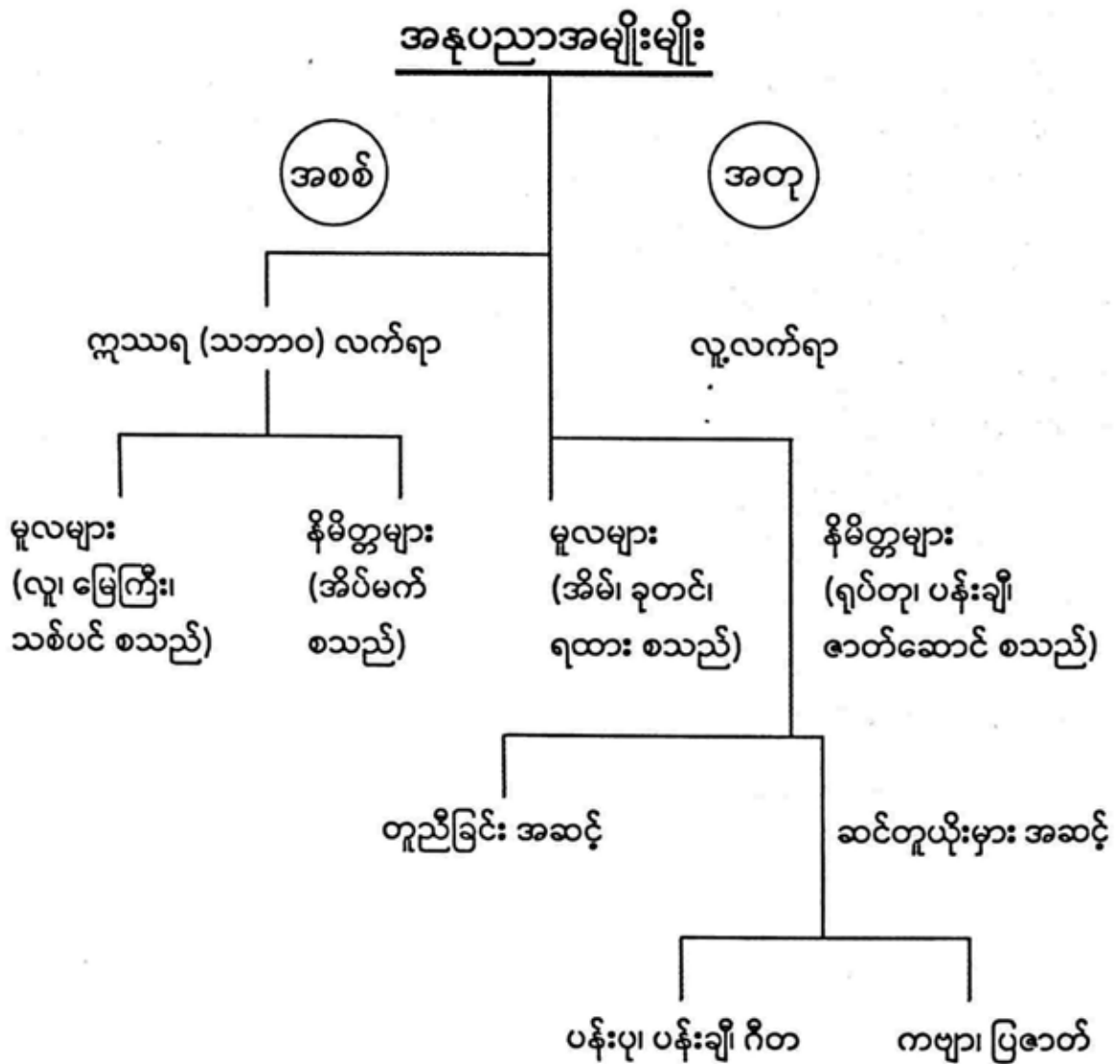
ပလေတိုးကြီးက နဂိုကမှ အနုပညာတွေကို အတုတွေဟု ယူထားသူ ဖြစ်သည်။ အတုချင်း အတုတူတွင် တိကျရေးဝါဒသုံးသည့် အနုပညာကို တူညီခြင်းအဆင့် ရောက်အနုပညာဟု သူက အဆင့်မြင့်ထားပေးသည်။ လှည့်စားခြင်းဝါဒ သုံးသည့် အနုပညာကို

mgyoe.com

ကား ဆင်တူယိုးမှား အဆင့်သာရှိသည့် အနုပညာအဖြစ် အနိမ့်ဆုံးအဆင့်မှာ ထားသည်။ ကဗျာ၊ ပြဇာတ် စသည့် စာပေအနုပညာတို့ကို အနိမ့်တကာ အနိမ့်ဆုံးတွင် ထားသည်။

သူ နမူနာပေးသော အိပ်ရာ ခုတင်ဆီ ပြန်သွားမည်။

ဣဿရ၊ သို့မဟုတ် သဘာဝက အိပ်ရာ ခုတင်ကို ပြုလုပ်ဖန်တီးသူ အဖြစ်၊ လက်သမားဆရာက တုသူ၊ အိပ်ရာ ခုတင် ပုံဆွဲသူ ပန်းချီဆရာက တုထားခြင်းကို ထပ်တု သူ။ ကဗျာဆရာ၊ ပြဇာတ်ဆရာတို့မှာလည်း ဤအတိုင်း။

သူ့စကားအတိုင်း ဆိုမည်။

“ကဗျာဆရာ ဆိုသည်က အတုသမား။ သူသည် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် အမှန်တရားမှ နှစ်နေရာစာ ကွာဝေးနေသူ ဖြစ်သတည်း ...”

(၁၇)

အနုပညာတစ်ရပ်ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်လျှင် (ယခုခေတ်စကားနှင့် ဆိုရသော်) အကြောင်း အရာနှင့် ပုံသဏ္ဍာန်ကို တွေ့ရပေမည်။ အကြောင်းအရာ ဆိုသည်မှာ ဘာကို ပြောနေသည် ဆိုခြင်း ကို ရည်ညွှန်းသည်။ ပုံသဏ္ဍာန် ဆိုသည်မှာ ဘယ်ကဲ့သို့ ပြောနေသည် ဆိုခြင်းကို ရည်ညွှန်း သည်။

ပန်းချီဆရာက သူ ပြောလိုရာ ပေါ်ရန် မျဉ်းဖြောင့်၊ မျဉ်းကွေး၊ အရောင်အဆင်း၊ အလင်းအမှောင်တို့ကို ‘ပစ္စည်း’ (Medium) အဖြစ် အသုံးပြုသည်။ ကဗျာဆရာ၊ စာရေးဆရာ တို့၏ ပစ္စည်းကား စကားလုံးပစ္စည်း (Verbal medium) ဖြစ်သည်။

ဤအချက်သည် အရေးကြီးပါသောကြောင့် ထပ်ပြောပါမည်။ ကဗျာဆရာ၊ စာရေး ဆရာတို့ သုံးသော ပစ္စည်းကား စကားလုံးပစ္စည်း ဖြစ်သတည်း။ စကားလုံး ဟူသည် ပြော သော စကားလုံးနှင့် ရေးပြသော စကားလုံးဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိကြောင်း ကျွန်တော် ရှင်းပြရန် မလိုဟု ယုံကြည်ပါသည်။

ပစ္စည်းလေးတွေချည်း သည်တိုင်းထား၍ အနုပညာ ဖြစ်မလာပါ။ သည်ပစ္စည်း လေးတွေကို ပြုပြင်စီရင်ရသည်။ ထိုသို့ ပြုပြင်စီရင်ခြင်းကို အတတ်ပညာဟု ခေါ်သည်။

ကဗျာစာပေတွင် စကားလုံးလေးများကို ပြုပြင် စီရင်ရသည်။ ရည်ရွယ်ချက် ရှိသော ပြောဟောခြင်း၌လည်း စကားလုံးလေးတွေကို ပြုပြင်စီရင်ရသည်။ ရည်ရွယ်ချက် ထိရောက် အောင်မြင်ရန် စကားလုံးလေးတွေကို ပြုပြင်စီရင်ခြင်းကို ကျွန်တော်တို့ မြန်မာက အလင်္ကာ မြောက်အောင် ပြုခြင်းဟု ခေါ်သည်။ လင်္ကာ၊ အလင်္ကာဆိုသော စကားမှာ ပါဠိဘာသာ ‘အလင်္ကာရ’ ဟူသော စကားမှ ဆင်းသက်လာသည်။

အလင်္ကာရ၏အဓိပ္ပာယ်ကိုပညာရှင်ကြီး ချိုင်း(လိ)ဒါး(စ်)က (ornament, decoration, rhetorical figures, rhetoric) ဟု အဓိပ္ပာယ်ပေးသည်။ ‘အလှတန်ဆာ၊ အဆင်အပြင်၊ ဥပမာ-ဥပမေယျ၊ စကားတန်ဆာ’ဟု ဘာသာပြန်ရမည် ထင်ပါသည်။

ခေါမတို့၌ ရက်တာရစ်(စ်) (rhetorics) ပညာကျမ်းများ ရှိကြောင်း ကျွန်တော် ဖော်ပြခဲ့ပြီးပြီ။ ရက်တာရစ်(စ်) ပညာကို စာပေပညာရှင်များက ‘စကားလုံးများ အလုပ်လုပ်ပုံ လေ့လာမှု’ (A study of how words work) ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုကြပါသည်။

စကားလုံးလေးများ အလုပ်လုပ်ပုံကို လေ့လာ၍ နားလည်သူသည် စကားလုံးလေးများကို လိုရာရောက်အောင် သုံးတတ်၊ နှုန်းတတ်သည်။ မသုံးနှုန်းတတ်လျှင် ဒေါသ ခေါ်အပြစ်များ ဖြစ်လာမည်။ သုံးတတ်လျှင် ဂုဏ်ဟု ခေါ်သော အောင်မြင်မှု ရရှိမည်။

အောင်မြင်မှု ဆိုသည်မှာလည်း နားထောင်သူ၊ စာဖတ်သူ၏ စိတ်၌ မိမိ ပေါ်စေလိုသော ရသာဟု ခေါ်သည့် အထင်၊ အမြင်၊ ခံစားမှုတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် စကားလုံးအဆုံး၌ အက်(စ်) (S) ပါသော ရက်တာရစ်(စ်)ကို ‘စကားလုံးစကားနှုန်းပညာ’၊ သို့မဟုတ် ‘အလင်္ကာပညာ’ ဟု ကျွန်တော် ဘာသာပြန်ချင်သည်။ အလင်္ကာပညာသဘော၌ စကားတန်ဆာဆင်ခြင်း ပါဝင်သော်လည်း စကား တန်ဆာဆင်ခြင်းထက် သာလွန် လေးနက်သည်။

ကဗျာစာပေနှင့် အလင်္ကာပညာသည် ခွဲခြား၍ မရ။ ရေးသော ကဗျာစာပေတွင် မက လူ့စိတ်ကို ဆွဲဆောင်ပြုပြင်ရန် ပြောဟောခြင်းတို့နှင့်လည်း အလင်္ကာပညာသည် ခွဲခြား၍ မရ။

ခေါမတွင် အလင်္ကာပညာကို ကဗျာဆရာများသာမက ရှေ့နေများနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများကလည်း သုံးသည်။

ပလေတိုးနှင့် ဆိုကရေးတီး(စ်)ကြီးတို့သည် ရှေ့နေများနှင့် နိုင်ငံရေးသမားတို့ သုံးသော အလင်္ကာပညာကို မကြိုက်။ သူတို့သည် အမှန်တရားအစစ်ကို ဖော်ထုတ်ရေးထက် ကိုယ်ကျိုးအတွက် လူတို့ကို လှည့်စားရန် အလင်္ကာပညာကို သုံးနေကြသည်ဟု ပလေတိုးကြီးတို့က ယူဆသည်။ ထိုလူမျိုးတွေကို ‘ဒင်မဂျေ’ (Demagogue) များဟု ပလေတိုးကြီးတို့က ခေါ်သည်။ မြန်မာလို ‘ကြောင်သူတော်’များဟု ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ရမည် ထင်၏။

ပလေတိုးကြီးတို့က အလင်္ကာပညာအစစ် ဆိုသည်မှာ -

- (က) An approach to Truth
(အမှန်တရားဆီ ချဉ်းကပ်သော ယာဉ်)
- (ခ) An embodiment of Truth
(အမှန်တရား ကိန်းဝင်နေသော ပညာ)

(ဂ) A kind of inspired Philosophy

(တန်ခိုးဝင် လှုံ့ဆော်အပ်သော ဖီလိုဆိုဖီ) ဟု အဓိပ္ပာယ်ပေးသည်။

ဤစံတွေနှင့်တိုင်းသော် ဒင်မဂျေ ခေါ် ကြောင်သူတော်တို့၏ ဟောပြောချက်များ မှ အလင်္ကာများသည် အလင်္ကာ မဟုတ်တော့။ ‘ကြောင်သူတော်သစ္စာ မုသားသာတည့်’ ဟု ဆိုရတော့မည်။

ကဗျာစာပေမှ အလင်္ကာတွေလည်း ဘာဖြစ်သွားမည်နည်း။

‘ကဗျာဆရာ ဆိုသည်က အတုသမား၊ သူက ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် အမှန်တရားမှ နှစ်နေရာစာ ကွာဝေးနေသူ ဖြစ်သတည်း’ ဟု ပလေတိုးကြီးက ဆိုခဲ့ပြီးပြီ။

အတုကို အစစ်ပမာ ပြောပြနေသော ကဗျာဆရာ၏ အလင်္ကာသည် အဘယ်မှာ အမှန်တရားဆီ ချဉ်းကပ်နေသောယာဉ် ဖြစ်ပါမည်နည်း။ အတုကို ဖွဲ့ထားသော ကဗျာ၌ အဘယ်မှာ အမှန်တရား ကိန်းဝင်နေပါမည်နည်း။ အတုကို တန်ဆာဆင် ပြောနေသည့် ကဗျာဆရာ၏ အလင်္ကာသည် အဘယ်မှာလျှင် တန်ခိုးဝင် လှုံ့ဆော်အပ်သော ဖီလိုဆိုဖီ ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း။ သည်တော့ ...

‘ကဗျာဆရာသစ္စာ၊ မုသားသာတည်း’

ရက်စက်သည်၊ ပလေတိုးကြီးတို့ ရက်စက်သည်။

ကဗျာ၏ အကြောင်းအရာပိုင်းကိုရော၊ ပုံသဏ္ဍာန်ပိုင်းကိုရော ရက်ရက်စက်စက် စီရင်ပစ်လိုက်ကြသည်။

(၁၈)

ပလေတိုးကြီးကား ရိုးရိုးသာမန် ဖီလိုဆိုဖာ မဟုတ် ...။

လူ့ဘောင်ကြီးကို ချစ်လွန်းလှသောကြောင့် လူသားတို့အတွက် လူ့ဘောင်သစ် ကြီး တစ်ခုကို တည်ထောင်ပေးလိုသူ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဖြစ်လေသည်။

တစ်နည်း... လူသားတို့၏ မဟာကရုဏာရှင်ကြီး ဖြစ်လေသည်။ ကား(လ်) မတ်(စ်) တို့၊ အိန်ဂျယ်တို့၏ ရှေ့ပြေး ‘အာဒိက အာစေရ’ ဆရာသမား ဂုရုကြီး ဖြစ်ပေသည်။

စံပြလူ့ဘောင်ကြီး တည်ထောင်ရေး နည်းပေးလမ်းညွှန်မှုအတွက် ‘သမ္မတနိုင်ငံ’ ခေါ် ကျမ်းကြီးနှင့် ‘ဥပဒေများ’ (The Laws) ခေါ် ကျမ်းကြီးကို သူ ရေးခဲ့သည်။

သူ၏ သမ္မတနိုင်ငံကို သာမန်လူတို့ မအုပ်ချုပ်ရ။ သာမန်လူတွေမှာက ဦးနှောက် မရှိ။ လူတွေထဲမှ အတော်ဆုံးလူ လက်တစ်ဆုပ်ကို ကလေးဘဝကတည်းက အထူးရွေးချယ် ပြီး ဖီလိုဆိုဖာ (ဝါ) တွေးခေါ်မြော်မြင်ရေးသမားကြီးတွေ (ဝါ) သဘောတရား ဆရာကြီး တွေ ဖြစ်လာအောင် လေ့ကျင့်ပေးမည်။

ကြီးပြင်းလာသောအခါမှသူတို့လက်တစ်ဆုပ်စာက ‘နိုင်ငံ့ဦးညောင်သဘောတရား ဆရာကြီးများ’ (The Philosopher Guardians) အဖြစ်နှင့် နိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်မည်။ သာမန် လူတွေက တွေးနေဖို့ မလို၊ ကြံနေဖို့ မလို။ သူတို့က တွေးပေးမည်၊ ကြံပေးမည်။ သူတို့က တွေးတတ်သည်၊ ကြံတတ်သည်။ အဲ... ခေါင်းဆောင်တတ်သည်။

သာမန်လူတွေက လိမ်လိမ်မာမာ တပည့်ခံရုံ၊ နောက်လိုက်ရုံ၊ ခိုင်းတာလုပ်ရုံ။ ဘယ်လောက်များ သက်သာလိုက်ပါသနည်း။ ဘယ်လောက်များ ဖိမ်ကျလိုက်ပါသနည်း။ ဘယ်လောက်များ ငြိမ်းလိုက်ပါသနည်း။ အဟင်း... သွားရည်တောက်တောက် ကုလောက် အောင် ကောင်းလိုက်ပါတိခြင်း ...။

အဲသည် စံပြလူ့ဘောင်ကြီး၌ ကဗျာဆရာတွေ၊ စာရေးဆရာတွေအတွက် နေရာ
မရှိ။

“ကျွန်ုပ်တို့၏ နိုင်ငံတော်တွင် သူတို့ (ကဗျာဆရာများ) ကို တည်ရှိခွင့် မပြု။
ဥပဒေက သူတို့ကို ခွင့်မပြု။ သူတို့ကိုယ်ကို ဆီမွေးခါးခါးနှင့် ဘိသိက်ဆီ လူးပေးပြီး သူတို့
ခေါင်းထက်၌ သိုးမွေးပန်းခွေ စွပ်ပေး၍ အခြားမြို့ (နိုင်ငံ) သို့ ပြည်နှင့်ပို့ပစ်ရမည်။”

သမ္မတနိုင်ငံကျမ်းကြီးတွင် ပလေတိုးကြီးက ဤသို့ အတိအလင်း ရေးခဲ့၏။

လူ့ဘောင်၌ ကဗျာဆရာတွေကို ပလေတိုးကြီးက ဘာကြောင့် မထားလိုသနည်း။

သူ့အဆိုအရ ကဗျာသည် လူသား၏ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကို မှန်မှန် ‘အစာ
ကျွေး၍ ရေတိုက်’ ပေးနေသည် ဆို၏။ ကဗျာသည် လူ့နှလုံးသား၌ ကွဲအက်ခြင်းနှင့် မတည်
ငြိမ်ခြင်းကို ဖန်တီးပေးသည် ဆို၏။ ကဗျာရှိနေသမျှ လူ့ဘောင်ကို ဥပဒေနှင့် ဆင်ခြင် တွေးခေါ်
မှုက မစိုးမိုးဘဲ ‘ဣဋ္ဌနှင့် အနိဋ္ဌ’ ခံစားမှုသဘောကသာ စိုးမိုးလေမည်။ ပလေတိုးကြီးက
ရယ်သွမ်းသွေးဟန်နှင့် ရေးခဲ့၏။

ကဗျာကို ပယ်၍ အကယ်၍များ မူး(ဖိ)နတ်သမီးက လာပြီး ရက်စက်လေခြင်း၊
ရိုင်းလေခြင်းဟု စွပ်စွဲရန်တွေ့လျှင် ...

‘ဖီလိုဆိုဖီနှင့် ကဗျာကြား ကမ္ဘာဦးကတည်းက ရန်စရှိသည်ဟု မချော့ကို ပြော
လွှတ်လိုက်ကြရအောင်’

အာဂ အဘိုးကြီး ပလေတိုးတည်း။

(၁၉)

ဤဆောင်းပါး၏ အစပိုင်း၌ ပလေတိုးကြီး ပြောသော အချစ်၊ အလှဆိုသော စကားတွေနှင့် ချီးခဲ့၏။

ကဗျာဆိုသည်က အချစ်၊ အလှတွေနှင့် မကင်း။ ယခု ပလေတိုးကြီးက ကဗျာကို ခြောက်ပြားမျှ မတန်အောင် ပြောပစ်နေသည်။ စာဖတ်ပရိသတ် မျက်စိလည်မည်ကို စိုးပါ၏။

ပလေတိုးကြီးသည် အချစ်နှင့် အလှကို မပစ်ပယ်ပါ။ သည်အဘိုးကြီးက တကယ့် အချစ်သမား၊ အဟုတ် အလှသမား။ ချစ်ရမည်၊ အလှကြိုက်ရမည်။ အကြောင်းကား... သူက ဖီလိုဆိုဖာ...။

အဲ... သူချစ်ပုံကြီးကမူ တစ်မျိုးကြီး။

ဖီလိုဆိုဖီ ဟူသော ခေါ်မစကားသည် ဖီလက်ဆက်ဖက်(စ်) (philosophos) ဟူသော မူလစကားမှ ဆင်းသက်လာသည်။

ဖီလက်(စ်) (Philos) ဆိုသော စကားက 'ချစ်သည်'ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ဆက်ဖက်(စ်) (sophos) ဆိုသော စကားက 'ပညာရှိသော'ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ သည်တော့ ဆီလျော်အောင် စကားလုံးထုပေးရလျှင် ပညာရှိသော ချစ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပညာရှိစွာ ချစ်သည်၊ သို့မဟုတ် ပညာကို ချစ်သည်၊ အဲသည်လို အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

သည်တော့ ဖီလိုဆိုဖာ ချစ်ပုံက အဲ... တစ်မျိုးကြီး။ အဟုတ်ကို တစ်မျိုးကြီး။ နှိမ့်ချစွာ ဝန်ခံပါမည်။ ကျွန်တော်တော့ ယခုအထိ သူတို့လို မချစ်တတ်။ ကျွန်တော်ကတော့ လူတိုင်းထဲက လူလိုသာ ချစ်တတ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ကဗျာဆရာ၊ စာရေးဆရာ ဖြစ်နေသည် ထင်သည်။

ပလေတိုးကြီးက ပညာရှိသော ချစ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပညာရှိစွာ ချစ်သည့်သဘောကို တတ်နိုင်သမျှ ရှင်းပြ၏။

‘အချစ်ဟူသည်မှာ ပိုင်ဆိုင်လိုခြင်း ဖြစ်သည်။’

ပလေတိုးကြီးက ဤသို့ စချီကြောင်း ကျွန်တော် ရေးခဲ့ပြီးပြီ။

‘အချစ်ပိုင်ဆိုင်လိုသော အရာမှာ အလှ ဖြစ်သည်။’

ဤအဆိုအမိန့်ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပြီးပြီ။

အလှ ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း...။

ပထမ၌ ပလေတိုးကြီး ပြောနေသော အချစ်နှင့် အလှမှာ လူတကာသိသော အချစ်နှင့် အလှ ...။

အလှ ဆိုသည်မှာ ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အလှ။ ဆန့်ကျင်ဘက်လိင်၏ အလှ။ လူသည် ဆန့်ကျင်ဘက်လိင်၏ ခန္ဓာကိုယ်အလှကို ပိုင်ဆိုင်လိုသည်။ ဤသို့ ပိုင်ဆိုင်လိုခြင်းမှာ အချစ် ဖြစ်သည်။

ဤအချစ်မျိုးကား အချစ်တကာတွင် အောက်တန်းအကျဆုံးအချစ် ဖြစ်သည်။ ပလေတိုးကြီးက အထက်တန်းကျသော အချစ်တို့ကို တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ဖွင့်ဆိုသွားသည်။

ချစ်တတ်သူတစ်ယောက်သည် ပထမ၌ တစ်ခုတည်းသော ခန္ဓာကိုယ်အလှကိုသာ ချစ်သည်။ တိုးတက်လာသောအခါ များလှစွာသော ခန္ဓာကိုယ်အလှတို့ကို ချစ်သည်။ နောက်တစ်ဆင့် တိုးတက်သွားသောအခါ ခန္ဓာကိုယ်အလှတို့ကို စွန့်ပြီး ၎င်းတို့၏ ‘သဘော’ အလှကို ချစ်သည်။

နောက်တစ်ဆင့်တွင်ကား သဘောတို့ကိုပင် စွန့်ပြီး အကျင့်အကြံနှင့် သဘော သညာသက်သက်မျှကိုသာ ချစ်သည်။ နောက်ဆုံး၌မူ ကျယ်ပြောလှစွာသော အလှပင်လယ်ကြီး (The vast sea of beauty) ကို ဒိဋ္ဌဓမ္မ မျက်မှောက်ပြုသွားနိုင်တော့သည်။ ချစ်တတ်သူသည် ချစ်သိဒ္ဓိစခန်း လမ်းစဉ်အဆင့်ဆင့်ကို ကောင်းစွာ ပေါက်မြောက် အောင်မြင်သွားလေရာ ခန္ဓာကိုယ်အလှ ချစ်ခြင်းအဆင့်မှသည် စံပြအလှကို ချစ်တတ်သည့် အဆင့်၌ပင် ရပ်မနေတော့ဘဲ ပညာ (wisdom) ၊ မြတ်ခြင်း (goodness) စသည့် အာရုံသိ သဘောလွန် အစစ်အမှန် ဘုံစဉ်အဆင့်ဆင့်သို့ ကူးရောက်သွားသည်။ ချစ်တတ်သူသည် သာမန်ချစ်တတ်သူဘဝမှ ဖီလိုဆိုဖာ ခေါ် ‘ပညာချစ်သူကြီး’ ဖြစ်သွားသည် ဟူလို ...။

အချစ်စစ် အချစ်မှန်ကို ရှာသော ကောင်လေးတွေ...၊ ကောင်မလေးတွေကို စွန့်ပစ်လိုက်၊ ဖီလိုဆိုဖာ လုပ်လိုက်ကြတော့...။

ချစ်သူစစ်ကို ရှာသော ကောင်မလေးတွေ... ကောင်လေးတိုင်းကို မချစ်နှင့်။ ဖီလိုဆိုဖာကိုသာ ချစ် ...။

ဘယ့်နှယ်လဲ ...။

ပလေတိုးကြီး၏ စကားကို နားထောင်ကြည့်ကြပါဦး။

‘အချစ်ဆိုသည်မှာ အလှတရား၌ မီးရှူးသန့်စင် ဖွားမြင်မှု၏ အစိုအညှောက် စတင် ထွက်ခြင်းကိစ္စ ဖြစ်သတည်း။ ကိုယ်ဝန်ရှိနေသော အတ္တဇီဝ (soul) များသည် ပညာနှင့် ပါရမီ မင်္ဂလာကို သန္ဓေလွယ်ထားကြလေသည်။’

မြန်မာ့နား၌ မည်သို့ ရှိမည် မသိ။ မြန်မာ့စိတ်၌ မည်သည့် နိမိတ်ပုံ ထွက်မည် မသိ။ သူရိုဥရောပသား စာပေသမားတွေ အလွန်ကြိုက်လှသော စကားများ ဖြစ်၏။

ဥရောပကဗျာဆရာ အချို့ဆိုလျှင် အထက်ပါ စကားမျိုးကို ကြိုက်လှလွန်း၍ (မိမိတို့ကို တွယ်ထားသည်ကို မေ့ပြီး) ပလေတိုးကြီးကို ကိုးကွယ်ကြသည်။

ကဗျာဆရာ မဟုတ်သူများ အကြား၌ပင် ‘ပလေတိုးနစ်လပ်(စ်)’ (Platonic love) ခေါ် ပလေတိုးအချစ်ဝါဒ ဟူသော စကား ထင်ရှားလာခဲ့သည်။

မိန်းမနှင့် ယောက်ျား ချစ်ကြပြီဆိုလျှင် ကာမဂုဏ်အချစ်သာ ဖြစ်သည်။

ကာမ ဟူသော စကား၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ အာရုံတရားတို့ကို လိုလားတောင့်တခြင်း၊ အာရုံတရားတို့၌ မွေ့လျော်ပျော်ပါးခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ မျက်စိကာမ၊ နားကာမ၊ နှာခေါင်း ကာမ၊ လျှာကာမ၊ ကိုယ်ကာမဟု ကာမဓာတ် ငါးပါး ရှိသည်။

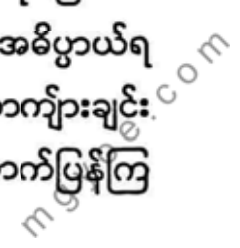
ကာမလောက၊ ကာမဘုံ ဆိုသည်မှာ အာရုံတရားတို့ကို လိုလားတောင့်တနေသူ တွေ၊ အာရုံတရားတို့၌ မွေ့လျော်ပျော်ပါးသူတို့ နေရာလောက၊ နေရာဘုံ ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓက ကာမဆယ့်တစ်ဘုံ ရှိသည်ဟု တိတိကျကျ ဟောပြောသည်။ လူ့ဘုံဆိုသည်မှာ ကာမ ဆယ့်တစ်ဘုံတွင်ပါသော ဘုံတစ်ခု ဖြစ်သည်။

မိန်းမနှင့် ယောက်ျား ချစ်ကြလျှင် ကာမငါးမျိုးလုံး ပါဝင်သည်။ ချစ်ခြင်းအစ မျက်စိက ဟု ဆိုကြသည်။ မျက်နှာလေးကို ချစ်သည်။ ကိုယ်လေးကို ချစ်သည်။ ဟန်အမူအရာလေးကို ချစ်သည်။ အသံလေးကို ချစ်သည်။ ကိုယ်သင်းနဲ့လေးကို ချစ်သည်။ နောက်... အဲ ... ဆက် မပြောတော့ပါ။ လူတိုင်း သိသည်။

‘ပလေတိုး အချစ်ဝါဒ’ ဆိုသည်မှာ မိန်းမနှင့် ယောက်ျားတို့ ကာမငါးမျိုး မပါဘဲ ချစ်သော အချစ် ဟူသတည်း။ အာရုံငါးပါးချစ်မှ လွန်သောအချစ် ဟူသတည်း။

ယုံ၊ မယုံမှာ သင့်အလိုအတိုင်း ရှိပါစေတော့။
ပလေတိုးနစ် အချစ်က သိပ်ကိစ္စမရှိ။

‘ပီးဒရက်စတီ’ (Paederasty) ခေါ် အချစ်မျိုးကမူ တော်တော် ကိစ္စရှိသည်။ ပီးဒရက်စတီ ဆိုသော စကားမှာ စကားနှစ်လုံး ပေါင်းထားသော စကားတစ်လုံး ဖြစ်၏။ ‘ပီးဒက်(စ်)’ (Paidos) ဆိုသော ခေါ်မစကားလုံးမှာ ယောက်ျားကလေးငယ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ သည်။ ‘အီရင်’ (eran) ဆိုသော စကားက ချစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ယောက်ျားချင်း မဟုတ်တရုတ် ချစ်သော အချစ် ဖြစ်၏။ ယခုကာလ သူတို့နိုင်ငံတွေတွင် ဖောက်ပြန်ကြ

သော 'ဂေး' တို့၏ အချစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ အနည်းငယ် ကွာသည်မှာ ပီးဒရက်စတီ အချစ်၌ ယောက်ျားကြီးကြီးက ယောက်ျားလေးငယ်ငယ်ကို ချစ်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

အထက်တွင် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အချစ်အမျိုးမျိုးကို ဖွင့်ဆိုရာ၌ ခန္ဓာကိုယ်အလှ များကို ချစ်ခြင်းအကြောင်း ပလေတိုးကြီးက ရေးခဲ့သည်။ ပလေတိုးတို့ ငယ်စဉ်က ခေါမ ပညာတတ်တွေ ကြားတွင် ပီးဒရက်စတီအချစ် ခေတ်စားခဲ့သည်။

စပါတားဟု ခေါ်သော ခေါမနယ်တစ်ခု၏ လူတို့ကြားတွင်လည်း ပီးဒရက်စတီ အချစ်ဝါဒ ကျင့်သုံးသော ဂိုဏ်းတစ်ခု ရှိခဲ့ဖူးသည်။

ပလေတိုးကြီးက သူ၏ ဆင်ပိုးဇီယင်ကျမ်းတွင် 'Orthospaiderastein' ဟူသော စကားကို သုံးခဲ့သည်။ အချစ်စစ် အချစ်မှန်ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်နေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း နှောင်းခေတ်တို့၌ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော လိင်တူချစ်ဂိုဏ်း အသီးသီးတို့အတွက် ပလေတိုးကြီး ၏ ကျမ်းပါ စကားတို့သည် အဆိပ်ပင် ရေလောင်းပေးသည်ဟု အပြစ်တင်သူက တင်ကြ သည်။

အမှန်ကားပလေတိုးကြီးသည် ဤသို့မညစ်ပတ်ပါ။ သူက သန့်ရှင်းချင်လွန်း၍ပင် ခက်နေသည်။

ပလေတိုးကြီးကား စာရိတ္တပြုပြင်ရေးသမားကြီး ဖြစ်သည်။ ကဗျာကို သူ တိုက်ခိုက် နေသည်မှာ ကဗျာက စာရိတ္တကို ပျက်စေသည်ဟု သူ ယုံကြည်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ကဗျာဆိုသည်က လူ့သဘာဝအကြောင်းတွေရေးသည်။ လူ့သဘာဝမှာက အကောင်း ရော၊ အဆိုးရော ရှိသည်။ သည်တော့ ကဗျာမှာ အကောင်းရော၊ အဆိုးရော ပါနေသည်။ ဤသည်ကို သူ မကြိုက်။

ကဗျာဟူသည် အလှစစ်ကိုသာ ရေးရမည်။ အလှစစ် ဆိုသည်မှာလည်း ကောင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ကောင်းခြင်း၊ မြတ်ခြင်း ဆိုသည်မှာလည်း အမှန်တရား (ဝါ) ပညာ ဖြစ်သည်။ အမှန်တရား (ဝါ) ပညာ ဆိုသည်မှာ ဖီလိုဆိုဖီသာ ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ဖီလိုဆိုဖီသာလျှင် ကဗျာစစ်၊ ကဗျာမှန်၊ ကဗျာကောင်း။ ကဗျာဆရာ အစစ်၊ ကဗျာဆရာအမှန်၊ ကဗျာဆရာအကောင်း ဆိုသည်မှာလည်း ဖီလိုဆိုဖီသာ ဖြစ် သည်။ အခြားသူတွေ မဖြစ်။

အမှန်တရား (ဝါ) ပညာ ဆိုသည်မှာလည်း အာရုံသိသဘောလွန် အစစ်အမှန် တည်း။

ထားပါတော့...။ အာရုံသိသဘောလွန် အစစ်အမှန်ကို မည်သို့ သိရမည်နည်း။

ပညာ ဆိုသည် သိ-ပယ်-ဆိုက်-ပွား ဟူသော ကိစ္စလေးရပ်ရှိကြောင်း မြန်မာက သိသည်။ ဤကိစ္စလေးရပ် တစ်ပြိုင်နက် ပြီးစေသော 'မဂ္ဂ' ခေါ်လမ်း (ဝါ) နည်းတိတိကျကျ ရှိကြောင်းလည်း မြန်မာက သိသည်။

ဤလမ်း (ဝါ) နည်း ကိစ္စ၌မူ အနောက်နိုင်ငံ ဖိလိပိုင် အများနည်းတူ ပလေတိုး
ကြီးလည်း ဘာမျှ ရေရေရာရာ မပြောနိုင်။ ပလေတိုးကြီးက သင်္ချာပညာ၊ အထူးသဖြင့်
ဂျီအိုမက်တြီပညာကို လက်ညှိုးထိုးပြ၏။ အဲသည်ဟာနှင့် အမှန်တရားကို ရှာ ...။

ဘုရားသခင်သည် ဂျီအိုမက်တြီပညာရှင်ကြီးဟု ပလေတိုးကြီးက ဆိုသည်။

ထိုမျှမက သူဖွင့်ထားသော ကျောင်းအဝင်အဝတွင် ပလေတိုးကြီးက စာတန်း
ထိုးထား၏။

“A geometretos medeis eisito”

“ဂျီအိုမက်တြီပညာ မတတ်သူ မဝင်ရ” ဟူသတည်း။

(၂၀)

မိမိ၏ ကျောင်းဝင်းအတွင်းသို့ ဂျီအိုမက်တြီပညာ မတတ်သူ မဝင်ရဟု တားမြစ်ထားသူ ပလေတိုးကြီးကား နှလုံးသား ခြောက်ကပ်ကပ်နှင့် ကဗျာမဆန်သူ၊ အလှအပကို လျစ်လျူရှု သူဟု ထင်ဖွယ်ရာ ရှိသည်။

အမှန်ကား ပလေတိုးကြီး၏ နှလုံးသားမှာ ခြောက်ကပ်ကပ်ကြီး မဟုတ်ပါ။ သူသည် ချစ်တတ်သူကြီး၊ အလှအပ မြတ်နိုးသူကြီးတစ်ဦး ဖြစ်ကြောင်း အထက်၌ ကျွန်တော် ဆိုခဲ့ ပြီးပြီ။ ယခု တစ်မျိုး လှည့်ပြောရဦးမည်။

ပလေတိုးကြီးကား သူ့နည်း၊ သူ့ဟန်နှင့် ကဗျာဆန်သူကြီး ဖြစ်လေသည်။ သူ့ကျောင်း ကို နာမည်ပေးထားပုံကို ကြည့်ပါ။

ကျောင်းဟုကျွန်တော်ဘာသာပြန်လိုက်သော သူ့နေရာကို 'အကေးဒီး(မ်)' (Academe) ဟု နာမည်ပေးထားသည်။ ဤစကားမှ ဆင်းသက်လာသော 'အကေးဒမီ' (Academy) ကို ယခုအခါ၌ ကျောင်းဟု ဘာသာပြန်ကြသည်။ အချို့က တက္ကသိုလ် ဟူသော အနက်ကို ယူကြ သည်။ အဆင့်မြင့်သော ပညာများကို သင်ပေးရာ၊ သင်ယူရာဟု အဓိပ္ပာယ် ရှိလာခဲ့သည်။

အကေးဒီး(မ်) ဟူသော စကားမှာလည်း မူလ ခေါ်မစကား 'အကေးဒီးမက်(စ်)' (Akademos) မှ ဆင်းသက်လာသည်။ အကေးဒီးမက်(စ်) ဆိုသည်မှာ တောအုပ်ကလေး ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် 'ဂရူး(စ်)' (grove) ဟု ခေါ်သည်။ ရိုးရိုးတောအုပ်ကလေး မဟုတ်။ တန်းစီညီညာသော အပင်တို့ ပေါက်နေပြီး အောက်ခြေမှာ ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်း မရှိဘဲ ရှင်းသန့်နေသော တောအုပ်ကလေး။ တောသန့်သန့်လေး...။ နှလုံးမွေ့လျော် ပျော်ဖွယ်ရာ ဖြစ်သော တောသန့်သန့်လေး...။

တောသန့်သန့်လေးများအကြောင်းကို ကျွန်တော်တို့ မြန်မာများ ဗုဒ္ဓစာပေတွေ မှာ မကြာခဏ တွေ့ကြရသည်။ မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်တိုင်နှင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကဲ့သို့သော ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့က တောသန့်သန့်လေးများကို ချီးမွမ်းနှစ်သက်ကြ သည်။ ဤကဲ့သို့သော တောသန့်သန့်လေးများသည် နှလုံးမွေ့လျော် ပျော်ဖွယ်ရာ ရှိသည်။

နှလုံးမွေ့လျော် ပျော်ဖွယ်ရာ ဟူသော စကားကိုလည်း ကျွန်တော်တို့ ငယ်ငယ် မင်္ဂလသုတ်တော်ကို သင်စဉ်က စတွေ့ဖူးသည်။

အာရာမေ- နှလုံးမွေ့လျော် ပျော်ဖွယ်ရာဖြစ်သော... ဟု ဇေတဝန်ကျောင်းတော် ကြီးကို ချီးမွမ်းထားသည် မဟုတ်ပါလော။

ကြီးပြင်းလာ၍ ဗဟုသုတ ရှာမှီးသောအခါမှာ အာရာမော (Aramo) ဟူသည့် ပါဠိဘာသာစကား၏ အဓိပ္ပာယ်မျိုးစုံကို သိရလေသည်။

အာရာမော ဆိုသည်မှာ နှလုံးမွေ့လျော် ပျော်ဖွယ်ရာ ဖြစ်ခြင်း၊ နှလုံးမွေ့လျော် ပျော်ဖွယ်ရာကောင်းသော တောဥယျာဉ်၊ Park ဟုခေါ်သော တောတောင်ရေမြေ ဥယျာဉ်၊ တောတောင်ရေမြေ ဥယျာဉ်တို့ ဝန်းပတ်ရံထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျောင်းတော်၊ ဘုရားသခင် နှင့် သံဃာတော်မြတ်တို့ သီတင်းသုံးရာ ဝိဟာရကျောင်းတိုက် ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်များစွာ ရသည်။

အနာထပိဏ်သူဌေးသည် မြတ်စွာဘုရား စံတော်မူရန် ကျောင်းတော်နေရာ ရွေးစဉ် က နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ် နေရာကို စေ့စေ့စပ်စပ် သေသေချာချာ စဉ်းစားတွက်ဆ မြွက်ဟ ပြီးမှ ဇေတမင်းသား ပိုင်သော တောဥယျာဉ်ကို မြေအကျယ် ရှိသမျှ ငွေသားဖုံး၍ ဝယ်ယူခဲ့ သည်။

ကပိလဝတ်ပြည်သို့ မြတ်စွာဘုရား ကြွတော်မူစဉ်ကလည်း ခမည်းတော်မင်းကြီး သည် နိဂြောဓမင်းသား ပိုင်သော တောသန့်သန့် ဥယျာဉ်၌ ကျောင်းတော်ဆောက်၍ စံစေ တော်မူခဲ့သည်။

ဤကဲ့သို့သော အကြောင်းကြောင့် မြတ်စွာဘုရား စံတော်မူခဲ့သော ကျောင်းတော် ကြီးများ၏ မြန်မာခေါ် အမည်များ၌ 'ရုံ' နှင့် 'ဝန်' ဟူသော စကားများ ပါနေသည်။ ရုံကား အာရာမောမှ ဆင်းသက်လာပြီး ဝန်ကား 'ဝန' ဟူသောစကားမှ ဆင်းသက်လာသည်။ ဝန ဟူသည်မှာ တော (ဝါ) တောအုပ်ပင် ဖြစ်လေသည်။

ဇေတဝန် ဟူသည်မှာ ဇေတဝန် (Jatavanam) ဇေတမင်းသား၏ ဥယျာဉ်တော် သန့်သန့်၌ ဆောက်ထားသော ကျောင်းတော်ကြီး။ ဝေဠုဝန်ဟူသည်ကား ဝေဠုဝန် (Veluvanam) ဝါးတော ဥယျာဉ်သန့်သန့်၌ ဆောက်ထားသော ကျောင်းတော်ကြီး။ နိဂြောဓ ဟူသည်ကား (bayan) ဟုခေါ်သည့် ပညောင် (ပျင်ညောင်) ပင် ဖြစ်သည်။ နိဂြောဓရုံ ဆိုသည်ကား နိဂြောဓ + အာရာမော = နိဂြောဓာရာမော (Nigrodharamo) မှ ဆင်းသက်လာသည်။

ပညောင်ပင်တောအုပ်၊ ပညောင်ပင်တောအုပ် အလယ်၌ ဆောက်ထားသော ကျောင်းတော်ကြီး ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

ဪ... ပညာနယ်မြေ ဟူသည် တောသန့်သန့်သဘော အဓိပ္ပာယ်ရသည့် အာရာမော၊ ဝန်တို့နှင့် အစဉ်ဆက်သွယ်နေပါတကား။ ထို့ကြောင့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကို ကံ့ကော်တော၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်ကို တမာတော၊ မော်လမြိုင်တက္ကသိုလ်ကို စုံမြိုင်တော၊ ဆေးတက္ကသိုလ် (၂) ကို ပန်းစွယ်တော်တောဟု ခေါ်နေကြသည်မှာ သင့်လျော်ပါပေ၏။ အစဉ်အလာနှင့် ညီပါပေ၏။ ကျက်သရေမင်္ဂလာ ရှိပါပေ၏။

ပလေတိုးကြီးသည်လည်း ဤအတိုင်း တွေးခဲ့ဟန်တူသည်။

သူ ပညာပေးသော နေရာကို အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သူက အကေးဒီး(မ်) ဟု အကေးဒီးမက်(စ်)ကို ညွှန်းပြီး နာမည်ပေးခဲ့သည်။ အကေးဒီးမက်(စ်)မှာ ပလေတိုးကြီးတို့မတိုင်မီ ပဝေသဏီခေတ်ကတည်းမှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ခေါ်မဂန္ထဝင် စာပေမှ တောအုပ်ကလေးတစ်ခု၏ အမည် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ပလေတိုးကြီးကို ကဗျာဆန်သည်ဟု ကျွန်တော် ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ပလေတိုးကြီး၏ အကေးဒီးမ်မှာ အမှန်ပင်လျှင် အေသင်မြို့အနီး၌ ရှိသော တောအုပ်ကလေး ဖြစ်သည်။

အများ သိကြသည့်အတိုင်း ခေါ်မနိုင်ငံမှာ မြေထဲပင်လယ်တွင်း၌ ရှိသည်။ မြေထဲပင်လယ်မှာလည်း အလွန်လှပ ပြာမှောင်သည့် ပင်လယ်တစ်ခု ဖြစ်လေသည်။ ထိုဒေသ၏ ရာသီဥတုကိုလည်း မြေထဲပင်လယ် ရာသီဥတုဟုပင် ခေါ်သည်။ မြေထဲပင်လယ် ရာသီဥတုမှာ သမမျှတပြီး သာယာသော ရာသီဥတု ဖြစ်လေသည်။ ဆောင်းတွင်း၌ နွေးထွေးပြီး စွတ်စိုသည်။ နွေ၌ ပူ၍ ခြောက်သွေ့သည်။ အပူပိုင်းဇုန်နှင့် အအေးပိုင်းဇုန်တို့မှ ရာသီဥတုတို့နှင့် နှိုင်းစာလျှင် မြေထဲပင်လယ် ရာသီဥတုမှာ မျှတသာယာသည်ဟု ဆိုရမည်။ စပျစ်ပင်၊ လိမ္မော်ပင်၊ ပန်းသီးပင်၊ မက်မွန်ပင်၊ သံလွင်ပင်တို့ ပေါက်ရောက်၍ စိမ်းစိုလှပသည်။ တောင်ထူထပ်၍ ကျွန်းများလည်း ပေါများသည်။ တောတောင်တို့သည် ပြာလှဲသော ပင်လယ်နှင့် ပန်ဟပ်လျက် သဘာဝရှုခင်း လှပပါပေသည်ဟု ယနေ့တိုင် ကမ္ဘာ၌ ထင်ရှားသည်။

လှပသော ရှုခင်း၊ များသောအားဖြင့် ကြည်လင်သော ကောင်းကင်၊ ပြာလွင်သော ပင်လယ်၊ သာယာသော ရာသီဥတု စသည့် ပတ်ဝန်းကျင်တို့သည် တွေးမှု၊ ကြံမှု၊ ဆင်ခြင်မှု၊ ဆွေးနွေးပြောဆိုမှုတို့ကို လှုံ့ဆော်အားပေးသည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် ပတ်ဝန်းကျင်သည် ပညာဆည်းပူး နှိုးနှောဖလှယ်မှုအတွက် အခြေအနေကောင်းများကို ပေးသည်။

ပညာဆည်းပူး ရှာမှီးသော နေရာကို မြန်မာဘာသာဖြင့် ကျောင်း ဟု ခေါ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် စကူး(လ်) (School) ဟု ခေါ်သည်။ ကျောင်းဖြစ်စေ၊ စကူး(လ်)ဖြစ်စေ ယခုခေတ်လူတို့က အဆောက်အအုံအဖြစ်သာ မြင်သည်။ ကျောင်းကိုမူ ထားပါတော့။

m g y o e . c o m

စကား(လ်) ဆိုသည်မှာ မူလက အဆောက်အအုံ မဟုတ်။ ကိုင်၍၊ တွယ်၍၊ မြင်၍ ပင် ရစကောင်းသော အရာ မဟုတ်။

စကား(လ်) ဟူသော စကားမှာ ခေါ်မစကား 'ဆကိုလီ' (Schole) မှ ဆင်းသက်လာသည်။ ဆကိုလီ ဆိုသည်မှာ 'နားနေအားလပ်ချိန်'ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ကိစ္စမြားမြောင် လူတို့ဘောင်ဟု ဆိုရသော်လည်း လူ၌ နားနေ အားလပ်ချိန်များ ရှိသည်။ ထိုနားနေ အားလပ်ချိန်၌ အသိဉာဏ်ရှိသူသည် ပညာဆည်းပူး ရှာမှီးခြင်း၌ အသုံးပြုသည်။ ခေါ်မ စကား ဆကိုလီကို မင်္ဂလာတရားတော်မှ 'ကာလေနဓမ္မဿဝနံ' ဟူသော စကား၊ 'ကာလေန ဓမ္မသာကတ္တာ' ဟူသော စကားများနှင့် နှိုင်းယှဉ် စဉ်းစားအပ်သည်။ ကာလေန- တင့်အပ် လျှောက်ပတ်သောအခါ၌၊ ဓမ္မဿဝနဉ္စ- တရားတော်ကို နာရခြင်းလည်း တစ်ပါး...။ ကာလေန- တင့်အပ်လျှောက်ပတ်သော အခါ၌၊ ဓမ္မသာကတ္တာ စ- တရားတော်ကို ကောင်းစွာ ဆွေးနွေးမေးမြန်းခြင်းလည်း တစ်ပါး...။ ထိုနှစ်ပါးသည် မင်္ဂလာတရား နှစ်ပါး ဖြစ်လေ သည်။

ခေါ်မတို့သည် နားနေအားလပ်သည့် အချိန်၌ ဖီလိုဆိုဖီ ဟောပြောမှုကို နားထောင် ခြင်း၊ ဖီလိုဆိုဖီကို ဆွေးနွေးမေးမြန်းခြင်း ပြုလုပ်ကြသည်။ သူတို့နည်းနှင့်သူတို့ မင်္ဂလာပါ တည်း။

ဪ... အားလပ်ချိန် ဟူသည်မှာလည်း ပညာကိစ္စအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ် လေစွတကား။

လှပကြည်လင် သာယာသော ပတ်ဝန်းကျင်ရှိသည့် သူ၏ အကေးဒီး(မ်) တော သန့်သန့်လေးတွင် ပလေတိုးကြီးက ဖီလိုဆိုဖီများ ဟောကြား သင်ပြပေးသည်။ သူတပည့် များက နာကြားကြသည်။ ဆွေးနွေး မေးမြန်းကြသည်။

ပလေတိုးကြီး မကွယ်လွန်မီ နှစ် ၂၀ ခန့်၊ ပလေတိုးကြီး အသက် ၆၀ ခန့်၊ ခရစ် မပေါ်မီ နှစ် ၃၆၇ တွင် လှပကြည်လင် သာယာသော အကေးဒီး(မ်) တောသန့်သန့် ပညာစခန်း ဆီသို့ လူငယ်တစ်ဦး ရောက်လာခဲ့သည်။

သူ့အသက်က ၁၇ နှစ် ...။

သူ့နာမည်က အရစ္စတိုတယ်(လ်) (Aristotle) ...။

(၂၁)

၁၇ နှစ်သားအရွယ် အရစ္စတိုတယ်(လ်)သည် ပလေတိုးကြီးထံ ရောက်လာချိန်၌ ပလေတိုးကြီးကား အသက် ၆၀ ရှိနေပြီ။

ပလေတိုးကြီးက အသက် ၈၀ ၌ ကွယ်လွန်သည်။ ပလေတိုးကြီး ကွယ်လွန်သော နှစ်ကို အချို့က ဘီစီ နှစ် ၃၄၇ ဟုလည်းကောင်း၊ အချို့က ၃၄၉ ဟုလည်းကောင်း ဆိုကြသည်။

ဘီစီ နှစ် ၃၃၅ ခုနှစ်တွင် အရစ္စတိုတယ်(လ်)ကလည်း သူ့ကိုယ်ပိုင်ကျောင်း 'လီစီးအင်' (Lyceum) ကို တည်ထောင်သည်။ ထိုအချိန်တွင် အရစ္စတိုတယ်(လ်)၏ အသက်မှာ ၅၉ နှစ် ရှိနေပေပြီ။ ဪ... အသက် ၅၉၊ ၆၀ ဆိုသည်မှာ ပညာရှင်တို့အတွက် အရွယ်ကောင်းပါတကား။ ပညာစုသောအရွယ် ကျော်လွန်သော ပညာပေးသည့် အရွယ်ပါတကား။ ပညာပေးသူတို့၏ အရွယ်ကောင်းပါတကား။

အရစ္စတိုတယ်(လ်)၏ ကျောင်း လီစီးအင်မှာ တောသန့်သန့်လေး တစ်ခုပင် ဖြစ်ပြီး အေသင်မြို့ အက်ပိုလိုးနတ်ကွန်း 'အက်ပိုလိုး' (Apollon) အနီးတွင် ရှိသည် ဆို၏။ အက်ပိုလိုး (Apollo) ကား ဂီတ၊ ကဗျာ၊ ဗေဒနှင့် ဆေးပညာတို့ကို စိုးသော နတ်ဟု ခေါ်မတို့ ယုံကြည်ကြသည်။

အရစ္စတိုတယ်(လ်)သည် ပလေတိုးကြီး၏တပည့် ဖြစ်သော်လည်း ဒဿနအမြင်တွင် ပလေတိုးကြီးနှင့် အခြားနားကြီး ခြားနားလှလေသည်။

ပလေတိုးကြီးက သင်္ချာနည်း တွေးခေါ်သည်။ သူ့အတွေးများက အကောင်အထည် ခြပ်မဲ့သော သဘောတရားများ၌ ကျက်စားသည်။ သူ့အတွက် အမှန်တရား ဆိုသည်မှာ လူနားလည်ရန် ခက်လှသော အာရုံသိလွန်သဘော ဖြစ်သည်။

mgyoe.com

အရစ္စတိုတယ်(လ်) တွေးခေါ်ပုံက ဇီဝဗေဒ ဆန်သည်။ သူ့အတွေးများက ပကတိ ထင်ရှားရှိပြီးသော သဘာဝတရားတို့၌ ကျက်စားသည်။ ကိုယ်တွေ့၊ လက်တွေ့ စမ်းသပ် ရှုမြင် လေ့လာနိုင်မှုကို သူ အားထားသည်။ အကောင်အထည် ခြပ် မည်မည်ရရ ထင်ရှားရှိသော သဘောနှင့်သာ သူ ဆက်ဆံလိုသည်။

ပလေတိုးကြီးနှင့် အရစ္စတိုတယ်(လ်)တို့ နှစ်ဦးကြား ခြားနားမှုကို သိလိုလျှင် သူတို့ နှစ်ဦး၏ စိတ်၌ ယူထားသော အမှန်တရားသဘော၏ နိမိတ်ပုံချင်း ယှဉ်နှိုင်းကြည့်ရာသည်။

ပလေတိုးကြီး၏ နိမိတ်ပုံကား တြိဂံကဲ့သို့သော ဂျီအိုမက်တြီ သဏ္ဍာန်တစ်ခု ဖြစ် သည်။ အရစ္စတိုတယ်(လ်)၏ နိမိတ်ပုံကား မြင်းကဲ့သို့သော သက်ရှိသတ္တဝါတစ်ကောင်ပုံ ဖြစ်လေသည်။

မြန်မာလို ရှင်းရှင်းလေး ပြောလျှင် ပလေတိုးကြီးနှင့် အရစ္စတိုတယ်(လ်)တို့သည် 'စရိုက်' မတူကြပါ။ အတွေးစရိုက်၊ ဉာဏ်စရိုက်၊ အသိစရိုက် မတူကြပါ။

ပလေတိုးကြီးနှင့် အရစ္စတိုတယ်(လ်)တို့သည် ဆရာ တပည့်ဖြစ်သော်လည်း စရိုက်မတူကြသဖြင့် ဒဿနအမြင်တွင်လည်း မတူကြပါ။

ဒဿနအမြင်ဟူသော စကားကို သုံးမိတော့ ဒဿနိကဗေဒဟု မြန်မာလို ဘာသာ ပြန်ထားသော ဖီလိုဆိုဖီပညာအကြောင်း ဤနေရာ၌ အကျဉ်း ရှင်းပြသင့်ပြီ ထင်ပါသည်။

ဤဆောင်းပါး၏ အခန်း ၁၈ တွင် ဖီလိုဆိုဖီ ဆိုသည်မှာ ပညာရှိသော ချစ်ခြင်း၊ ပညာရှိစွာ ချစ်သည်၊ ပညာကိုချစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရကြောင်း ကျွန်တော် ရေးခဲ့သည်။ စကားလုံး၏ မူလ အရင်းအမြစ် အဓိပ္ပာယ်ကို သိစေလို၍ ရေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မူလ အရင်းအမြစ် အဓိပ္ပာယ် ဆိုသည်မှာ သိထိုက် သိအပ်ပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ မူလ အရင်းအမြစ် ကို လိုက်သဖြင့် အသိဉာဏ် တိုးသည်များ ရှိခဲ့ပါသည်။

တစ်ချိန်က စကြဝဠာ ဆိုသော စကားလုံးနှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသန အသေးစား လုပ်ခဲ့ဖူးသည်။ စကြဝဠာအကြောင်း စဉ်းစားတော့ လဟာပြင် အာကာသကြီးက ပါလာ သည်။ အာကာသကြီး ပါလာတော့ အာကာသတွင်းမှ ကြယ်တွေ ပါလာသည်။

ကြယ်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် စတား ဟု ခေါ်သည်။ လက်တင်ဘာသာက စတယ်လာဟု ခေါ်သည်။ လက်တင်ဘာသာမှာလည်း သက္ကတ၊ ပါဠိတို့ကဲ့သို့ပင် 'အင်ဒို- ဥရောပ' (Indo-European) မိသားစုဝင် ဘာသာစကား ဖြစ်သည်။

စတား၊ စတယ်လာတို့၏ အရင်းအမြစ် မူလစကားမှာ သက္ကတမှ 'စတာရာ' (Stara)၊ သို့မဟုတ် 'တာရာ' (Tara) ဖြစ်လေသည်။ ဪ- တာရာသည် ကြယ် (ဝါ) ကြယ်အစု ဖြစ် ကြောင်း မြန်မာကလည်း အသိသာ။ မြန်မာစကား ဖြစ်နေသော တာရာနှင့် အင်္ဂလိပ် စကား စတားတို့မှာ လက်စသတ်တော့ အတူတူပါတကား။

ဖန်ဆင်းတတ်သော တန်ခိုးရှင်နှင့် ပတ်သက်လာလျှင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၌ ‘ဒဗိုင်း’ (Divine) ဟူသော စကားရှိသည်။ ဒဗိုင်းသည် လက်တင်ဘာသာစကား ‘ဒီဗတ်(စ်)’ (Divus) မှ ဆင်းသက်လာသည်။ ဒီဗတ်(စ်)မှာလည်း အင်ဒို-ဥရောပစကားအဖြစ် ‘ဒီးဝေါ(စ်)’ (Deivos) မှ ဆင်းသက်လာသည်။ သက္ကတနှင့် ပါဠိဘာသာတွင် ‘ဒေဝေါ’ (devo) ဟု ခေါ်သည်။ မြန်မာတို့ ကောင်းစွာသိသော ဒေဝဟူသည့် နတ်တည်း။ ထို့ကြောင့်လည်း ခေါ်မမှ ဂျေ(ဒ်)တွေကို ကျွန်တော်က နတ်တွေဟု ဘာသာပြန်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ နောက်တစ်ဆင့် ဆက်လိုက်လျှင် ဒီးဝေါ(စ်)တို့ ဒေဝေါတို့မှာ ‘ဒီဇ’(Deja) မှ ဆင်းသက်လာသည်။ ဒီဇ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ တောက်ပသည်၊ ဝင်းလက်သည်၊ အရောင်ထွက်သည်ဟု ရသည်။ မြန်မာတို့ကမူ ‘တေဇ’ဟု သိထားသည်။ မီး၊ ဘုန်း၊ တန်ခိုးဟု နားလည်ကြ၏။

မြန်မာတို့က စကြဝဠာဟု အသံထွက်သော စကားမှာ သက္ကတဘာသာ၌ ‘စကရဝါဠ’ (Cakra-vala) ဟု လည်းကောင်း၊ ပါဠိ၌ ‘စက္ကဝါဠ’ (Cakkavala) ဟုလည်းကောင်း အသံထွက်သည်။ အင်္ဂလိပ်က စကြဝဠာကို ‘ယူနီဗာတ်(စ်)’ (Universe) ဟု ခေါ်သည်။ ယူနီဗာတ်(စ်)မှာလည်း လက်တင်ဘာသာ ‘ယူနီဗားဆက်(စ်)’ (Universus) မှ ဆင်းသက်လာသည်။ ယူနီ ဆိုသည်မှာ ‘တစ်ခု’ ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ဗားဆက်(စ်) ဆိုသည်က ‘ရှေးရှု၍ လည်သည်’ ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ အားလုံး အတူတကွ တစ်နေရာဆီ ရှေးရှုလည်သည်မှာ ‘စက်ဝန်း’ သာ ဖြစ်သည်။ စက်ဝန်းကို သက္ကတ၌ စကရ၊ ပါဠိ၌ စက္က ဟု ခေါ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်သက်သက်အရပင် ယူနီဗာတ်(စ်)နှင့် စကြဝဠာမှာ တူနေပြီ။ ထိုမျှမက ယူနီဗားဆက်(စ်)မှ ‘ဗားဆက်(စ်)’ ဆိုသော စကားနှင့် စကြဝဠာမှ ‘ဝဠာ’၊ စကရ-ဝါဠမှ ‘ဝါဠ’ ဟူသော စကားတို့မှာ ဆွေမျိုးအရင်းကြီး ဖြစ်ကြသည်။ လက်တင်စကား ဗားဆက်(စ်)၊ ‘ဗားထရီ’ (Vertere) တို့ကား လည်သည် (to turn) ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ သက္ကတမှ ဝါလ၊ ဝါဒ (Vada) တို့မှာလည်း စက်ဝန်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိပြန်သည်။ ထိုစကားအားလုံး၏ အင်ဒို-ဥရောပ အရင်းအမြစ် ‘ဝရီ’ (vri) ကား လွှမ်းခြုံသော၊ ဝန်းဝိုင်းသော၊ ပတ်လည်သော၊ ထိန်းကွပ်သော သဘော အနက်များ ပေးသည်။

အာကာသ (Space) အတွင်း၌ လည်းကောင်း၊ အချိန် (time) အတွင်း၌ လည်းကောင်း ပတ်ဝန်းခံထားရသည်။ နယ်နိမိတ် ဝန်းပတ် သတ်မှတ်ခံရသည်ဟုလည်း အဓိပ္ပာယ်ရသေးသည်။ သည်အတိုင်း ကြည့်လျှင် သူစိမ်းတစ်ရံဆံ ထင်ကြရသော ‘ယူနီဗာတ်(စ်)’ ဆိုသော စကားနှင့် ‘စကြဝဠာ’ဟူသော စကားတို့မှာ ဆွေမျိုးအရင်းကြီးပါတကား။

တွေးခေါ် မြော်မြင်တတ်သော လူသည် မိမိ သိရှိချက်တို့ကို စကားလုံးလေးများနှင့် မှတ်တမ်းတင်ထားကြသည်။ ထို့ကြောင့် စကားလုံးလေးများသည် သာမန် အမှတ်အသားလေးများ မဟုတ်၊ ‘ပညာသိုက်’ လေးများ ဖြစ်ကြသည်။ စကားလုံးလေးများကို ရှိသေ

ရသည်။ လေးစားရသည်။ ဪ... မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုက စာတစ်လုံး ဘုရားတစ်ဆူ ဟု ဆိုထားသည် မဟုတ်ပါလော။ ဆိုထိုက်ပါပေ၏။

စကားလုံး ဆိုသည်မှာ 'လူပိုင်' ဖြစ်သည်။ တိရစ္ဆာန်တို့ မပိုင်။ မပိုင်ထိုက်။

ဖီလိုဆိုဖီကို လေ့လာသော စကားလုံးလေးများကို ဂရုစေ့ထားရသည်။ စကား နောက်တရားပါဟူသော မြန်မာပညာရှိ စကားသည် လေးနက်လှပါ၏။ အဓိပ္ပာယ် ကြီးမား လှပါ၏။

မူလ အကြောင်းအရာဆီ ပြန်သွားပါမည်။

ဖီလိုဆိုဖီ ဆိုသည်မှာ ပညာကို ချစ်သည်၊ ပညာကို ချစ်ခြင်း... ဟု မူရင်းအမြစ် အဓိပ္ပာယ် ရှိသည်။

ကာမဘုံသား လူသည် ကာမချစ်တွေနှင့် မကင်း။ သို့ရာတွင် လူသည် တိရစ္ဆာန် မဟုတ်သဖြင့် (ဝါ) အိပ်၊ စား၊ ကာမ ထိုသုံးဝနှင့်သာ မနေသဖြင့် ကာမအာရုံတွေအပြင် သူ့မှာ ချစ်စရာတွေ ရှိနေသေးသည်။ လူ၏ အမြင့်မြတ်ဆုံး အရည်အသွေးမှာ 'ပညာကို ချစ်ခြင်း' ဖြစ်လေသည်။

လူတွေသာ ပညာကို မချစ်ကြလျှင် ဖီလိုဆိုဖီတွေ ရှိမည် မဟုတ်။ ကျွန်တော်လည်း ဤဆောင်းပါးကို ရေးနိုင်မည် မဟုတ်။ ရေးနိုင်ဦးတော့လည်း ဖတ်သူရှိမည် မဟုတ်။ ယခု တော့ ပညာကို ချစ်သူ၊ ပညာအရသာကို သိသူ၊ စာဖတ်သူတွေ များစွာ ရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် လည်း ဤဆောင်းပါးရှည်ကို လစဉ် ဆက်၍ ကျွန်တော် ရေးသားနေနိုင်သည်။

ပါဠိဘာသာ၌ 'ဓမ္မရသ' ဟူသည့် ထင်ရှားလှသော စကား ရှိသည်။ ခေါ်မတို့ပြောသော ပညာကို ချစ်ခြင်း ဟူသော စကားနှင့် ဓမ္မရသကို ယှဉ်၍ စဉ်းစားခြင်းငှာ သင့်ပါ၏။

ပညာကို ချစ်ခြင်း ဟူသည် မူရင်းအမြစ် အဓိပ္ပာယ်ကို သိထားလျှင် ဖီလိုဆိုဖီ ပညာ၏ သဘာဝကို ယေဘုယျ ရိပ်စား သိရှိနိုင်သည်။ ပိုမို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သိရန်ကား ဖီလိုဆိုဖီပညာ၌ ဘာကိစ္စတွေ ရှိသနည်းဟု ဖော်ပြရမည်။ တစ်နည်း ဖီလိုဆိုဖီတွေ ဘာလုပ် ကြသနည်းဟု ဖော်ပြရမည်။

ဖီလိုဆိုဖီ ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ပညာချစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များဟု ဆိုခဲ့ပြီ။ ပိုမို ရှင်းလင်းသော စကားနှင့် ပြောရလျှင် သူတို့ကား 'သိချင်သူများ' ဖြစ်ကြသည်။

ရုပ်ကို သိချင်သည်။ နာမ်ကို သိချင်သည်။ အသက်အကြောင်း သိချင်သည်။ လူ အကြောင်း သိချင်သည်။ စကြဝဠာကြီးအကြောင်း သိချင်သည်။ သဘာဝ၏ လက်ရာများ အကြောင်း သိချင်သည်။ လူ့လက်ရာများအကြောင်း သိချင်သည်။ သဘာဝအဖွဲ့အစည်းများ အကြောင်း သိချင်သကဲ့သို့ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ အကြောင်းကိုလည်း သိချင်သည်။ လူ့အပြု အမှု၊ လူ့စိတ်ဓာတ်၊ လူ့စာရိတ္တများကို သိချင်သည်။

သူ သိချင်တာတွေက များလှသည်။ နောက်ဆုံး သိချင်ခြင်းကိုပင် သိချင်သည်။ သိထားတာတွေကိုပင် အသိအစစ်လောဟု ထပ်သိချင်သည်။ သိအောင် ဘယ်သို့ လုပ်သနည်း ဆိုသည်ကိုပင် သိချင်ပြန်၏။

ရူးမှ တတ်သည်၊ ထူးမှ မြတ်သည် ဟူသော မြန်မာစကား ရှိသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဖီလိုဆိုဖာများကို သာမန်ကြည့်သူများက ရူးများ ရူးနေသလောဟု ထင်ချင်သည်။ မြတ်၊ မမြတ်ထား ... ဖီလိုဆိုဖာများကို သူတကာထက် ထူးသည်ဟုမူ အများသဘော တူကြ၏။

ပြောသာ ပြောရသည်။ သူတို့ရှိ၍ လူ့လောကတွင် ပညာဟူသည် စနစ်တကျ ရှိလာသည်။ ယနေ့ လူ့လောက၌ ရှိနေကြသော စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထား သည့် ဝိဇ္ဇာပညာ၊ သိပ္ပံပညာမှန်သမျှသည် ဖီလိုဆိုဖီမှ ဆင်းသက်လာသည်။

ပညာများ၏ နာမည်များပင်လျှင် ဖီလိုဆိုဖာများ၏ လက်ရာမှ မကင်း။ ရူပဗေဒ ကို 'ဖစ်ဇစ်(စ်)' (Physics) ဟုခေါ်ကြောင်း သိကြသည်။ ဖစ်ဇစ်(စ်)ဟူသော စကားမှာ မူလခေါ်မစကား 'ဖစ်ဇစ်ကီး' (Physike) မှ ဆင်းသက်လာသည်။ ဖစ်ဇစ်ကီး ဆိုသည်မှာ 'သဘာဝတရား'ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ သဘာဝတရား ဆိုသည်မှာလည်း မူလက ပြင်ပ ဗဟိုဒွက သဘာဝတရားကိုသာ အဓိကထား ဆိုလိုသည်။ အရှေ့တိုတယ်(လ်)သည် ဤသို့ သဘော ရှိသော သဘာဝတရားနှင့် ပတ်သက်သည့် 'ဖစ်ဇစ်(စ်)' ဆိုသော ကျမ်းကြီးကို ပြုစု သည်။ သို့ရာတွင် ပြင်ပဗဟိုဒွက သဘာဝတရားအပြင် အခြား ပြောစရာတွေ၊ ဆွေးနွေး စရာတွေက ရှိနေသေးသည်။

ထို့ကြောင့် သူက နောက်ထပ် တစ်ကျမ်းကို ရေးပြန်သည်။ ထိုကျမ်းကို 'မက်တာ တ ဖစ်ဇီက' (Meta ta Physika) ဟု ခေါ်သည်။ ဖစ်ဇစ်(စ်)ပြီး နောက်တစ်ကျမ်းဟု အဓိပ္ပာယ် ရသည်။ ယနေ့တွင်ကား 'မက်တာဖစ်ဇစ်' (Metaphysics) ဟူသည်မှာ ဖီလိုဆိုဖီပညာ အကိုင်းလက်တက်ကြီး တစ်ခု၏ နာမည် ဖြစ်နေလေပြီတည်း။

(၂)

ယခုခေတ်အခါ၌ ဖီလိုဆိုဖီပညာတွင် အကိုင်းလက်တက်၊ သို့မဟုတ် နယ်ပယ်ကြီး လေးခု ရှိသည်ဟု ယေဘုယျ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ကြလေသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- ၁။ အက်(စ်)သက်တစ်(စ်) (aesthetics)
- ၂။ အက်သစ်(စ်) (ethics)
- ၃။ လောဂျစ် (logic)
- ၄။ မက်တာဖစ်ဇစ်(စ်) (Metaphysics)

အက်(စ်)သက်တစ်(စ်) ဆိုသည်မှာ အလှတရားကို လေ့လာခြင်း (ဝါ) အလှတရား ဆိုင်ရာ ဖီလိုဆိုဖီ ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် အနုပညာဆိုင်ရာ (သီအိုရီ) သဘောတရား ဖြစ်လေသည်။ ထိုသဘောတရားက လူတို့သည် အနုပညာများကို မည်သို့ ဆက်ဆံတုံ့ပြန် သည်ကိုလည်း လေ့လာရှင်းပြသည်။ ကျွန်တော် ယခုရေးနေသော ဆောင်းပါးကြီးမှာ အမှန်စင်စစ် အက်(စ်)သက်တစ်(စ်) ဆောင်းပါးကြီး ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော့်အပြင် အခြား စာရေးဆရာများကလည်း လစဉ်ထုတ် မဂ္ဂဇင်းများတွင် အက်(စ်)သက်တစ်(စ်) ဆောင်းပါး များကို ရေးသားတင်ပြနေခြင်းကို ဝမ်းမြောက်ဖွယ် တွေ့နေရပါ၏။ ယနေ့ စာရေးဆရာများ နှင့် စာဖတ်ပရိသတ်သည် မျက်စိစုံ၊ နားစုံ ဖွင့်နေကြလေရာ အံ့ဖွယ်ရှိစွာတကား။ ဤစာမျိုး တွေကို အလေးထား နေရာပေးနေသော မဂ္ဂဇင်းကြီးများသည်လည်း ခေတ်တာဝန်၊ အနုပညာ တာဝန် ကျေပွန်ကြလှသည်တကား...။

အက်သစ်(စ်) ပညာကား အက်(စ်)သက်တစ်(စ်) ပညာနှင့် နာမည်ဆင်လှသဖြင့် သာမန် အင်္ဂလိပ်စကား တတ်သူများပင်လျှင် မကြာခဏ သတိလွတ် ရောထွေးတတ်သည်။

mgyoe.com

အက်သစ်(စ်)ကား ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် ယုတ်ခြင်း၊ မြတ်ခြင်း ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကို လေ့လာသော ပညာ ဖြစ်သည်။ အက်သစ်(စ်)ပညာနှင့် အက်(စ်)သက်တစ်(စ်) ပညာတို့မှာ နယ်ပယ်ချင်း ခြားသော်လည်း ကူးယှက် ဆက်နွယ်နေတတ်သည်။ ပလေတိုး ကြီး၏ အက်(စ်)သက်တစ်(စ်)တွင် သူ၏ အက်သစ်(စ်)များ ထွေးရော ပါဝင်နေသည်။ ဤသည်မှာလည်း သဘာဝကျပါ၏။ မကြာခဏဆိုသလို လှခြင်းနှင့် မြတ်ခြင်း၊ အရပ်ဆိုးခြင်းနှင့် ယုတ်ခြင်းတို့သည် ကမ္ဘာဦးအစကတည်းက လူ့စိတ်တွင် ယှဉ်တွဲနေခဲ့ကြသည်။ ယနေ့ခေတ်၌ပင် အချို့သော အနုပညာတို့ကို “ဟာ မောင်နှင့်နှမ၊ သားနှင့်အမိ ရှေ့ထားကြည့်လို့ကို မသင့်တဲ့ ဟာတွေပါလား...”။ “ဟာ... သူ ရေးတာ မှန်တော့ မှန်ပါရဲ့၊ ဒါပေမဲ့ ရှက်စရာ၊ ကြောက်စရာပါလား၊ ဒါသိလို့ လောကကြီး ဘယ်လောက် ကောင်းသွားမှာလဲ...” စသည့် ဝေဖန်ချက်များကို ကြားရသည်။ အနောက်နိုင်ငံ အနုပညာရှင်အချို့က အက်(စ်)သက်တစ်(စ်) ရှုထောင့်တစ်ခုတည်းကိုသာ အလေးပြုပြီး အက်သစ်(စ်)ကို လျစ်လျူရှုကြသည်။ မြန်မာ စာရေးဆရာနှင့် စာရေးဆရာမလေး အချို့၌လည်း ဤအမြင်မျိုးလေးများကို တွေ့စမြဲသည်။ မဝေဖန်လိုသေးပါ။ သို့ရာတွင် အက်(စ်)သက်တစ်(စ်) နယ်ပယ်နှင့် အက်သစ်(စ်) နယ်ပယ် နှစ်ခုကြားမှ နယ်ခြားမျဉ်းသည် သိမ်မွေ့နူးညံ့ ကျဉ်းကျပ်လွန်းလှသဖြင့် စာရေးဆရာ၊ အနုပညာသမားတို့အတွက် ‘အလွန်သတိထား’လျှောက်မှ တန်ရုံကျသည်ဟုကား ယူဆမိပါသည်။ ကျွန်တော် ယခု ရေးခဲ့သော လှခြင်း၊ အရပ်ဆိုးခြင်း၊ မြတ်ခြင်း၊ ယုတ်ခြင်း ဟူသော စကားတို့ကိုလည်း ကျယ်ပြန့်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ယူတော်မူကြပါရန် လေးစားစွာ တောင်းပန်ပါသည်။

လောဂျစ်ပညာ အကြောင်းကိုမူ လူသိများပါသည်။ ယုတ္တိဗေဒဟု သုံးနေကြသည်။ လောဂျစ် ဆိုသည်ကား မှန်ကန်စွာ တွေးခေါ်မြော်မြင် စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းဆိုင်ရာ သိပ္ပံပညာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ငြင်းဆိုမရအောင် တည်တံ့ခိုင်လုံသော တွေးခေါ်မြော်မြင် စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း၌ ရှိအပ်သော စံနှုန်းများကို လေ့လာသည့် သိပ္ပံပညာ ဖြစ်လေသည်။ အသိဉာဏ်နှင့် လောဂျစ်သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ခွဲခြားမရပါ။

မက်တာဖစ်ဇစ်(စ်) ပညာကား သိမ်မွေ့နက်နဲလှသည်။ ထိုပညာ၌ အဓိကအပိုင်း နှစ်ပိုင်း ပါဝင်၏။ တစ်ပိုင်းကို ‘အွန်တိုလက်ဂျီ’ (ontology) ဟု ခေါ်ပြီး တစ်ပိုင်းကို ‘ကော့(စ်) မိုလက်ဂျီ’ (cosmology) ဟု ခေါ်သည်။

အွန်တိုလက်ဂျီ ဆိုသည်မှာ သစ္စာ (ဝါ) အမှန်တရား၏ သဘောသဘာဝကို ရှေးဦးစွာ စဉ်းစားသည်။ စဉ်းစားရရှိသော အခြေခံမူလသဘောများ (ဝါ) သီအိုရီများနှင့် အမှန်တရား အကြောင်းကို ရှင်းပြရန် အားထုတ်သည်။

ကော့(စ်)မိုလက်ဂျီက လောကဓာတ်ကြီး၏ အဦးအစကို လည်းကောင်း၊ လောကဓာတ်ကြီး၏ တည်ဆောက်ဖွဲ့စည်းထားပုံကို လည်းကောင်း ရှေးဦးစွာ ကြံဆစဉ်းစားသည်။

m g y o e . c o m

စဉ်းစားရရှိသော အခြေခံမူလသဘောများ (ဝါ) သီအိုရီများနှင့် လောကဓာတ်ကြီး၏ အကြောင်းကို ရှင်းပြရန် အားထုတ်သည်။

နက်နဲသိမ်မွေ့သော မက်တာဖစ်ဇစ်(စ်) ပညာသည် ပိုမိုနက်နဲ သိမ်မွေ့သော 'အိပစ္စတမိုလက်ဂျီ' (Epistemology) ပညာနှင့် ကင်း၍မရဘဲ ဆက်နွှယ်နေပြန်၏။

အိပစ္စတမိုလက်ဂျီကို 'ပညာသဘာဝ သီအိုရီ' (Theory of Knowledge) ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုကြသည်။ ဤပညာကား... ပညာဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း၊ ပညာ၏ အစကား အဘယ်နည်း၊ ပညာ၏ သဘောသဘာဝက ဘယ်သို့ရှိသနည်း။ ပညာကို ဖြစ်စေသော (ဝါ) ရစေသောနည်း (ဝါ) လမ်းတို့ကား အဘယ်နည်း။ ပညာ၏ အကန့်အသတ် နယ်နိမိတ် တောင်တို့က အဘယ်နည်း... ဟူသည့် ပြဿနာတို့ကို လေ့လာစဉ်းစားသည်။ သင့်ပေစွ။ ပညာ ဆိုသည်က အရာရာကို ရှင်းပြသည့် ကိစ္စ တာဝန် ရှိသည်။ အခြား ကိစ္စ တာဝန် မလုပ်ခင် 'ငါ ဘာကောင်နည်း'ဟု ပညာက အိပစ္စတမိုလက်ဂျီနှင့် မိမိကိုယ်ကိုယ် မိမိ ပြန်စစ်သည်။ ပုထုဇဉ်လောက သမုတိသစ္စာ နယ်ပယ်မှ ယနေ့ ပညာသည် သိပ် လက်မ မထောင်ရဲတော့ပါ။ မိမိ၏ အကန့်အသတ် နယ်နိမိတ်တောင်ကို မိမိ သိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဖီလိုဆိုဖီပညာ၏ ကျယ်ဝန်းမှုနှင့် နက်နဲမှုကို ဤမျှ အကျဉ်းပြလိုက်ရသဖြင့် ဖီလိုဆိုဖာ ခေါ် ပညာချစ်သူ ပုထုဇဉ်ကြီးများ၏ သဘောသဘာဝကို ကျွန်တော်၏ စာဖတ် ပရိသတ်ကြီး သိရှိပြီဟု ယုံကြည်ပါသည်။ မိမိတို့ ကိုယ်၌မှာလည်း ပညာချစ်သူတို့၏ စရိုက်နှင့် အရည်အသွေးတို့ ကိန်းလျက်ရှိနေမှန်း တွေ့သိကြမည်ဟုလည်း ယုံကြည်ပါသည်။

အရစ္စတိုတယ်(လ်)အကြောင်း ပြောလျှင် ဖီလိုဆိုဖီသဘာဝကို မပြောမဖြစ်လေသောကြောင့် ဤအခန်းတွင် ဤမျှ ပြောရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ပလေတိုးကြီးက သူ၏ အက်(စ်)သက်တစ်(စ်)များကို 'ဒိုင်ယာလော့(ဂ်)' (Dialogue) ဟု ခေါ်သော အပြန်အလှန် အချေအတင် ပြောဟန်နှင့် ရေးထားသော စာစုများ၌ လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံ အုပ်ချုပ်စီမံရေးနှင့်သာ အဓိကဆိုင်သော 'သမ္မတနိုင်ငံ'ကျမ်း၊ 'ဥပဒေများ' ကျမ်းတို့တွင် လည်းကောင်း ရေးသားထားခဲ့ကြောင်း ကျွန်တော် ဖော်ပြခဲ့ပြီးပြီ။

အရစ္စတိုတယ်(လ်) တင်ပြပုံကား ပိုမို စုစုစည်းစည်း ရှိပြီး စနစ်ကျသည်။

စာပေ၊ ကဗျာ၊ အနုပညာနှင့် ပတ်သက်သော သူ့အယူအဆများကို သူ ပြုစုခဲ့သော အောက်ပါ ကျမ်းများ၌ တွေ့ရှိရလေသည်။

- ၁။ ပိုးအက်တစ်(စ်) (Poetics)
- ၂။ ရက်တရစ် (Rhetoric)
- ၃။ မက်တာဖစ်ဇစ်(စ်) (Metaphysics)
- ၄။ အက်သစ်(စ်) (Ethics)
- ၅။ ပေါလက်တစ်(စ်) (Politics)
- ၆။ ဖစ်ဇစ်(စ်) (Physics)

ပိုးအက်တစ်(စ်) ကျမ်းမှာ စာပေ၊ ကဗျာ၊ အနုပညာတို့နှင့် အဆိုင်ဆုံးနှင့် အဓိက အကျဆုံးကျမ်း ဖြစ်လေသည်။ အက်ဆေးဟု ခေါ်နိုင်သော အနုပညာစာပုံစံဖြင့် ရေးထား သည့် အခန်းပေါင်း ၂၆ ခန်း ပါဝင်သည့် ကျမ်းကြီး ဖြစ်လေသည်။ ဤကျမ်းကြီးကို အရစ္စတို တယ်(လ်) ရေးခဲ့သည်ဟု ရှေးက အစဉ်တစိုက် ဆိုခဲ့သော်လည်း ယခုခေတ် ရှေးဟောင်းပညာ သုတေသီအချို့ကမူ မည်သူရေးသည်ဟု သံသယရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် မငြင်းနိုင်သည့် အချက်ကား ဤကျမ်းပါ သဘောတို့ကို နားလည်ရန် (ဝါ) ရှင်းရန် အရစ္စတိုတယ်(လ်) ရေးခဲ့ သော အခြားကျမ်းများမှ သဘောတို့နှင့် ဆက်သွယ်နှိုးနှော ကောက်ယူရသည်။ တစ်နည်း ဆိုရလျှင် အရစ္စတိုတယ်(လ်) ဝါဒီ ဖီလိုဆိုဖာများက ပိုးအက်တစ်(စ်)ကို ကိုယ်ပိုင် အရောင်မဲ့ သော (Acroamatic) ကျမ်းမျိုးတွင် ထည့်သွင်းသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ထိုကျမ်းမျိုးကို သူ့ချည်း ကြည့်၍ အဓိပ္ပာယ်မပေါ်။ ဆက်နွယ်နေသော ကျမ်းကြီး ကျမ်းရင်းများနှင့် နှိုးနှော ကောက်ယူ ပါမှ လိုရာ အဓိပ္ပာယ် ထွက်သည်ဟုလို...။ ပိုးအက်တစ်(စ်)ကျမ်းကို အရစ္စတိုတယ်(လ်) ရေးခဲ့ သည့် အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သော ဖစ်ဇစ်(စ်)၊ မက်တာဖစ်ဇစ်(စ်)၊ အက်သစ်(စ်)၊ ပေါလက်တစ်(စ်) ကျမ်းတို့နှင့် နှိုးနှော၍ အဓိပ္ပာယ်ဖော်ထုတ် ကောက်ယူရသည်။

ပလေတိုးကြီးနှင့် အရစ္စတိုတယ်(လ်)တို့စရိုက်မတူ အမြင်မတူကြောင်းကို ကျွန်တော် ဖော်ပြခဲ့ပြီးပြီ။

သူတို့နှစ်ဦးကြား ခြားနားနေသော အွန်တိုလက်ဂျီကပင် စကြည့်ကြပါစို့။

‘မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော သဘော’ ဟူသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ယင်းသဘောမျိုး ကို ကိုင်ဆုပ်ပြု၍ မရ။ ရိုးရိုးစကားနှင့်လည်း ပြော၍ မရ။ နားလည်ရန်အတွက် သင်္ကေတ နိမိတ်ပုံတစ်ခု (Symbol) နှင့် ဉာဏ်ပေါက်အောင် ဖော်ယူရသည်။

သင်္ကေတနိမိတ်ပုံ ဆိုသည်ကို ...

“တစ်စုံတစ်ခုသော အရာ၏ ကွယ်ရာ၌ ထိုအရာအစား တင်ပြသော (ဝါ) ထိုအရာ ကို ကိုယ်စားပြုသော အခြားတစ်ပါး အရာ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြသည်။ ဥပမာ- ချိုးငှက် သည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ကိုယ်စားပြုသည်။ နိုင်ငံတစ်ခု၏ အလံတော်သည် ထိုနိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်မှုကို ကိုယ်စားပြုသည်။

ပလေတိုးအတွက် အမှန်တရား၏ သဘောနိမိတ်ပုံမှာ တြိဂံကဲ့သို့သော ဂျီအိုမက်တြီ ပုံသဏ္ဍာန်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ အရစ္စတိုတယ်(လ်) ယူသော နိမိတ်ပုံကား မြင်းကဲ့သို့ သက်ရှိ သတ္တဝါတစ်ကောင်၏ပုံ ဖြစ်သည်။

အရာဝတ္ထုနှင့် သက်ရှိသတ္တဝါအကြား ဘာခြားနားပါသနည်း။

သက်ရှိသတ္တဝါ၌ ‘အင်တယ်လက်ခီ’ (entelechy) ခေါ် ပြီးမြောက်ပြည့်စုံသော မျက်မှောက်အဖြစ် ရှိသည်။ ပြီးမြောက်ပြည့်စုံသော မျက်မှောက်အဖြစ်ကို ကိန်းငုပ်နေသော သတ္တိနှင့် ခွဲခြားနားလည်ရသည်။ သစ်စေ့သည် ပြီးမြောက်ပြည့်စုံသော မျက်မှောက်အဖြစ်

